

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

ALEŠ ZUPAN

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

PRIPRAVLJENOST SLOVENSKEGA MALEGA
GOSPODARSTVA NA ČRPANJE SREDSTEV IZ EVROPSKIH
STRUKTURNIH SKLADOV

LJUBLJANA, FEBRUAR 2003

ALEŠ ZUPAN

IZJAVA

Študent Aleš Zupan izjavljam, da sem avtor tega magistrskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Aleša Vahčiča in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO	str.
1. UVOD	1
1.1. Problematika	1
1.2. Cilji dela	1
1.3. Metodologija	2
1.4. Tveganje in predpostavke	2
2. TEORETIČNE OSNOVE STRUKTURNIH SKLADOV	3
2.1. Cilji in namen	3
2.2. Izvedba aktivnosti	3
2.2.1. Organizacija	3
2.2.2. Temeljni dokumenti	3
2.2.3. Programiranje	4
2.3. Mehanizmi	4
2.3.1. Evropski socialni sklad	4
2.3.2. Evropski regionalni razvojni sklad	5
2.3.3. Pobude skupnosti	6
2.3.4. Ostali skladi	6
3. PROBLEMSKA PODROČJA PROJEKTA – TEMELJI ANALIZE	7
3.1. Državni razvojni program Slovenije	7
3.1.1. Organizacijski model izvajanja strukturnih skladov v Sloveniji	7
3.1.2. Področja Državnega razvojnega programa za malo gospodarstvo	9
3.2. Institucionalni okvir izvajanja strukturnih skladov v Sloveniji	10
3.2.1. Obstoječe stanje v pospeševalni mreži	10
3.2.2. Okvir izvajanja strukturnih skladov	12
3.3. Predpristopna pomoč Evropska unije	12
3.3.1. Zasnova programa Phare	12
3.3.2. Phare kot priprava za strukturne sklade	13
3.3.3. Absorpcijska sposobnost držav kandidatk	14
3.3.4. Pomoč Phare v Sloveniji	14
3.3.5. Izkušnje v programu Phare na področju malega gospodarstva v Sloveniji	16
3.4. Podjetniška politika Evropske unije	17
3.4.1. Temeljne smernice	17
3.4.2. Zgodovina	17
3.4.3. Trenutni cilji	17
3.4.4. Mehanizmi	18
3.5. Problematika malega gospodarstva v ekonomski teoriji	19
3.5.1. Dostop do finančnih virov	20
3.5.2. Tehnološki razvoj	21
3.5.3. Človeški viri	21
3.5.4. Poslovna infrastruktura	22
3.5.5. Administrativne ovire	23
4. ANALIZA IN SINTEZA SEKUNDARNIH VIROV	24

4.1. Namen obdelave sekundarnih virov	24
4.2. Obravnavani dokumenti	24
4.2.1. Strateške možnosti za razvoj poslovnih con v Sloveniji	25
4.2.2. Strateške možnosti za razvoj univezitetnih, tehnoloških in "spin-off" inkubatorjev v Sloveniji	25
4.2.3. Strateške možnosti za razvoj tehnoloških centrov v Sloveniji	26
4.2.4. Strateške možnosti za razvoj turističnih centrov v Sloveniji	26
4.2.5. Analiza administrativne kapacitete slovenske administracije za upravljanje s strukturnimi skladi	26
4.3. Pomembnejši zaključki	27
4.3.1. Strateške možnosti za razvoj poslovnih con v Sloveniji	27
4.3.2. Strateške možnosti za razvoj univerzitetnih, tehnoloških in spin-off inkubatorjev v Sloveniji	28
4.3.3. Strateške možnosti za razvoj tehnoloških centrov v Sloveniji	28
4.3.4. Strateške možnosti za razvoj turističnih centrov v Sloveniji	29
4.3.5. Analiza administrativne kapacitete slovenske administracije za upravljanje s strukturnimi skladi	30
5. ANKETA	32
5.1. Cilj ankete	32
5.2. Metoda	32
5.3. Vzorec	32
5.4. Struktura vprašalnika	35
6. ANALIZA REZULTATOV	41
6.1. Cilji	41
6.2. Metodološki pristop	41
6.3. Analiza – institucionalno	43
6.3.1. Lokalni podjetniški centri	43
6.3.2. Gospodarske zbornice	46
6.3.3. Obrtne zbornice	49
6.3.4. Uradi za delo	52
6.3.5. Skupna analiza	54
6.4. Sklepi – institucionalno	57
6.5. Analiza – regionalno	58
6.5.1. Namen analize	58
6.5.2. Izvedba analize – regionalno	60
6.5.3. Sklepi – regionalno	73
7. SKLEPI IN PRIPOROČILA	74
7.1. Institucionalni okviri	75
7.1.1. Organizacijski okvir izvajanja aktivnosti	75
7.1.2. Izobraževanje o strukturnih skladih	76
7.1.3. Informacije in komunikacija	76
7.2. Aktivnosti v malem gospodarstvu	77
7.2.1. Izobraževanje	77

7.2.2. Priprava na vključitev Slovenije v EU	77
7.2.3. Spodbujanje projektnega načrtovanja	78
7.3. Problemska področja	78
7.3.1. Financiranje	78
7.3.2. Poslovna infrastruktura	79
7.3.3. Človeški viri	79
7.3.4. Tehnološki razvoj	80
7.3.5. Administrativne ocene	80
7.4. Regijski vidiki in posebnosti	81
8. ZAKLJUČEK	82
VIRI IN LITERATURA	84
PRILOGA 1: VPRAŠALNIK	
PRILOGA 2: PREDLOGI KONKRETNIH PROJEKTOV	

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Sodelovanje podjetnikov s PCMG

Tabela 2: Sodelovanje podjetnikov z ZRSZ

Tabela 3: Sodelovanje podjetnikov s Skladom za razvoj malega gospodarstva

Tabela 4: Predpristopni mehanizmi kot osnova za strukturne in kohezijske sklade

Tabela 5: Izraba sredstev Phare v Sloveniji od leta 1992 do 2002 (podatki 14.03.2002)

Tabela 6: Deleži posameznih segmentov v celotnem vzorcu raziskave

Tabela 7: Delež prispelih vprašalnikov po posameznih inštitucijah

Tabela 8: Delež posameznih inštitucij v populaciji prispelih vprašalnikov

Tabela 9: Število prispelih vprašalnikov po statističnih regijah in njihov delež v celotni populaciji

SEZNAM SLIK

- Slika 1:** Deleži posameznih segmentov v celotni raziskavi
- Slika 2:** Delež posameznih inštitucij v populaciji prispelih vprašalnikov
- Slika 3:** Profil povprečnih vrednosti za LPC
- Slika 4:** Profil povprečnih vrednosti za Območne gospodarske zbornice
- Slika 5:** Profil vrednosti za Območne Obrtne zbornice
- Slika 6:** Profil vrednosti za Urade za delo
- Slika 7:** Primerjava posameznih profilov povprečnih vrednosti
- Slika 8:** Delež prispelih vprašalnikov po posameznih regijah
- Slika 9:** Profil vrednosti za Osrednje slovensko regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 10:** Profil vrednosti za Gorenjsko regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 11:** Profil vrednosti za Savinjsko regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 12:** Profil vrednosti za Koroško regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 13:** Profil vrednosti za Podravske regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 14:** Profil vrednosti za Pomursko regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 15:** Profil vrednosti za Srednje posavsko regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 16:** Profil vrednosti za Zasavsko regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 17:** Profil vrednosti za JV Slovenijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 18:** Profil vrednosti za Notranjsko kraško regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 19:** Profil vrednosti za Obalno kraško regijo v primerjavi s povprečjem
- Slika 20:** Profil vrednosti za Goriško regijo v primerjavi s povprečjem

KRATICE

ARR	Agencija za regionalni razvoj
DRP	Državni razvojni program
EIB	Evropska investicijska banka (angl. European Investment Bank)
EIF	Evropski investicijski sklad (angl. European Investment Fund)
ERDF	Evropski regionalni razvojni sklad (angl. European Regional Development Fund)
ESF	Evropski socialni sklad (angl. European Social Fund)
EU	Evropska unija
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
LPC	Lokalni podjetniški centri
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
MF	Ministrstvo za finance
MG	Ministrstvo za gospodarstvo
MSP	Mala in srednje velika podjetja
OGZ	Območne gospodarske zbornice
OOZ	Območne obrtne zbornice
RRA	Regionalne razvojne agencije
UD	Uradi za delo
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Opomba: V tekstu kratice zaradi boljše preglednosti niso sklanjane

1. UVOD

1.1. Problematika

Ob vključitvi v Evropsko unijo (EU) bo Slovenija predvidoma deležna pomoči iz evropskih strukturnih in kohezijskih skladov, ki se iz skupnega proračuna namenjajo manj razvitim območjem. Sredstva iz strukturnih skladov so namenjena pospeševanju razvoja in zmanjševanju razlik med regijami v EU. Finančna pomoč se posreduje v naslednjih oblikah:

- delno financiranje operativnih programov, delno financiranje državnih pomoči, vključno s povračili;
- oblike individualnih podpor s soglasjem Evropske komisije in države članice;
- delno financiranje projektov, vključno s povračili;
- podpora za tehnično pomoč in študije za pripravo izvedbe projektov.

Temelj za izvajanje aktivnosti strukturnih skladov je Državni razvojni program 2001–2006, ki ga je slovenska vlada sprejela decembra 2001, Evropska komisija pa je uradne pripombe posredovala junija 2002. Nanašale so se predvsem na administrativne zmogljivosti v inštitucijah, saj je institucionalni okvir najpomembnejši za izvajanje strukturnih skladov.

Učinkovitost inštitucij, ki bodo prevzele izvajanje aktivnosti strukturnih skladov, je odločilnega pomena tudi s praktičnega vidika. Ob neučinkovitih inštitucijah na vseh ravneh se občutno zmanjša število ustreznih projektov, ki jih je moč sofinancirati s pomočjo EU. Tako pride do zmanjšanja t.i. absorpcijske sposobnosti države oz. regije. To pomeni, da kljub temu, če so sredstva za določeno državo oz. regijo rezervirana, v praksi niso porabljena zaradi pomanjkanja ustreznih projektov.

Za področje malega gospodarstva, za katerega so značilni relativno majhni subjekti, je posebej pomemben institucionalni okvir na lokalni in regionalni ravni. Medtem ko se aktivnosti upravljanja in finančne kontrole izvajajo na državni ravni, projektne ideje večinoma nastajajo na lokalni in regionalni ravni.

Ker izvajanje aktivnosti, povezanih s strukturnimi skladi, temelji na sprejetih politikah EU, je za področje malega gospodarstva pomembna podjetniška politika EU, ki se ustrezno odraža tudi v Strategiji za razvoj malih in srednje velikih podjetij in podjetništva v Sloveniji za obdobje 2001–2005. Opredeljena prednostna področja lahko služijo kot temelj za oblikovanje projektnih idej, ki bi se v prihodnosti lahko razvila v projekte, ki bi bili sofinancirani iz evropskih strukturnih skladov.

1.2. Cilji dela

Temeljni cilj magistrskega dela je ugotoviti, kako je slovensko malo gospodarstvo pripravljeno na uporabo sredstev iz evropskih strukturnih skladov.

Temeljni cilj bo dosežen s pomočjo posameznih ciljev, ki so naslednji:

- **Ugotoviti, kakšno je trenutno stanje v slovenski pospeševalni mreži za malo gospodarstvo z vidika poznavanja projektov Evropske unije, določanja prioritet pri**

razvoju malega gospodarstva, sodelovanja z nacionalno ravno in administrativne zmogljivosti inštitucij. V okviru tega cilja bo opredeljena obstoječa struktura na vseh ravneh, pretok informacij in sodelovanje ter ustreznost organiziranosti.

- **Ugotoviti, katera področja malega gospodarstva so v tem trenutku najbolj primerna za prejemanje podpore iz evropskih strukturnih skladov.** V okviru podporne mreže bomo ugotovili, če imajo jasno opredeljena problemska področja in smernice za bodoči razvoj. To bo pripomoglo k opredelitvi področij, kamor je potrebno in možno usmeriti pomoč EU. Ta cilj je hkrati najpomembnejši del naloge.
- **Ugotoviti, kdo so lahko najbolj primerni nosilci priprave projektnih idej ter predlagati temeljne odnose ter usklajenost z obstoječimi programi podpore malega gospodarstva.** Na podlagi analize stanja bodo ugotovljeni obstoječi odnosi in možnosti za prihodnje. Poseben poudarek bo na komunikaciji in sodelovanju med vsemi ravnmi v vertikalni smeri.
- **Identifikacija pilotnih projektov.** Na podlagi opredeljenih potreb ter značilnosti instrumentov podpore bodo predlagani nekateri konkretni projekti.

Poleg tega bo naloga odgovorila na nekatera posebna vprašanja, kot so:

- Ali morata slovenska vlada in EU poskrbeti za boljšo promocijo aktivnosti ter prednosti vključitve Slovenije v EU?
- Ali je bila pomoč EU v preteklosti pravilno usmerjena?
- Ali administrativni postopki in obstoječe zahteve programov EU omogočajo uspešen razvoj projektov na ravni malih in srednje velikih podjetij (MSP)?

1.3. Metodologija

Na začetku bodo predstavljene teoretične podlage, ki bodo služile kot vodilo za nadaljevanje naloge. Pri obravnavi obstoječe podporne mreže v Sloveniji, teoretičnih temeljev strukturnih skladov in pri opredeljevanju problemskih področij, se bomo omejili na analizo splošnih sekundarnih podatkov. Z drugim delom analize sekundarnih podatkov bomo povzeli rezultate nekaterih projektov, ki so se končali pred kratkim. Gre za zelo praktične raziskave opravljene posredno s sodelovanjem avtorja naloge in katerih rezultati so zelo pomembni za pričujočo nalogo.

Najpomembnejši del naloge je anketa, ki je bila opravljena na institucionalni ravni. Zaradi specifičnosti teme je prevladalo mnenje, da so institucije primernejši sogovornik kot posamezna podjetja. Izbrani vzorec je reprezentativen, a bo ob tem potrebno upoštevati možnosti napak.

1.4. Tveganja in predpostavke

Z nalogo bo tehnično opredeljeno področje strukturnih skladov. Ob tem pa ni mogoče zanemariti političnega vidika. Do tega trenutka še vedno ni povsem jasno kolikšna finančna sredstva bodo namenjena Sloveniji po vstopu v EU. To vprašanje neposredno zadeva opredelitev projektnih predlogov, zato bo naloga izdelana z domnevo, da bodo dodeljena finančna sredstva zadostna za izvedbo predlaganih projektov.

2. TEORETIČNE OSNOVE STRUKTURNIH SKLADOV

Splošni pregled strukturnih skladov bo osnova za nalogo in se bo omejil na področja, ki jih naloga obravnava. V nadaljevanju pri izvedbi raziskave ter pri pregledu smernic za prihodnost bomo upoštevali temeljne teoretične podlage. To bo veljalo tako za področja obravnave kot tudi za organizacijska pravila in mehanizme, ki so predpisani za izkoriščanje strukturnih skladov.

2.1. Cilji in namen

Namen regionalne politike EU je doseči trajnostni in enakomeren razvoj vseh članic EU in predvsem vseh njenih regij. Regionalna politika deluje po sistemu finančne solidarnosti, saj se prispevki posamezne države v evropski proračun porazdelijo v manj razvite regije. Financiranje projektov poteka s sodelovanjem lokalnih oblasti in države članice, tako da je delovanje strukturne politike določeno kot dopolnjevanje nacionalnih regionalnih politik.

Z uresničevanjem aktivnosti strukturnih skladov EU sledi naslednjim ciljem (Commission of the European Communities 1999a, str.7):

- Pospeševanje razvoja in strukturne prilagoditve regij, ki zaostajajo. Te aktivnosti sodijo v sklop t. i. "ciljnih območij 1". V ta območja spadajo regije, ki imajo bruto domači proizvod manjši od 75 % povprečja EU. Sredstva za ta ciljna območja znašajo 70 % vseh sredstev strukturnih skladov.
- Podpiranje ekonomskega in socialnega preoblikovanja v regijah, ki se soočajo s strukturnimi težavami. Te aktivnosti sodijo v sklop t. i. "ciljnih območij 2". Za ta ciljna območja EU namenja 11,5% vseh sredstev strukturnih skladov.
- Podpiranje prilagajanja in modernizacije politik in mehanizmov za izobraževanje, usposabljanje ter zaposlovanje. Te aktivnosti sodijo v sklop t. i. "ciljnih območij 3".

2.2. Izvedba aktivnosti

2.2.1. Organizacija

Aktivnosti EU dopolnjujejo ustrezne nacionalne pobude. Oblikovane bodo v tesnem sodelovanju (t. i. princip partnerstva – partnership) med Evropsko komisijo ter državo članico in organi, ki so zadolženi za izvajanje politik na nacionalnem nivoju. To so (Commission of the European Communities 1999a, str. 11):

- regionalne in lokalne oblasti ter ostale odgovorne javne organizacije in inštitucije;
- ekonomski in socialni partnerji;
- ostala odgovorna telesa v tem okviru.

Država članica zagotavlja, da bodo sredstva porabljena v skladu z načeli EU.

2.2.2. Temeljni dokumenti

Izvajanje aktivnosti strukturnih skladov temelji na dokumentih, ki jih izdelata posamezna država članica. Ti dokumenti so (Delegacija Evropske Komisije 2001b):

- Državni razvojni program (National Development Plan) je osnovni dokument, ki ga pripravi država članica v sodelovanju s sektorji, socialnimi partnerji, nevladnimi organizacijami ter regionalnimi in lokalnimi oblastmi. V tem dokumentu se določijo investicijske prednostne naloge za dolgoročno razvojno načrtovanje.
- Razvojni okvir podpore skupnosti (Community Support Framework) je dokument, ki ga vsaka država članica, katere obseg razvojnih sredstev iz EU presega milijardo evrov, predloži evropski komisiji in z njim predstavi svojo strategijo razvoja. Na podlagi uspešnih pogajanj med članicami in evropsko komisijo postane ta dokument temelj za izvajanje dolgoročne razvojne politike.
- Enotni programski dokument (Single programming document) ima enako vlogo kot razvojni okvir podpore skupnosti, le da obseg razvojnih sredstev EU ne presega milijarde evrov. Enotni programski dokument ni razdeljen na posamezne sektorske in regionalne izvedbene programe, ampak se v njem enotno predstavi načrt, ki vključuje vse politike dolgoročnega razvoja. Tudi enotni programski dokument šele na podlagi pogajanj z evropsko komisijo postane operativni razvojni dokument.
- Izvedbeni programi (Operational Programmes) so programi, ki opisujejo načrtovani razvoj posameznega sektorja, kot npr. kmetijski, socialni razvoj ali razvoj posamezne regije. Pri dokumentih se potem razčlenijo nižje vsebinske enote, ki lahko predstavljajo načrt posameznega dela v sektorju, npr. razvoj MSP, usposabljanje brezposelnih ipd. ter so osnovni okvir za izvajanje ukrepov za uresničevanje ciljev in politike.

Vsi ti dokumenti, ki se pripravljajo za določeno programsko obdobje, so podlaga za dolgoročno proračunsko načrtovanje držav članic in EU.

2.2.3. Programiranje

Za sedanje programsko obdobje 2000–2006 vsak razvojni okvir podpore skupnosti ali enotni programski dokument pokriva obdobje sedmih let. V primeru večjih socialnoekonomskih sprememb ter sprememb na trgu dela je dokumente mogoče prilagoditi.

Programiranje pomoči poteka tako, da država članica najprej uskladi načrte s partnerji, ki izrazijo svoje pripombe v skladu s časovnim obdobjem ter sektorskim pokritjem. Država članica usklajene načrte posreduje Evropski komisiji, ki ugotovi, če so skladni z osnovnimi pravili strukturnih skladov. Po odobritvi je vsak razvojni okvir podpore skupnosti ali enotni programski dokument objavljen v uradnem listu EU.

2.3. Mehanizmi

2.3.1. Evropski socialni sklad

Poslanstvo Evropskega socialnega sklada (angl. European Social Fund – ESF) je preprečevanje nezaposlenosti ter priprava evropske delovne sile in podjetij na nove izzive ter skrb za to, da nezaposleni ne izgubijo stika s trgom delovne sile. Programi ESF se bodo usmerili na pet ključnih področij (Commission of the European Communities 2001b, str. 117):

- razvoj aktivne politike zaposlovanja;
- spodbujanje enakosti vseh na trgu delovne sile;
- doživljenjsko učenje;

- spodbujanje prilagodljivosti in podjetništva;
- omogočanje posebnih meril pri zaposlovanju žensk.

Trije glavni cilji v okviru petih področij pa so (Commission of the European Communities 2001b, str. 117):

- podpiranje lokalnih iniciativ za zaposlovanje;
- iskanje potencialov zaposlovanja v okviru informacijske družbe;
- nudenje enakih možnosti za zaposlovanje obeh spolov.

Aktivnosti, ki jih je mogoče financirati, so predvsem naslednje (Commission of the European Communities 2001b, str. 117):

- različne oblike usposabljanja ter izobraževanja;
- neposredne pomoči za zaposlovanje;
- usposabljanje menadžerjev;
- razvijanje novih virov zaposlovanja npr. v socialni ekonomiji.

Glede na značilnosti ESF, ki se usmerja predvsem na izrazito strukturno zaostala območja, so možnosti za aktivnosti v Sloveniji omejene. Postavimo predpostavko, da bo Slovenija deležna tudi sredstev v okviru ESF. Z vidika raziskave bodo uporabljeni temelji ESF na področjih, ki zadevajo človeške vire v malem gospodarstvu.

2.3.2. Evropski regionalni razvojni sklad

Evropski regionalni razvojni sklad (angl. European Regional Development Fund – ERDF) financira socialno in ekonomsko kohezijo z odpravljanjem regionalnih nesorazmerij in sodelovanje pri regionalnem razvoju. ERDF prispeva sredstva za oblikovanje kakovostnih delovnih mest. Področja financiranja s strani ERDF so naslednja (Commission of the European Communities 1999b, str. 3):

- (a) Produktivne investicije za razvoj in vzdrževanje kakovostnih delovnih mest.
- (b) Investicije v infrastrukturo. (I.) V regijah "ciljnih območij 1" takšne investicije podpirajo strukturni razvoj, povečujejo ekonomski potencial ter oblikujejo in razvijajo transevropske mreže na področju telekomunikacij, transporta, in energetske infrastrukture. (II.) V regijah "ciljnih območij 1 in 2" takšne investicije podpirajo prestrukturiranje industrijskih območij, razvoj prizadetih urbanih območij ter podpirajo aktivnosti, ki ustvarjajo nova delovna mesta.
- (c) Razvoj notranjih potencialov s podpiranjem lokalnega razvoja in zaposlovalnih pobud ter podpiranje razvoja MSP še posebej:
 - pomoč pri servisiranju podjetij, še posebej pomoč menadžmentu, pomoč pri tržnih analizah ter raziskavah in razvoju;
 - financiranje prenosa tehnologij;
 - izboljšanje dostopa podjetij do finančnih sredstev;
 - neposredne pomoči pri investicijah;
 - razvoj infrastrukture za potrebe lokalnega razvoja ter razvoja zaposlenosti.

Med drugim bo ERDF financiral naslednje konkretne aktivnosti (Commission of the European Communities 1999b, str. 4):

- razvoj produktivnega okolja in spodbujanje konkurenčnosti;
- raziskave in tehnološki razvoj;
- razvoj informacijske družbe;
- razvoj turizma in kulturoloških investicij, če zagotavljajo nova delovna mesta;
- zaščito okolja, posebej preventivne akcije in uporabo obnovljivih virov energije;
- spodbujanje enakosti med spoloma na področju zaposlovanja;
- spodbujanje mednacionalnih, čezmejnih in medregijskih kooperacij.

Iz opredelitve ERDF lahko vidimo, da bo prav ta sklad financiral večino aktivosti v sektorju malega gospodarstva. Zato se bomo pri postavitvi temeljev raziskave v največji meri opirali prav na pravila tega sklada, tako na področju dostopa do finančnih virov, poslovne infrastrukture in tehnološkega razvoja.

2.3.3. Pobude skupnosti

Z reformo strukturnih skladov v letu 1998 je bil določen tudi finančni načrt za t. i. pobude skupnosti. Izvajanje aktivnosti v okviru pobud skupnosti poteka decentralizirano, kar pomeni, da so za večino aktivnosti odgovorne regionalne oblasti v državah članicah. Pomembna pobuda, ki se neposredno navezuje na temo pričujoče naloge je:

- Čezmejno, mednarodno in medregionalno sodelovanje (Interreg III). Ta pobuda spodbuja partnerstvo in sodelovanje med obmejnimi območji v državah članicah ter v obmejnih območjih z državami kandidatkami za vstop v EU. Financiranje poteka v okviru ERDF in sicer v treh smereh: skupni projekti med sosednjimi regijami, prostorski razvoj t. i. evropskih transnacionalnih mrež, medregionalno sodelovanje.

Pobuda Interreg pride v poštev pri razvoju malega gospodarstva v obmejnih regijah.

2.3.4. Ostali skladi

Poleg zgoraj navedenih skladov, ki zadevajo raziskavo, obstajata še dva strukturna sklada (Delegacija Evropske Komisije 2001b):

- Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (angl. European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF), ki se ukvarja s kmetijsko politiko EU in podpiranjem kmetijstva.
- Finančni instrumenti za usmerjanje ribištva (angl. Financial Instruments for Fisheries Guidance – FIFG), ki ima kot samostojen sklad pomembno vlogo pri suubvencioniranju ribiškega sektorja.

Ker omenjena sklada nimata neposredne povezave z malim gospodarstvom v Sloveniji ne bosta predmet naloge.

Enako velja tudi za kohezijski sklad, ki je namenjen neposrednemu financiranju projektov, ki se navezujejo na okoljsko in transportno infrastrukturo.

3. PROBLEMSKA PODROČJA PROJEKTA – TEMELJI ANALIZE

Na podlagi teoretičnih temeljev iz druge točke bomo v nadaljevanju opredelili problemska področja, ki jih bo zajela raziskava. Pri opredelitvi sklopov aktivnosti se bomo omejili na tiste, ki jih v svojih pravilih omogočajo in dopuščajo strukturni skladi, predvsem ESF ter ERDF in pobuda skupnosti Interreg.

3.1. Državni razvojni program Slovenije

Temelj izvajanja aktivnosti strukturnih skladov je v točki 2.2.2. opisani državni razvojni program (DRP). V njem so opredeljene dolgoročne razvojne aktivnosti, ki jih želi posamezna država financirati iz evropski strukturnih skladov. Slovenija je predlog državnega razvojnega programa sprejela v letu 2001. V nadaljevanju bo opisan predvideni organizacijski model izvajanja strukturnih skladov v Sloveniji in narejen povzetek področij, opredeljenih v DRP, ki pokrivajo področje malega gospodarstva.

3.1.1. Organizacijski model izvajanja strukturnih skladov v Sloveniji

Celotna upravljalna struktura DRP za izvajanje strukturne politike v Sloveniji je (Ministrstvo za gospodarstvo 2001, str. 176-180):

a. Organ upravljanja (Managing Authority)

Organ upravljanja bo Ministrstvo za gospodarstvo. Naloge za področje strukturne politike so naslednje:

- da predstavlja interese Slovenije glede problematike strukturnih skladov;
- da zagotavlja enotno uporabo skupnih določil EU glede strukturnih skladov v Sloveniji, še posebej glede državnih pomoči, javnih naročil in obveščanja;
- da zagotavlja delovanje Usklajevalnega sveta;
- da ustvarja in pospešuje sodelovanje s socialnimi partnerji;
- da zagotavlja ustrezno kontrolo vseh inštitucij, vključenih v izvajanje programa po načelih skrbnega finančnega upravljanja;
- da zagotavlja stalno obveščanje javnosti o izvajanju politike strukturnih skladov;
- da zbira ter pripravlja finančne in druge podatke o izvajanju programov;
- da pripravi osnutek letnega poročila;
- da svetuje pri pripravi vlog.

b. Usklajevalni svet (Monitoring Committee)

Usklajevalni svet je sestavljen iz predstavnikov ministrstev in vladnih služb, predstavnikov delodajalcev, predstavnikov delojemalcev, predstavnikov nevladnih organizacij, predstavnikov lokalnih razvojnih partnerstev ter predstavnikov lokalne ravni. Naloge Usklajevalnega sveta bodo naslednje:

- odločanje o programskem dopolnilu;
- potrjevanje kriterijev za izbor projektov;
- spremljanje izvajanja programa;
- potrjevanje redne predhodne presoje;

- potrjevanje letnega poročila;
- nadzorovanje izvajanja tehnične pomoči.

c. Vodilna ministrstva (Intermediate Bodies)

Za pripravo in izvajanje posameznih prednostnih nalog DRP so pristojna odgovorna ministrstva in njihovi razvojni organi kot posredniška telesa. Za posamezni sklad bodo odgovorna naslednja ministrstva:

- za Evropski socialni sklad bo odgovorno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve;
- za Evropski sklad za kmetijstvo bo odgovorno Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano;
- za Evropski ribiški sklad bo odgovorno Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano;
- za Evropski regionalni razvojni sklad bo odgovorno Ministrstvo za gospodarstvo.

Naloge odgovornega ministrstva kot posredniškega telesa so:

- da pripravlja navodila za implementacijo;
- da zagotovi ustrezen sistem za izvedbo projektov;
- da pripravlja študije in analize;
- da pripravlja razpisno in pogodbeno dokumentacijo;
- da sprejema in ocenjuje prispele vloge;
- da odloča o projektih ter pripravlja in podpisuje pogodbe;
- da zagotavlja spoštovanje načela sofinanciranja;
- da zagotavlja stalno obveščanje javnosti o izvajanju politike posameznega sklada;
- da svetuje pri pripravi vlog za področje posameznega sklada;
- da ustvarja in pospešuje sodelovanje s socialnimi partnerji.

d. Programski sveti

Programski sveti bodo oblikovani na predlog Usklajevalnega sveta, da bi spodbudili sodelovanje in partnerstvo pri izvajanju programov. Programski sveti bodo lahko ustanovljeni glede na razvojne prednostne naloge, podprograme, geografske enote ali za različna horizontalna vprašanja (npr. obveščanje javnosti).

e. Plačilni organ (Paying Authority)

Plačila finančnih sredstev v okviru strukturnih skladov bodo potekala preko posebne plačilne agencije za strukturne sklade v okviru Ministrstva za finance. Naloge plačilne inštitucije po vstopu v EU bodo:

- da pripravlja in predloži Evropski komisiji letno napoved finančnih potreb;
- da predloži zahtevke za predplačila;
- da upravlja s sredstvi, ki jih sprejme od Evropske komisije v skladu s pravili;
- da zagotavlja potrebne finančne podatke Organu upravljanja;
- da pripravlja revizijske načrte.

3.1.2. Področja državnega razvojnega programa za malo gospodarstvo

V državnem razvojnem programu je opredeljena razvojna vizija Slovenije: "Na znanju temelječa družba z mednarodno konkurenčno ekonomijo ter trajnostnim, regionalno uravnoveženim razvojem." Vizijo podpirata dva osnovna cilja, ki sta (Ministrstvo za gospodarstvo 2001, str. 104):

- zmanjšanje gospodarskega zaostanka Slovenije v primerjavi s povprečjem EU;
- zaustavitev povečanja razlik med slovenskimi regijami.

Predvidene aktivnosti se hierarhično delijo na "prednostne naloge", "programe" ter "podprograme". Opredeljene prednostne naloge so naslednje (Ministrstvo za gospodarstvo 2001, str. 104):

a. Spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti

Ta prednostna naloga je najbližja problematiki naše naloge. V njenem okviru opredeljuje DRP tri programe, ki se nadalje delijo v podprograme (Ministrstvo za gospodarstvo 2001, str. 108).

Program 1: Znanje za razvoj

Podprogrami so usmerjeni v:

- povečanje ustvarjanja prenosa in uporabe znanj za razvoj Slovenije, zlasti za izboljšanje konkurenčne sposobnosti podjetij;
- krepitev mednarodnega raziskovalno-razvojnega sodelovanja in povečanje mobilnosti raziskovalcev;
- ustreznejše razumevanje vloge raziskovalno-razvojnega dejavnosti;
- medresorsko povezovanje za raziskave v podporo razvojnim ciljem Slovenije.

Program 2: Izboljšanje konkurenčne sposobnosti podjetij

Podprogrami so usmerjeni v:

- spodbujanje podjetniških vlaganj v tehnološki razvoj in inovativnost;
- spodbujanje konkurenčnosti podjetij.

Program 3: Spodbujanje podjetništva in izkoriščanje podjetniških priložnosti

Podprogrami so usmerjeni v:

- spodbujanje podjetništva in razvijanje podjetništvu naklonjenega okolja;
- spodbujanje nastanka in razvoja MSP;
- spodbujanje razvoja turizma.

b. Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje

Tudi v okviru te prednostne naloge se nekateri programi in podprogrami neposredno navezujejo na tematiko naloge. To sta predvsem:

Program 1: Zaposljivost in vseživljenjsko učenje

Program je sestavljen iz petih podprogramov:

- izboljšanje zaposljivosti in preprečevanje daljše nezaposlenosti aktivnega prebivalstva;
- pospeševanje poklicne mobilnosti in izboljšanje položaja mladih na trgu dela;
- ustvarjanje možnosti za povečevanje zaposljivosti;
- razvoj in uvajanje sistemov za spodbujanje vseživljenjskega učenja;

- izboljšanje dostopnosti in spodbujanje vključevanja v aktivnosti vseživljenjskega učenja.

Program 2: Prilagodljivost podjetij in posameznikov

Program je sestavljen iz dveh podprogramov:

- spodbujanje vlaganja v razvoj človeških virov;
- izboljšanje pogojev in modernizacija organizacije dela.

c. Informacijska družba, infrastruktura in kakovost bivanja

Osrednji cilji, programi ter podprogrami v okviru te prednostne naloge presegajo okvir raziskave zato ne bodo temelj obravnave.

d. Prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja

Osrednji cilji, programi ter podprogrami v okviru te prednostne naloge presegajo okvir raziskave zato ne bodo temelj obravnave.

e. Krepitev skladnega regionalnega razvoja.

Osrednji cilji, programi ter podprogrami v okviru te prednostne naloge presegajo okvir raziskave zato ne bodo temelj obravnave.

3.2. Institucionalni okvir izvajanja strukturnih skladov v Sloveniji

3.2.1. Obstoječe stanje v pospeševalni mreži

V Sloveniji je precejšnje število inštitucij, ki se po svoji naravi dela štejejo za del pospeševalne mreže. Lahko bi celo trdili, da gre na lokalni ravni v velikem številu primerov za podvajanje funkcij in razpršenost aktivnosti.

V preteklosti je bilo stanje nepregledno, sedaj se oblikuje okvir inštitucij, ki bodo v prihodnje, samostojno ali združene, nedvomno postale nosilke pospeševalnih dejavnosti. Med te inštitucije sodijo:

- Lokalni podjetniški centri (LPC), s krovno organizacijo Pospeševalnim centrom za malo gospodarstvo (PCMG);
- Območne gospodarske zbornice (OGZ), s krovno organizacijo Gospodarsko zbornico Slovenije (GZS);
- Območne obrtne zbornice (OOZ), s krovno organizacijo Obrtno zbornico Slovenije (OZS);
- Območne enote Zavoda za zaposlovanje (OZZ) in Uradi za delo (UD), s krovno organizacijo Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ).

Narava vsake od teh inštitucij je nekoliko podrobneje opisana v točki 5.3.

Poleg navedenih lahko najdemo na lokalni ravni še vrsto drugih inštitucij, kot so poslovni inkubatorji, poslovni in tehnološki parki, na nacionalni ravni pa so poleg krovnih organizacij omenjenih inštitucij pomembne še nekatere, kot npr.:

- Sklad za razvoj malega gospodarstva, ki se ukvarja s financiranjem MSP.

Glavni problem pospeševalne mreže v Sloveniji je prenizka zavest med MSP o možnostih, ki jih ponuja sodelovanje z mrežo. Raziskave (Mayr, Turk 2001, str. 11-13) potrjujejo to ugotovitev in kažejo na relativno slabo stanje na tem področju.

V tabeli 1 so predstavljeni odgovori podjetnikov na vprašanje: "Ali sodelujete s PCMG?" (Mayr, Turk 2001, str. 13).

Tabela 1: Sodelovanje podjetnikov s PCMG

	število odgovorov	%
DA, DOBRO	115	8,4
DA, SREDNJE	206	15,0
DA, SLABO	58	4,2
NE SODELUJEM	998	72,5
SKUPAJ	1377	100,0

Vir: Mayr, Turk 2001

V tabeli 2 so predstavljeni odgovori podjetnikov na vprašanje: "Ali sodelujete z ZRSZ?" (Mayr, Turk 2001, str. 12).

Tabela 2: Sodelovanje podjetnikov z ZRSZ

	Število odgovorov	%
DA, DOBRO	417	30,3
DA, SREDNJE	333	24,2
DA, SLABO	110	8,0
NE SODELUJEM	514	37,4
SKUPAJ	1374	100,0

Vir: Mayr, Turk 2001

V tabeli 3 so predstavljeni odgovori podjetnikov na vprašanje: "Ali sodelujete s Skladom za razvoj malega gospodarstva?" (Mayr, Turk 2001, str. 12).

Kot lahko vidimo, je bilo stanje v letu 2001 še relativno slabo, posebej pri PCMG, kjer je sodelovalo z njimi samo 25 % anketirancev. Ob tem sicer ni jasno ali so se anketiranci opredelili samo na temelju sodelovanja s krovno inštitucijo ali tudi z njihovo mrežo (v primeru PCMG bi bila to mreža LPC).

Tabela 3: Sodelovanje podjetnikov s Skladom za razvoj malega gospodarstva

	Število odgovorov	%
DA, DOBRO	107	7,8
DA, SREDNJE	156	11,3
DA, SLABO	81	5,9
NE SODELUJEM	1033	75,0
SKUPAJ	1377	100,0

Vir: Mayr, Turk 2001

K izboljšavam v zadnjem času, nedvomno prispevajo tudi zahteve EU in jasno določen okvir, ki je potreben za črpanje sredstev iz strukturnih skladov.

3.2.2. Okvir izvajanja strukturnih skladov

Okvir izvajanja strukturnih skladov bo v osnovi sledil načrtom, opredeljenim v DRP. Natančna organizacijska struktura izvajanja v tem trenutku še ni jasna in bo poleg strokovnih kriterijev delno odvisna tudi od političnih odločitev.

3.3. Predpristopna pomoč Evropske unije

Uresničevanje predpristopne pomoči EU v državah kandidatkah v precejšnji meri pokaže na sposobnost držav kandidat za pripravo kakovostnih projektov, predvsem glede sodelovanja pri projektih, ki jih podpira EU. Tako je predpristopna pomoč pomemben pokazatelj, kaj lahko pričakujemo v prihodnje pri izvajanju aktivnosti strukturnih skladov. Zato je predpristopna pomoč EU obravnavana nekoliko podrobneje, predvsem z vidika primerljivosti s strukturnimi skladi in konkretnih izkušenj v sektorju malega gospodarstva v Sloveniji. Kljub temu da so oblikovani trije predpristopni mehanizmi, in sicer Sapard za področje kmetijstva, Ispa za področje transporta in okolja ter Phare, kot splošna pomoč, se bomo omejili na slednjega, ki se ujema s temeljnimi cilji te naloge.

3.3.1. Zasnova programa Phare

Phare (angl. Poland Hungarian Aid for Restructuring of Economy, prev. pomoč za prestrukturiranje gospodarstva Poljske in Madžarske) je eden od treh predpristopnih mehanizmov (ostala dva mehanizma sta Ispa in Sapard, ki sta namenjena pomoči na področju okoljstvene politike, transporta ter kmetijstva in kot taka ne bosta predmet te naloge), ki jih financira EU, kot pomoč državam kandidatkam za pristop v EU.

Phare program je od leta 1989 pripomogel k velikim gospodarskim in političnim spremembam v državah srednje in vzhodne Evrope. Leta 1997 je bila z odločitvijo evropske komisije "Nove Phare usmeritve za predpristopno pomoč" opravljena reforma sistema. Dodatni popravek je bil opravljen leta 1999, ko so bile iz okvira Phare izločene področja kmetijstva, okolja in transporta, ki se od takrat financirajo iz programov Ispa in Sapard. V obdobju 1998-2000 se je Phare pomoč že preusmerila na pripravo držav kandidat na vstop v EU.

Za leta 2000-2006 je za države kandidatke iz programa Phare v celoti namenjeno 11 milijard evrov za podporo vzpostavitvi inštitucij, investicijski podpori ter tehnični pomoči. Trije glavni cilji so (Generalna direkcija za širitev 2002a):

- okrepitev javne uprave in inštitucij za delovanje znotraj EU;
- prilagoditev zakonodaje in zmanjšanje potreb po prehodnih obdobjih;
- promocija ekonomske in socialne kohezije.

Ob tem velja poudariti, da je poleg t.i. nacionalnih programov, ki so bili namensko oblikovani za določene države in za katere je bilo namenjenih približno 78 % vseh sredstev, Phare podpiral tudi t. i. meddržavne ter horizontalne programe.

Phare meddržavni programi so se začeli z letom 1991 ter so podpirali (O'Shaughnessy 1999):

- pospeševanje regionalnega sodelovanja med 13 državami kandidatkami na področjih skupnih interesov;
- razvoj pristopa, ki ga spodbuja povpraševanje in temelji na konsenzu;
- spodbujanje dialoga med posameznimi državami;
- spodbujanje "regionalnega" pristopa, ki naj bi nadomestil "nacionalni" pristop.

Phare horizontalni programi pa so bili namenjeni področjem, ki jih za razliko od ostalih Phare aktivnosti ni vodilo neposredno povpraševanje, npr. pri seznanjanju s politikami in procedurami v EU.

3.3.2. Phare kot priprava za strukturne sklade

Od leta 2000 naprej se Phare razvija z jasnim ciljem - postati temelj za strukturne sklade, do katerih bodo kandidatke upravičene z vstopom v EU. Cilji, ki so bili vodilo za opredelitev programov Phare po letu 2000, so naslednji (Generalna direkcija za širitev, 2002b):

- prilagoditev Phare pravil in procedur normam Strukturnih skladov;
- začetek večletnega načrtovanja Phare programov;
- seznanjanje držav prejemnic pomoči z obveznostmi, ki jih bo prineslo izvajanje aktivnosti strukturnih skladov;
- okrepitev pomoči inštitucijam, ki bodo v bodoče izvajale aktivnosti strukturnih skladov.

Ker med državami kandidatkami in državami članicami EU obstajajo velike razlike v razvitosti, je glavna usmeritev Phare pomoči po letu 2000 t. i. Ekonomska in socialna kohezija. Ta pomoč, ki naj bi zmanjšala razlike v razvitosti med državami kandidatkami in državami članicami EU, je usmerjena predvsem v naslednja cilja (Generalna direkcija za širitev 2002b):

- okrepitev programske in administrativne zmogljivosti, kar naj bi bilo uresničeno z izgrajevanjem inštitucij na celotnih območjih držav, ki bi lahko uporabile sredstva iz strukturnih skladov;
- investicijska podpora za zmanjšanje razlik med posameznimi področji.

Tabela 4 sistematično predstavlja predpristopne mehanizme kot temelj strukturnih in kohezijskih skladov.

Tabela 4: Predpristopni mehanizmi kot osnova za strukturne in kohezijske sklade

Predpristopno obdobje	Članstvo v EU
PHARE institucionalna podpora	-
PHARE ekonomska in socialna kohezija	(a) Evropski regionalni sklad (b) Evropski socialni sklad
SAPARD (kmetijstvo)	(c) Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad
ISPA (okolje in transport)	(d) Kohezijski skladi

Vir: Delegacija Evropske Komisije 2002a

3.3.3. ApSORBCIJSKA SPOSOBNOST DRŽAV KANDIDATK

Pri izvajanju Phare pomoči od leta 1989 se je pokazalo, da je glavni problem t.i. absorpcijska sposobnost držav kandidatk. To pomeni, da države, zaradi pomanjkanja primernih projektov niso sposobne v celoti porabiti pomoči, namenjene s strani EU. Razlog za to je predvsem na regionalni ravni, kjer nove inštitucije niso sposobne porabiti sredstva, namenjena pomoči.

Nekatere raziskave (Kenda 2002) kažejo na to, da predvsem majhna absorpcijska sposobnost lahko postane vzrok za to, da bodo države kandidatke v začetnem obdobju neto plačnice v proračun EU. Predvidoma naj bi države kandidatke v prvih dveh letih po vključitvi uspele porabiti do 75 % namenjene pomoči. Ob takšnem scenariju bi vsaj za prvo leto po vključitvi izrabile manj sredstev, kolikor bi znašala celotna vplačila v proračun EU. V naslednjih letih naj bi se stanje nekoliko izboljšalo, če bi napravili več na področju omenjenih projektov.

Dokaz, da se EU zaveda tega problema, je vztrajno opozarjanje na politični ravni ter usmerjenost pomoči Phare po letu 2000 za izboljšanje projektnega načrtovanja, ki je posebej pomembno na regionalni in lokalni ravni.

3.3.4. POMOČ PHARE V SLOVENIJI

Phare pomoč, ki smo jo v Sloveniji deležni od leta 1992, lahko razdelimo na t.i. "nacionalni del" ter na program "čezmejnega sodelovanja".

Nacionalni program je bil pred letom 1998 odgovor na konkretne potrebe v Sloveniji. Phare pomoč je bila tako udeležena v procesu prestrukturiranja gospodarstva in postavitvi nekaterih temeljnih političnih in ekonomskih struktur. Po letu 1998 je bila pomoč usmerjena v prilagoditev slovenskega pravnega reda ter organiziranja javnih inštitucij na osnovi standardov EU. Leta 2000 se je oblikoval t. i. program Ekonomske in socialne kohezije, ki naj bi pripomogel k približevanju slovenskega gospodarstva EU in pripravi na uporabo strukturnih skladov. Posebej v programskem letu 2001 in 2002, ko je pomemben del sredstev namenjen financiranju projektov t. i. "donacijskih shem", Slovenija vse bolj spoznava značilnosti strukturnih skladov. Na žalost so projekti donacijskih shem šele na začetku izvajanja, tako da še ni podatkov, kako uspešni sta regionalna in lokalna raven v njihovem izvajanju in posledično pripravljene na uporabo sredstev iz strukturnih skladov.

Program čezmejnega sodelovanja, za katerega se vsako leto namenja 5 milijonov evrov je spodbujal sodelovanje obmejnih območij Slovenije z avstrijskimi, italijanskimi in madžarskimi regijami. Sodelovanje naj bi omogočilo pospešeno sodelovanje na področju gospodarskega razvoja, kulture, socialne politike, predvsem z namenom zmanjšanja razlik med sosednjimi regijami na obeh straneh meje. Program čezmejnega sodelovanja je bil že od vsega začetka nekoliko bolj skladen s standardi strukturnih skladov. To velja predvsem za Sklad malih projektov, ki je financiral manjše projekte, ki so jih spodbujale ter izvajale lokalne skupnosti. Projekti so pokrivali najrazličnejša področja – od ekonomskega in socialnega razvoja, do kulture, varstva okolja, turizma idr. Značilnosti sklada malih projektov se v precejšnji meri ujemajo z načeli strukturnih skladov.

V tabeli 5 je predstavljena izraba sredstev Phare v Sloveniji od leta 1992 (podatki 14.03.2002). Ugotovimo lahko, da je bil delež sklenjenih pogodb ter porabljenih sredstev v primerjavi z odobrenimi sredstvi relativno visok v letih do 2000 (programi so bili zaključeni). Deleži pogodb ter porabljenih sredstev pa so izrazito nižji za leto 2000 ter 2001, ko sta bila oba programa (Phare 2000 in 2001) še v teku. Podatki kažejo na precejšnji zamik v porabi sredstev, kar neugodno vpliva možnost dolgoročnega načrovanja ter posledično tudi na absorpcijsko sposobnost. Dodaten razlog za relativno nizke številke v letih 2000 ter 2001 so spremembe v značilnostih programa Phare. Če so bili v letih do 2000 v ospredju institucionalni projekti, ki so bili oblikovani na nacionalni ravni, so v letih 2000 in 2001 dobili pomembno vlogo projekti ekonomske in socialne kohezije, ki se oblikujejo na regionalni in lokalni ravni.

Kljub temu da Slovenija v primerjavi z ostalimi državami kandidatkami ostaja na vodilnem mestu glede odstotka izrabe namenjenih sredstev EU, podatki jasno kažejo, da bo potrebno storiti več pri koordinaciji na regionalnih in lokalnih ravneh. Le tako bo mogoče zagotoviti lažji prehod k izvajanju strukturnih skladov, ki se v večini primerov oblikujejo prav na nižjih ravneh.

Tabela 5: Izraba sredstev Phare v Sloveniji od leta 1992 do 2002 (podatki 14.03.2002)

Leto	Dodeljena sredstva (€)	Podpisane pogodbe (€)	Porabljena sredstva (€)	% pogodbe/dodel. Sredstva	% prabljena/dodelj.
1992	9.000.000	8.661.175	8.661.175	96,00	96,20
1993	11.000.000	10.604.195	10.604.195	96,40	96,40
1994	24.000.000	23.027.464	23.004.806	95,95%	95,85%
1995	25.000.000	23.718.553	23.116.033	94,87%	92,46%
1996	22.000.000	21.028.082	19.683.259	95,58%	89,47%
1997	25.000.000	21.488.953	20.847.636	85,96%	83,39%
1998	16.150.000	14.715.078	13.200.220	91,12%	81,74%
1999	63.006.600	60.013.524	38.843.914	95,25%	61,65%
2000	31.086.428	5.163.162	2.706.028	16,61%	8,70%
2001	28.450.000	0	0	0,00%	0,00%

Vir: Delegacija Evropske Komisije 2002b

3.3.5. Izkušnje v programu Phare na področju malega gospodarstva v Sloveniji

V skladu s smernicami Phare programa je bila tudi pomoč za sektor malega gospodarstva v začetku usmerjena v institucionalno podporo. V obdobju do leta 1997 je Phare financiral podporno mrežo za malo gospodarstvo. Ker so bila finančna sredstva omejena, je bila pomoč osredotočena na nekatera specifična geografska in sektorska področja. Phare je tako financiral študije za oblikovanje garancijskih skladov, lokalnih podjetniških centrov in poslovnih inkubatorjev. Med geografskimi območji, ki sta bili deležna stalnejše podpore, sta bili Gorenjska s centrom BSC (Business Support Centre) Kranj ter Sežana s tamkajšnjim Inkubatorjem. Prav slednji je lep primer uspešne sanacije opuščeni proizvodni površini in preoblikovanje v podjetniški inkubator, ki je postal temelj razvoja malega gospodarstva na področju Sežane (Gorup, 2000, str. 43-45). Ko je bil institucionalni okvir pokrit (v večini z aktivnostmi na nacionalni ravni, brez podpore EU), se je Phare pomoč osredotočila tudi na druga področja, kot sta na primer dostop do finančnih sredstev za usposabljanje človeških virov.

Po letu 2000 je bil glavni cilj podpore malemu gospodarstvu zagotovitev povečanja konkurenčnosti, tako da bi bil šok ob vstopu v EU čim manjši.

Nekatere raziskave so pokazale, da bo širjenje EU le v manjši meri vplivalo na poslovanje MSP v državah članicah. Rdeča nit raziskav so naslednje ugotovitve (Rhein-Westfalisches Institut für Wirtschaftsförderung 2000):

- širitev EU bo na malo gospodarstvo vplivala le na regionalni ravni, predvsem v regijah, ki mejijo na nove države članice;
- nekateri sektorji bodo nekoliko bolj prizadeti kot drugi, vendar bo vpliv v glavnem omejen na obmejne regije;
- širitev bo MSP prinesla nekatere pozitivne učinke kot so zmanjšanje transakcijskih stroškov ter povečanje investicijskega povpraševanja.

Nedvomno je zgodba nekoliko drugačna z vidika MSP v državah kandidatkah. Obstajajo namreč številna področja na katerih malo gospodarstvo držav kandidat zaostaja za EU. V primeru Slovenije so ta področja naslednja (Ministrstvo za gospodarstvo 2000):

- pomanjkanje poslovnega znanja;
- pomanjkanje znanja na področju mednarodnega povezovanja;
- pomanjkljiva infrastruktura zlasti na področju poslovnih in proizvodnih prostorov in telekomunikacij;
- proizvodna in ne tržna orientacija;
- nezadostna ponudba rizičnega in semenskega kapitala;
- birokratizacija in birokratska nevoščljivost;
- zastarelost obstoječih tehnologij v MSP.

Glavno podporo malemu gospodarstvu Slovenije pred vstopom v EU Phare namenja iz programa Ekonomske in socialne kohezije. Poudarek je na mehanizmu, ki je neposredno primerljiv s strukturnimi skladi že omenjenih donacijskih shem. S tem mehanizmom se financirajo konkretni projekti, ki bodo v bodoče domena strukturnih skladov. EU ima z izvajanjem programa socialne in ekonomske kohezije priložnost spremljati, kako so posamezne države kandidatke pripravljene na prihodnost. Ob zaostanku pri izvajanju programa Phare 2000 je izrekla EU kritiko na račun Slovenije. EU je poudarila, da so pri izvajanju projektov socialne in ekonomske kohezije ter projektov čezmejnega sodelovanja nastali veliki zastoji. Težave si je EU razlagala s tem, da ni ustreznih strategij priprave programov ter da obstaja

osnovni problem vodenja zaradi nezadostnih kadrovskih možnosti, tako po številu kot kakovosti (Commission of the European Communities 2001a, str. 12). Proti koncu leta 2001 je bil z reorganizacijo Agencije za regionalni razvoj (ARR), ki je koordinator programa socialne in ekonomske kohezije, ter s sprejetjem DRP, dosežen pomemben napredek na nacionalni ravni. Zdi pa se, da koordinacija na lokalni in regionalni ravni še vedno ni dosegla ravni, ki bi zagotavljala nemoten prehod na izvajanje aktivnosti strukturnih skladov.

3.4. Podjetniška politika Evropske unije

Ob izvedbi programov podpore EU vedno upošteva politike, ki so bile sprejete za določena področja. Tako je tudi pri obravnavi sektorja malih podjetij potrebno poznati glavne značilnosti podjetniške politike EU, če želimo ugotoviti, v katerih smereh lahko iščemo projekte, ki bi se lahko financirali iz strukturnih skladov. Temeljne smernice evropske podjetniške politike bodo tako služile kot kašipot, v katere aktivnosti usmeriti raziskavo.

3.4.1. Temeljne smernice

Generalna direkcija evropske komisije za podjetništvo je bila vzpostavljena januarja 2000. Direkcija pokriva področja, ki sta jih pred tem pokrivali direkciji za industrijo ter za MSP. Aprila 2000 je komisija sprejela dokument Izzivi podjetniške politike v ekonomiji znanja, ki je opredelil strategijo direkcije. Glavni cilj strategije je, da do leta 2005 doseže t. i. "podjetniško Evropo", ki bo temeljila na znanju in inovacijah.

3.4.2. Zgodovina

Po krizi na začetku 90-ih let so evropska podjetja uspešno okrevala. S stalnim procesom deregulacije gospodarstva, tržno integracijo, plačilno disciplino na vseh ravneh ter oblikovanjem enotne valute – evra so se izboljšale razmere za poslovanje, to pa je omogočilo stabilen in dolgoročen napredek. Evropski kapitalski trgi so poskrbeli za zadostne količine tveganega kapitala za investicije v hitro rastoča, inovativna podjetja. Sčasoma se je izboljšal in dokončno utrdil tudi skupni trg, osnovni steber konkurenčnosti evropskega gospodarstva.

Konkurenčnost evropskih podjetij so obravnavala letna poročila o konkurenčnosti evropske industrije. Leta 1998 in 1999 so bili z analizami ugotovljeni sektorji z izrazitimi konkurenčnimi prednostmi kot tudi sektorji, kjer prevladujejo negativna gibanja. Kot osnovni problem je bilo opredeljeno pomanjkanje možnosti za zaposlovanje, s čimer je brezposelnost ostajala na relativno visoki ravni.

3.4.3. Trenutni cilji

Marca 2000 je EU na zasedanju Evropskega sveta v Lizboni postavila nov strateški cilj za naslednje desetletje, in sicer "postati najbolj konkurenčno in dinamično gospodarstvo na svetu, ki bo temeljilo na znanju in bo sposobno za stabilno rast ter za ustvarjanje več in bolj kakovostnih delovnih mest". Ta cilj bo moč doseči le s pospeševanjem podjetništva in inovacij. Kakovostna delovna mesta se namreč najlažje oblikujejo v MSP, v tradicionalnih sektorjih in v sektorjih nove ekonomije. Tako je strategija podjetništva zasnovana na naslednjih temeljih (Zupan 2001):

a. Spodbujanje podjetniške dejavnosti

Če želi EU usposobiti uspešnejše podjetnike in spodbujati podjetniške dejavnosti, mora izpolniti nekatere osnovne pogoje. Med drugim mora:

- zagotoviti usposabljanje, dajati nasvete in podjetnike motivirati;
- zagotoviti možnosti za financiranje s posojili, garancijami, tveganim in semenskim kapitalom;
- zagotoviti ustrezne razmere za poslovanje z zmanjševanjem administrativnih ovir in z racionalizacijo regulative poslovanja;
- zagotoviti zadostno podporno mrežo storitev.

b. Oblikovanje podjetniškega okolja, ki podpira inovacije in spremembe

Pri razvoju sodobnega gospodarstva, ki temelji na znanju, so odločilne inovacije. Spodbude za inovacije zagotavlja konkurenca, tehnologija in razvoj, vendar je najpomembnejša sposobnost podjetnika, da človeka in njegov intelektualni potencial prilagodi potrebam trga. Podjetniška politika ponuja pomoč z odstranitvijo ovir, izmenjavo izkušenj, podpornimi mehanizmi in s pomočjo storitev.

c. Dostop izdelkov in storitev na trg

Cilj evropske podjetniške politike je omogočanje dostopa na trge izdelkom in storitvam ne glede na to, ali nastopajo na lokalnem, regionalnem, skupnem evropskem ali na globalnem trgu. Posebej pomemben je skupni evropski trg, kjer lahko podjetniška politika s svojimi mehanizmi stori največ. S stalnim nadzorom nad delovanjem, administrativnimi poenostavitvami ter pospeševanjem liberalizacije postaja skupni trg pregleden in podjetjem lažje dostopen. Podjetja imajo v tem procesu dejavno vlogo, saj nekateri programi EU zagotavljajo njihovo sodelovanje pri procesu upravljanja skupnega trga.

3.4.4. Mehanizmi

Konkretne mehanizme, ki jih EU uporablja za doseg strateških ciljev, lahko uvrstimo v naslednje sklope:

a. Dostop do finančnih virov

EU namenja MSP neposredno in posredno podporo, da bi se izboljšala dostopnost do finančnih virov. Neposredna pomoč se namenja v obliki konkretnih finančnih mehanizmov (Commission of the European Communities 2001b, str. 65-72):

- Kreditiranja. V sodelovanju z Evropsko investicijsko banko (EIB) ter Evropsko banko za obnovo in razvoj (EBRD) malim podjetjem namenja kreditiranje pod ugodnejšimi pogoji.
- Garancijskih shem. Garancije za kreditiranje v glavnem ponuja Evropski investicijski sklad (EIF) v sodelovanju z bankami v državah članicah.
- Lastniškega kapitala. To je ena od prioritet EU. Preko različnih pobud želi Unija pospešiti predvsem razvoj visoko tehnoloških podjetij. V večini tudi te aktivnosti potekajo preko EIF.

Posredna pomoč poteka preko instrumentov regionalne politike EU, tudi preko strukturnih skladov. Glavni cilj je dvigniti konkurenčnost ter usposobljenost MSP, s čimer je mogoče doseči večje zaupanje in lažji dostop do finančnih virov.

b. Pravno in regulativno okolje

V povezavi z oblikovanjem skupnega trga se je EU odločila za zmanjševanje pravnih razlik na področju standardov, usposabljanja ter davčne in carinske zakonodaje. Ob tem se zavzema za spodbujanje učinkovite konkurence med podjetji v EU.

c. Usposabljanje

Usposabljanje ter vlaganje v človeške vire je nujno ob spremenjenih pogojih poslovanja, ko smo priče globalizaciji in razvoju informacijske družbe. Aktivnosti s tega področja se financirajo s podporo ESF manj razvitim regijam, kot tudi preko drugih mehanizmov.

d. Inovacije

Pospeševanje inovacij je za MSP ključnega pomena. Konkretni aktivnosti so naslednje (Commission of the European Communities 2001b, str. 30):

- pilotni projekti in študije v okviru programa za spodbujanje raziskav in razvoja;
- oblikovanje instrumentov za podporo regijam;
- direktno financiranje inovativnih podjetij.

3.5. Problematika malega gospodarstva v ekonomski teoriji

Čeprav je jasno, da smernice podjetniške politike EU dobro opredeljujejo ključna vprašanja v MSP smo se dotaknili tudi ugotovitev, ki jih ponuja ekonomska teorija in nekatere specialistične razprave.

To po eni strani omogoča potrditev osnovnih smeri te naloge. Po drugi strani ekonomska teorija nadalje razčlenjuje osnovna vprašanja, kar omogoča dokaj natančno opredelitev mehanizmov, ki so potrebni za rešitev posameznega vprašanja. To je bilo koristno zlasti pri sestavi vprašalnika za anketo, ko so se rešitve za posamezna problemska področja iskala v okviru posameznih mehanizmov, ki jih je mogoče izvajati tudi v okviru programov EU.

Poudariti velja, da nekatera področja, predvsem administrativne ovire za poslovanje MSP, presegajo okvir možnosti, ki jih ponujajo programi EU. V teh primerih gre za notranje politično vprašanje, ki ga je potrebno reševati predvsem v okviru ekonomskih politik države. Kljub temu je tudi to področje na kratko zajeto v nalogi kot tudi v anketi predvsem zato, da bi potrdili pravilno usmerjenost podjetniške politike Slovenije tudi na makro ravni in ne samo na ravni posameznih projektov.

3.5.1. Dostop do finančnih virov

Dostop do finančnih virov se vedno pojavlja kot temeljni problem za hitrejši razvoj MSP. V začetnih fazah razvoja mora podjetnik na eni strani financirati rast podjetja, po drugi strani pa se srečuje z omejitvami, ker banke pri odobritvi financiranja zahtevajo dobre bonitete ali zavarovanje, ki ga tako podjetje pogosto nima.

Posebno vprašanje so podjetja v samem začetku poslovanja. Takšni podjetniki nimajo nikakršnih bonitet, potrebujejo pa zagonska sredstva za začetek poslovanja. Za razvoj podjetniških idej potrebujejo t. i. "semenski kapital" (Tajnikar 1997, str. 107). Gre za finance, ki so potrebne tedaj, ko obstaja podjetniška ideja, ki še ni razvita do take stopnje, da bi bilo mogoče prodati proizvod. Druga faza je t. i. "startni kapital" (Tajnikar 1997, str. 108). Ta kapital potrebuje podjetnik za razvoj proizvoda v fazi, ko je že mogoče izpeljati poskusno prodajo. Praviloma so potrebna sredstva v prvih fazah razvoja relativno nizka, kar za banke pomeni še dodatni strošek.

Viri kapitala v začetnih fazah so predvsem lastni prihranki podjetnikov in družinskih članov. Ob tem so v nekaterih razvitejših državah na voljo mikrokrediti, ki ponavadi temeljijo na nekomercialnih shemah. Zaradi velikosti mikrokreditov, ki znašajo lahko od nekaj sto do 25.000 USD, kot v primeru ameriške Small Business Administration (Scarborough, Zimmer 1999, str. 478), in zaradi relativno visokih tveganj komercialne banke niso zainteresirane za takšno obliko financiranja. Aktivnosti na tem področju so tako prevzele javne in zasebne inštitucije, katerih osnovni cilj je razvoj MSP in ne pridobivanje dobičkov s finančnim posredništvom. V primeru mikrokreditov se lahko z majhnimi vlaganji dosežejo veliki dobički, poleg tega je ta oblika primerna za zunanjo pomoč, npr. s strani EU.

Za financiranje v začetnih fazah so zanimive tudi nekatere alternativne oblike financiranja. Ena od teh so poslovni angeli (Scarborough, Zimmer 1999, str. 420). Gre za bogate posameznike, ki financirajo podjetnike začetnike v zameno za delež v njihovih podjetjih. Konzervativne ocene kažejo, da približno 250.000 poslovnih angelov letno vloži več kot 20 milijard ameriških dolarjev v 30.000-40.000 malih podjetij.

V kasnejših fazah razvoja podjetja rabijo večja finančna sredstva. Ker ima podjetnik še vedno omejene bonitete, obenem pa lastna sredstva ponavadi izčrpa že na začetku poslovanja, pridejo v poštev nove oblike financiranja. Klasična možnost je kreditno financiranje. Zaradi kratke zgodovine podjetja banke zahtevajo zavarovanje kreditov, npr. v obliki zastave nepremičnin, ki tudi do dvakrat presega vrednost kredita. Zato so javne inštitucije oblikovale garancijske sheme za kredite MSP (Lajović 2001, str. 134). Te neprofitne sheme so oblikovane tako, da delno nadomestijo zavarovanje kreditov. Podjetja, ki plačajo članarino za članstvo v garancijskih skladih, so upravičena do garancije za kredite, ki jih najamejo pri poslovnih bankah. Glavni namen takih shem je pospeševanje razvoja podjetništva, financiranje pa se pridobiva iz javnih ali zasebnih virov.

Ena od zanimivih alternativnih oblik financiranja je rizični kapital (Scarborough, Zimmer 1999, str. 425). Gre za sredstva, ki jih javne in zasebne inštitucije ponujajo podjetjem z izrazitim potencialom rasti v začetnih fazah razvoja. V zadnjih letih so bili ciljni sektorji visoko tehnološka podjetja, biotehnologije, elektrotehnika in računalništvo. V zameno za ponujeno financiranje rizični kapitalisti pridobijo lastniški delež v podjetjih, ki ga praviloma v nekaj letih odprodajo. Podjetniki so zlasti v tranzicijskih ekonomijah nezaupljivi do uporabe rizičnega kapitala, saj ne želijo deliti upravljanja v podjetju z zunanjo inštitucijo.

Končna možnost za pridobivanje finančnih sredstev je uvrstitev podjetja na borzo vrednostnih papirjev. Ker ta oblika presega okvir te naloge podrobneje ne bo obravnavana.

3.5.2. Tehnološki razvoj

Razvoj tehnologij ostaja pomembna ovira za nadaljnjo rast zaradi omejenih resursov znotraj MSP. Imajo pa MSP možnost dostopa do zunanjih tehnologij, če se v ekonomskem prostoru zagotovi zadostna odzivnost podpornega okolja. Predvsem v ZDA je bil proces prenosa tehnologij, predvsem kot spin-off-ov z univerz in raziskovalnih inštitucij, zelo intenziven (Barber et. al. 1990, str. 87) . Po drugi svetovni vojni je nastala cela vrsta hitro rastočih podjetij, ki temeljijo na novih tehnologijah. V Evropi je razvoj nekoliko počasnejši. Kot glavne vzroke navajajo (Barber et. al. 1990, str. 87):

- neustrezen odnos univerz, raziskovalnih inštitucij in laboratorijev do gospodarstva, posebej do MSP;
- pomanjkanje virov informacij, kje so ekspertize dostopne;
- visoki stroški zunanjega svetovanja.

Hitrejši tehnološki razvoj spodbujajo nekatere specializirane oblike pospeševalnih inštitucij, ki poleg fizičnega prostora podjetjem ponujajo tudi širok spekter storitev. Nekoliko podrobneje so te oblike predstavljene v točki 3.5.4.

3.5.3. Človeški viri

Ker tehnološke zahteve spodbujajo stalne spremembe v podjetju, se mora temu prilagajati tudi politika človeških virov. Stroški delovne sile na zaposlenega naraščajo s številom zaposlenih v podjetju, zato je v MSP delovna sila zelo pomemben strošek. Visoke stroške je mogoče pripisati spletu različnih del in kvalifikacij, ki so pomembni v manjšem podjetju zaradi omejenih virov.

Če želi malo podjetje uspešno rasti, mora dajati velik poudarek dvigu kakovosti in kvalifikacij svojih zaposlenih. V zadnjih letih je tako velik poudarek na izobraževanju in usposabljanju za rast. Ob tem se MSP spet soočajo s težavami, ker je tudi sorazmerni strošek usposabljanja večji kot v velikih podjetjih. Pokazale so se tudi omejitve trgov dela, saj za specifične naloge v MSP na trgu dela večkrat ni na voljo potrebnih kadrov.

MSP so tako prisiljena, da prilagodijo politiko tako na svojem notranjem trgu dela, kot tudi s pravilnim pristopom na zunanjem trga dela (Barber et. al. 1990, str. 75). V okviru notranjih prilagoditev se podjetja odzivajo na potrebe povpraševanja v prvi vrsti v okviru notranjih prerazporeditev, ki so v malih podjetjih še neformalna in s seboj ne potegnejo sindikalnih posledic. Druga možnost je vključitev zunanje delovne sile za čas, ko povpraševanje to zahteva. Na ta način dosežejo navidezno velikost podjetja in izboljšajo svoj konkurenčni položaj. Seveda je osnovni pogoj za take rešitve ustrezno usposobljena delovna sila, katere kakovost se izboljšuje s stalnim usposabljanjem ob delu. Poleg ozkih proizvodnih aktivnosti lahko podjetje kot zunanji vir uporabi tudi nekatere specialistične storitve kot so pravne storitve, svetovanje ali računovodstvo. Pri tem mora biti podjetje pozorno prevsem na naslednja dejstva (Timmons et. al. 1990, str. 314):

- Raven storitev. MSP morajo upoštevati raven storitev, ki jih ponujajo zunanja storitvena podjetja. V primeru, da je vključeno manjše podjetje, bo naročnik deležen bolj osebne storitve. V nekaterih primerih, npr. ob prisotnosti tveganega kapitala, pa se zahteva vključitev katerega od pomembnejših podjetij.
- Potrebe. Trenutne in prihodnje potrebe MSP so ključne pri izbiri zunanjih storitev. Zunanje podjetje s širokim spektrom storitev bo sposobno dolgoročnega servisiranja, zato zamenjave ne bodo potrebne.

- Stroški. Veliko storitveno podjetje ponuja konkurenčne in kakovostne storitve, a je tudi njihova cena primerjalno višja. MSP morajo tako pretehtati odločitev in sprejeti optimalne rešitve.
- "Kemija" med obema podjetjema je vsekakor pomemben dejavnik izbire.

Na vprašanje človeških virov v MSP ključno vpliva tudi politika vlade najmanj iz dveh vidikov. Prvi vidik je sofinanciranje usposabljanja delovne sile, drugi vidik pa je omogočanje fleksibilnega zaposlovanja in odpuščanja, s čimer je sicer socialna varnost manjša, se pa omogoči večja konkurenčnost MSP.

3.5.4. Poslovna infrastruktura

MSP se v svojem razvoju soočajo s pomanjkanjem prostorov za opravljanje svojih dejavnosti. V različnih fazah razvoja podjetja so tudi potrebe po poslovni infrastrukturi različne. V začetku gre za manjše, ponavadi najemniške, proizvodne prostore, v kasnejših fazah pa za lastniške prostore večjega obsega. Značilnosti poslovne infrastrukture so naslednje:

- Poslovni inkubatorji. Poslovni inkubatorji so namenjeni podpori podjetnikom v začetnih fazah razvoja. Običajno dajejo podjetnikom začetnikom na voljo poslovne prostore pod ugodnejšimi pogoji od tržnih. Ob tem pomagajo podjetnikom s celo vrsto storitev od skupne uporabe opreme in skupnih prostorov do poslovnega svetovanja, pravnih storitev, specialističnih storite, sodelovanja pri upravljanju ipd. (OECD 1999, str. 7). Po njihovih značilnostih delimo inkubatorje na (Scaramuzzi 2002, str. 4):
 - glede na njihovo naravo na profitne in neprofitne;
 - glede lastnine na javne, zasebne in mešane;
 - glede na področje delovanja na splošne in specializirane. Med slednjimi, ki predvsem pokrivajo tržne niše, so: tehnološki inkubatorji, bio-tehnološki in virtualni inkubatorji.

Inkubatorji delujejo ne glede na obliko v tesnem stiku z lokalnimi skupnostmi in imajo za skupni cilj pospeševanje MSP in s tem hitrejši gospodarski razvoj. Posebnost inkubatorjev je v tem, da se podjetja vanje vključijo za omejen čas, po tem času pa si najdejo lastne poslovne prostore.

Posebej zanimiva oblika so že omenjeni virtualni inkubatorji, ki na fizičnem prostoru ponujajo le omejen obseg storitev. Večina storitev je na voljo po komunikacijskih in internetnih povezavah. Te storitve so: računovodske storitve, videokonference, informacije o pravnih zadevah, trženje, kakovost in standardi (Commission of the European Communities 2000, str. 36).

- Poslovne cone. Poslovne cone igrajo aktivno vlogo v podjetniškem razvoju po začetnih fazah razvoja, ko podjetja potrebujejo večje poslovne prostore za opravljanje svoje dejavnosti (Papadimitrou et. al. 2002, str. 21). Poslovne cone so v prvi vrsti namenjene nastanitvi podjetij, poleg prostora pa ponujajo tudi osnovno komunalno infrastrukturo, kot so elektrika, voda, ceste in komunikacije. Odločitve o razvoju poslovnih con se sprejemajo na lokalni in regionalni ravni, kjer morajo oblasti poskrbeti za skladni razvoj in določiti prioritete. Zemlja mora biti podjetjem na voljo pod takimi pogoji, da še omogočajo konkurenčnost. Pri pridobivanju investitorjev v poslovne cone je ključnega pomena prostorsko načrtovanje in postopki pridobivanja vseh dovoljenj, potrebnih za opravljanje

dejavnosti. Po velikosti se poslovne cone razlikujejo od manjših, lokalnih poslovnih con (do 20 ha površine) in velikih con (preko 100 ha površine).

- c. Tehnološki centri. Tehnološki centri so inštitucije, ki omogočajo podjetjem dostop do tržno usmerjenih tehnologij, potrebnih za uresničevanje njihovih poslovnih ciljev (Fuster et. al. 2002b, str. 3). Tehnološki centri, ki so ponavadi tudi fizično blizu podjetjem, poleg prenosa tehnologij sodelujejo tudi pri razvoju raziskovalnih projektov, pri svetovanju, usposabljanju v informacijskih tehnologijah in upravljanju s pravicami intelektualne lastnine. Kot takšni so ena ključnih točk v razvoju tehnološke družbe in povečevanju dodane vrednosti v podjetjih.
- d. Tehnološki parki. Pri tehnoloških parkih gre za skupek visoko tehnoloških razvojnih projektov, ki se izvajajo na določenem območju (Kung 2002, str. 1). Značilnosti tehnoloških parkov so naslednje (Rowe 2002, str. 1):
 - imajo povezave z univerzami ali drugimi visokošolskimi inštitucijami;
 - oblikovani so za spodbujanje rasti tehnoloških podjetij in drugih organizacij, ki se ponavadi fizično obstajajo v parku;
 - imajo vodstveno strukturo, ki je aktivno vključena v prenos tehnologij in poslovnih znanj v organizacije, ki so v parku.

Ključnega pomena pri poslovni infrastrukturi je cena. Nacionalne in lokalne oblasti naj bi zagotavljale cenovno politiko, ki bi dovoljevala konkurenčnost MSP. To se pravi, da morajo biti poslovni prostori za rastoča MSP nekoliko cenejši od običajnih tržnih cen. Razlika v ceni oz. izpad dohodka se lahko pokriva iz notranjih proračunskih virov ali iz zunanjih donacij.

3.5.5. Administrativne ovire

Pravno okolje je eno pomembnih področij, kjer se lahko bodisi pospešuje ali zavira hitrejši razvoj MSP.

Evropska komisija je že leta 1997 ugotavljala, da so administrativni ukrepi, ki zadevajo MSP, v glavnem v domeni držav članic. Število predpisov na lokalni, regionalni in nacionalni ravni daleč presega predpise na ravni Komisije. Nacionalnim vladam je Evropska komisija priporočila naslednje ukrepe (Commission of the European Communities 1997, str. 1-9):

- Okvir za poenostavljanje postopkov zahteva sodelovanje med organi na vseh ravneh. S pomočjo promocijskih akcij je potrebno dvigniti zavest uradnikov in ob stalnem spremljanju in nadziranju ukrepov usmerjati odločanje.
- Posebno težavo predstavlja opravljanje aktivnosti izven matične države. Takšne pobude je treba še posebej spodbujati in gostujočim podjetjem omogočiti vpogled v pravne in regulativne norme države gostiteljice.
- Ko predlaga novo zakonodajo, naj se zakonodajalec predhodno prepriča o vseh posledicah, ki jih prinašajo spremembe. Posebna pozornost mora biti namenjena mnenju MSP, ki jih spremembe zadevajo neposredno.
- Potrebno je doseči skladnost med pravnimi zahtevami, ki neposredno zadevajo ustanavljanje podjetij, in spremljajočimi zahtevami, kot so npr.: sanitarni predpisi, okoljstvene zahteve in davčni sistem.

- Komisija predlaga, da se vse inštitucije, vključene v regulativni proces, zberejo na enem mestu in s tem omogočijo MSP večjo preglednost. Prav tako se predlagajo poenostavitve pri pridobivanju dovoljenj.

Navedena priporočila so neposreden odgovor na izkušnje, ki so jih Evropski komisiji posredovale interesne skupine v državah članicah. Vidimo lahko, da je večina ukrepov v domeni nacionalnih, regionalnih in lokalnih vlad. Področje nedvomno presega okvir te naloge, a bo kljub temu obravnavan. Vprašanje pa je, ali so v okviru podpore EU možni konkretni projekti za izboljšanje stanja.

4. ANALIZA IN SINTEZA OBSTOJEČIH SEKUNDARNIH VIROV PODATKOV

4.1. Namen obdelave sekundarnih virov podatkov

Sekundarna analiza je vključena z dvema ciljema:

- pred izvedbo primarne raziskave potrditi, da so smernice naloge pravilne. Ker so bile raziskave, na katerih temelji sekundarna analiza izvedene vzporedno s primarno raziskavo, je bilo ta cilj mogoče doseči le na podlagi delnih rezultatov obravnavanih študij.
- Drugi pomembnejši cilj analize sekundarnih podatkov je bil dopolniti ugotovitve primarne analize, predlagati konkretne rešitve za določene problemske sklope in identificirati konkretne projekte, v katere je mogoče v prihodnje usmeriti finančna sredstva.

Časovni okvir priprave sekundarnih dokumentov (januar–avgust 2002) se popolnoma ujema z izvedbo primarne raziskave in ustreza potrebam te naloge. S primerjavo in dopolnjevanjem časovno usklajenih, vsebinsko primerljivih primarnih in sekundarnih dokumentov lahko naloga na eni strani doseže širše okvire, po drugi strani pa se v nekaterih konkretnih segmentih spusti v večje podrobnosti, kot če bi temeljila izključno na primarni raziskavi.

4.2. Obravnavani dokumenti

V analizo so vključeni sklopi tematskih raziskav, ki so nastajale v letu 2002 in se vsebinsko navezujejo na opravljeno raziskavo. V večini gre za obravnave posameznih področij malega gospodarstva, kar bo v pomoč pri odločitvah, kam usmeriti pomoč EU v prihodnje. V enem primeru dokument analizira administrativno zmogljivost slovenskih inštitucij ter povezave, kar bo v pomoč pri predlaganju okvirov za izvajanje aktivnosti v prihodnje.

V nadaljevanju so podrobneje predstavljeni obravnavani dokumenti z razlogi za vključitev v to nalogo.

4.2.1. Strateške možnosti za razvoj poslovnih con v Sloveniji

Z analizo tega dokumenta smo želeli doseči naslednje cilje:

- a. ugotoviti, ali je usmerjanje pomoči EU v razvoj poslovnih con ustrezno in potrebno;
- b. ugotoviti, kakšen je institucionalni okvir in ostali predpogoji za učinkovitost pomoči;

c. opredeliti morebitne konkretne projekte.

Projekt se je izvajal od januarja do julija 2002 v okviru programa Phare. Pobudnik in naročnik projekta je bilo Ministrstvo za gospodarstvo, izvajalec pa mednarodna svetovalna skupina. Financiranje je omogočila EU. Glavni cilji projekta so bili analizirati stanje, določiti strateške smernice za prihodnji razvoj, določiti okvire odločanja ter identificirati konkretne projekte, ki so v takšni fazi, da bi bilo v prihodnjih letih za njihov razvoj mogoče pridobiti sredstva EU.

V začetni fazi so strokovnjaki analizirali stanje na področju poslovnih con v Sloveniji. V 12 statističnih regijah so analizirali dve obliki con: velike cone (30-100 ha) ter lokalne poslovne in obrtne cone, ki so manjše in so namenjene predvsem pospeševanju podjetništva na lokalni ravni.

Pri analizi zakonske regulative, praktičnih primerov in procesa odločanja so ugotavljali, če okvir ustreza evropskim normam in podali predloge za izboljšave. Posebej so se dotaknili nekaterih konkretnih problemov kot so zapleteni postopki pridobitve dovoljenj, cena zemljišč, problem javno-zasebnega partnerstva ipd.

4.2.2. Strateške možnosti za razvoj univerzitetnih, tehnoloških in "spin-off" inkubatorjev v Sloveniji

Z obravnavo dokumenta smo želeli doseči naslednje cilje:

- a. Ugotoviti, ali razvoj tehnoloških inkubatorjev potrebuje dodatno pomoč in ali bi bila lahko pomoč EU v tem trenutku učinkovita;
- b. ugotoviti institucionalne okvire razvoja tehnoloških inkubatorjev;
- c. ugotoviti, v katere konkretne projekte je mogoče usmeriti pomoč EU.

Projekt se je izvajal od januarja do junija 2002 v okviru programa Phare. Pobudnik in naročnik projekta je bilo Ministrstvo za gospodarstvo, izvajalec pa mednarodna svetovalna skupina. Financiranje je omogočila EU. Glavni cilji projekta so bili analiza stanja v Sloveniji, določitev strateških smernic za razvoj tehnoloških inkubatorjev, določitev institucionalnih okvirov in identifikacija projektov, ki jih bo mogoče v prihodnjih letih financirati s sredstvi EU.

V samem začetku projekta so strokovnjaki opozorili na terminološki problem, saj v mednarodni teoriji termina "spin-off" inkubatorji ne poznajo. V dogovoru z naročnikom je projekt potekal širše in je obravnaval inkubatorje s tehnološkim predznakom. V zgodnji fazi projekta je bilo ugotovljeno, da se oblika naravno navezuje na bližino univerze, tako da so v Sloveniji v tem trenutku tudi teoretično možni samo trije taki inkubatorji in sicer v Mariboru, Ljubljani ter na Primorskem. Strokovnjaki so analizirali tehnološki potencial Slovenije in njegovo izkoriščenost ter na tej osnovi podali konkretne predloge za izboljšave.

4.2.3. Strateške možnosti za razvoj tehnoloških centrov v Sloveniji

Z obravnavo dokumenta smo želeli doseči naslednje cilje:

- a. ugotoviti, ali je za razvoj tehnoloških centrov potrebna dodatna pomoč in ali bi bila lahko pomoč EU v tem trenutku sploh učinkovita;

- b. ugotoviti, katere so primerne oblike tehnoloških centrov in katera od teh je najbolj primerna za zunanjo pomoč;
- c. določiti institucionalne okvire razvoja tehnoloških centrov;
- d. opredeliti konkretne projekte.

Projekt se je izvajal od januarja do avgusta 2002 v okviru programa Phare. Pobudnik in naročnik projekta je bilo Ministrstvo za gospodarstvo, izvajalec pa mednarodna svetovalna skupina. Financiranje je omogočila EU. Glavni cilji projekta so bili analiza stanja na področju tehnoloških centrov, analiza pomembnosti v evropskem merilu, oblikovanje okvira odločanja, izdelava strateških smernic razvoja, predlog konkretnih rešitev in identifikacija projektnih predlogov za financiranje EU.

Analiza je zajela vse inštitucije, ki so po metodologiji Ministrstva za gospodarstvo upravičene do namenske pomoči, kljub temu da nekatere od njih niso pravi tehnološki centri. Strokovnjaki so prišli do spoznanj, ki zahtevajo celotno reorganizacijo državne pomoči za to področje. V konkretnih predlogih so bile podane nekatere smernice za kratkoročno in dolgoročno časovno obdobje, ob tem da ni jasno, v kakšni meri bo država sposobna in pripravljena podpreti reorganizacijo.

4.2.4. Strateške možnosti za razvoj turističnih centrov v Sloveniji

Z analizo dokumenta smo želeli doseči naslednje cilje:

- a. ugotoviti, ali lahko turizem in ostale storitve predstavljajo ustrezno alternativo proizvodnji z vidika podjetniškega razvoja Slovenije;
- b. ugotoviti, ali v tem trenutku v turizmu obstajajo projekti, ki potrebujejo in lahko učinkovito uporabijo pomoč EU.

Za razliko od prejšnjih projektov, ki neposredno obravnavajo podjetniško infrastrukturo, ki je definirana kot eden ključnih problemov pri razvoju malega gospodarstva, se projekt turističnih centrov tematike loteva nekoliko širše. Projekt, ki se je izvajal od januarja do julija 2002 v okviru programa Phare, naj bi ponudil strateške smernice za razvoj turističnih centrov v Sloveniji. Ob tem naj bi se analiziralo stanje v centrih, struktura odločanja in podali predlogi izboljšav. Za raziskavo je pomemben podjetniški vidik turizma, ki prav tako nakazuje na eno od možnih smeri razvoja slovenskega malega gospodarstva. Vsekakor bodo ugotovitve tega projekta v nalogi imele manjšo težo kot prej opisani projekti, ker gre za širše okvire.

4.2.5. Analiza administrativne kapacitete slovenske administracije za upravljanje s strukturnimi skladi

Z analizo dokumenta smo želeli doseči naslednje cilje:

- a. ugotoviti, ali je administrativna zmogljivost slovenskih inštitucij primerna za izvajanje aktivnosti strukturnih skladov;
- b. ugotoviti, katere so pomanjkljivosti v organiziranosti;
- c. ugotoviti, kakšne so povezave med nacionalno in drugimi ravni in kako deluje princip partnerstva;
- d. predlagati izboljšave tako za organizacijo kot tudi komuniciranje.

Projekt se je izvajal od aprila do septembra 2002. Pobudnik, naročnik in financer je bila Delegacija Evropske komisije v Sloveniji. Cilji projekta so bili pregled administrativne zmogljivosti inštitucij, ki so bile vključene v izvedbo programa Phare v letih od 2000 do 2002, predvsem za ekonomski in socialni del. Pregled naj bi dal odgovor na vprašanje, kako razvit je institucionalni okvir, ki bi v prihodnje predstavljal temelj za izvajanje strukturnih skladov v Sloveniji.

4.3. Pomembnejši zaključki

4.3.1. Strateške možnosti za razvoj poslovnih con v Sloveniji

a. Ugotoviti, ali je usmerjanje pomoči EU v razvoj poslovnih con ustrezno in potrebno.

Strokovnjaki so ugotovili, da poslovne cone v Sloveniji še niso dovolj razvite, da bi omogočale enakomeren ekonomski razvoj. Postavitev con je bila v veliki meri odvisna od pobud lokalnih oblasti ter ekonomske razvitosti območja, financiranje je namreč potekalo večinoma iz lokalnih virov.

Strokovnjaki so opredelili predvidene velike poslovne cone, ki pa glede na svojo velikost in zapletenost v tem trenutku niso najprimernejše za financiranje s strani EU. Zato strokovnjaki predlagajo podporo manjšim poslovnim conam (obrtne cone), ki bi spodbudile lokalno gospodarstvo na manj razvitih območjih. Financiranje bi lahko potekalo v obliki nacionalne finančne sheme.

b. Ugotoviti, kakšen je institucionalni okvir in drugi predpogoji za učinkovito rabo pomoči.

Da bi bila zagotovljena učinkovitost pomoči kakor tudi uspešen razvoj v prihodnje, pa strokovnjaki navajajo nekatere predpogoje (Papadimetrov et. al. 2002, str. 85-87):

- Na nacionalni ravni mora biti ustanovljeno centralno telo za oblikovanje politik, izvajanje in nadzor delovanja poslovnih con. Taka inštitucija bi vključevala predstavnike ministrstev, zbornic in regionalnih oblasti. Določala bi smernice razvoja in koordinacijo med poslovnimi conami.
- Potrebno je razviti kontinuirano finančno podporo, ki bo temeljila na DRP. Pomoč EU nikakor ne more nadomestiti nacionalnega financiranja in se lahko uporablja le kot dodatek.

c. Opredeliti morebitne konkretne projekte.

Strokovnjaki so v svojem poročilu kot morebitne projekte opredelili nekatere velike poslovne cone, ki pa se v tem trenutku zdijo manj primerne za financiranje kot male lokalne poslovne cone.

4.3.2. Strateške možnosti za razvoj univerzitetnih, tehnoloških in "spin-off" inkubatorjev v Sloveniji

a. Ugotoviti, ali razvoj tehnoloških inkubatorjev potrebuje dodatno pomoč in ali bi bila lahko pomoč EU v tem trenutku učinkovita.

Glede na značilnosti tehnoloških inkubatorjev so bili v tem trenutku za Slovenijo kot možni opredeljeni le trije inkubatorji: Maribor, Ljubljana in Nova Gorica. Slovenska vlada vsako leto objavi razpis za podporo inkubatorjem, vendar so sredstva premajhna za postavitve enega od predlaganih inkubatorjev. Zato se v tem trenutku kaže večja potreba po financiranju s strani EU, ob sofinanciranju tako univerz, lokalnih skupnosti kot tudi slovenske vlade.

b. Ugotoviti institucionalne okvire razvoja tehnoloških inkubatorjev.

Strokovnjaki ugotavljajo, da institucionalni okvir na nacionalni ravni ustreza potrebam. Ob ustanovitvi konkretnega inkubatorja pa bi bilo na lokalni oz. regionalni ravni potrebno oblikovati široko mrežo vseh zainteresiranih institucij, ki bi sodelovale pri odločanju in ki bi tudi prispevale svoj delež k ustanavljanju in razvoju tehnoloških inkubatorjev.

c. Ugotoviti, v katere konkretne projekte je mogoče usmeriti pomoč EU.

Ob treh že omenjenih konkretnih projektih inkubatorjev, kjer bi EU podprla samo postavitve, vključno s prostori in opremo, so strokovnjaki predlagali še nekatere druge zanimive projekte, ki zadevajo t. i. "mehke" metode za nadaljnji razvoj. Predlagani projekti so (Fuster et. al. 2002b, Annex H):

- podpora raziskovalnim projektom študentov. Strokovnjaki predlagajo nepovratno finančno podporo v višini 2.000-2.500 €, študentom, ki bi lahko na osnovi raziskovalnih projektov oblikovali poslovno idejo in jo razvijali v tehnološkem inkubatorju. Izkušnje razvitih držav kažejo namreč da bi se od 40 takih podpor lahko razvili 3-4 uspešni poslovni projekti.
- Sklad semenskega kapitala. Takšna shema bi zagotavljala financiranje podjetij v okviru tehnološkega inkubatorja že v začetni fazi razvoja, ko je poslovanje najbolj kritično. Financiranje bi potekalo kot kombinacija lastniškega in dolžniškega financiranja ter nepovratnih sredstev.

4.3.3. Strateške možnosti za razvoj tehnoloških centrov v Sloveniji

a. Ugotoviti, ali razvoj tehnoloških centrov potrebuje dodatno pomoč in ali bi bila lahko pomoč EU v tem trenutku učinkovita.

Strokovnjaki so v okviru raziskave analizirali obstoječe tehnološke centre v Sloveniji, ki ne delujejo v okviru posameznih podjetij in potrebujejo javno financiranje. Ugotovili so, da je med vsemi tehnološkimi centri, ki dobivajo podporo Ministrstva za gospodarstvo, le 10-15 takšnih, ki so do pomoči upravičeni. Ti centri se sicer delno financirajo na projektni osnovi, kljub temu pa je stalna dodatna pomoč ključnega pomena. Ob tem, da se jasno opredelijo smernice razvoja ter merila za financiranje, je možno in primerno tudi financiranje s strani EU.

b. Ugotoviti, kakšne so oblike tehnoloških centrov ter katera oblika je najbolj primerna za zunanjo pomoč.

V okviru raziskave so strokovnjaki opredelili naslednje oblike tehnoloških centrov (Fuster et. al. 2002a, Annex A, str. 14-15):

- Tehnološki kompetentni centri. V Sloveniji bi lahko vzdrževali 3-5 tehnoloških centrov, ki bi imeli vodilno vlogo v svetovnem merilu. V primeru teh centrov je potrebna stalna pomoč, ki bi bila v začetni fazi (3-5 let) 100%. Šele kasneje bi centri lahko dosegli določeno avtonomijo in se delno financirali s projektnim delom. V tem trenutku se zdi ta oblika zaradi večletnega financiranja ter velikih vložkov manj primerna za financiranje EU.
- Sektorski in tehnološki centri za podporo podjetniškim grozdom. Ti centri bi pokrivali posamezne industrijske sektorje in potrebe skupin podjetij. V tem primeru bi bilo institucionalno financiranje manjše in za krajše obdobje. S storitvami za podjetja bi takšni tehnološki centri lahko prej dosegli avtonomijo. Financiranje navedenih centrov bi bilo v skladu s politiko razvoja podjetniških grozdom, Ministrstva za gospodarstvo in je primerno za pomoč s strani EU.
- Regionalni tehnološki svetovalni centri. Takšni centri bi delovali na regionalni ravni in bi podpirali uvajanje novih tehnologij in razvoj proizvodov in storitev v MSP. V končni fazi bi v Sloveniji lahko bilo 10-12 takšnih centrov, ki pa se v tem trenutku zaradi nejasne institucionalne oblike še ne zdijo primerni za financiranje s strani EU.

c. Določiti institucionalne okvire razvoja tehnoloških centrov.

Vlada bi razvoj tehnoloških centrov lahko podprla z oblikovanjem jasnih smernic ter meril za njihovo financiranje. Natančno morajo biti določene finančne sheme, predvsem v primerih kompetenčnih centrov, ki potrebujejo večjo pomoč. Tudi projektni del financiranja je mogoče urediti z vnaprej določenimi predpisi in pogoji.

Tehnološki centri naj ohranijo samostojnost, lahko so oblikovani kot zavodi, inštitucije ali katera od oblik družb po zakonu o gospodarskih družbah.

d. Opredeliti konkretne projekte.

V okviru raziskave so strokovnjaki opredelili naslednji konkretni projekt, ki je primeren za takojšnje financiranje s strani EU (Fuster et. al. 2002a, Annex F):

- Okrepitev izbranih tehnoloških centrov. V svojem predlogu strokovnjaki predlagajo večletno finančno shemo (donacijska shema), ki bi v začetni fazi razvoja podpirala vse tri zgoraj omenjene oblike tehnoloških centrov. Glede na trenutne možnosti se zdi, da bi bila v tem trenutku realna finančna shema, ki bi podprla sektorske tehnološke centre. Za tehnološke kompetentne centre bi bilo primernejše kontinuirano nacionalno financiranje, za regionalne centre pa še ni dovolj izdelan institucionalni okvir.

4.3.4. Strateške možnosti za razvoj turističnih centrov v Sloveniji

a. Ugotoviti, ali lahko turizem in ostale storitve predstavljajo ustrezno alternativo proizvodnih dejavnosti z vidika podjetniškega razvoja Slovenije.

Strokovnjaki, ki so izvajali raziskavo, so prepričani, da obstajajo v Sloveniji, glede na potencial, velike možnosti za razvoj turizma. Prepričani so, da bi morala slovenska vlada sprejeti jasno vizijo ekonomskega razvoja, v katerem bi turizem, skupaj z nekaterimi drugimi storitvenimi dejavnostmi, imel vodilno vlogo. To sicer ne izključuje razvoja na drugih

področjih gospodarstva (npr. proizvodnja), ki pa bi se ob takem scenariju morala podrežati osnovni smernici.

Trenutno je za takšno vodilno vlogo turizma v ekonomskem razvoju v Sloveniji veliko ovir, med glavne sodijo nejasnost vizije razvoja, pomanjkanje usklajenega delovanja ter neprepoznavnost Slovenije, kot celostne podobe in njenih značilnosti v tujini.

b. Ugotoviti, ali v tem trenutku v turizmu obstajajo projekti, ki potrebujejo in lahko učinkovito uporabijo pomoč EU.

Razvojni projekti v turizmu so v tem trenutku segmentirani in prepuščeni pobudam posameznih turističnih centrov in turističnih podjetij. Ob številnih slabostih slovenskega turizma (slaba kakovost storitve, neustrezne nastanitvene možnosti, pomanjkanje podjetniškega duha) je prvi cilj strategije oblikovanje celostne podobe Slovenije ter povezovanje med turističnimi centri, podjetji ter inštitucijami. V tem smislu so strokovnjaki predlagali naslednji projekt, ki se v tem trenutku zdi zelo primeren za financiranje s strani EU (Lyne et. al. 2002, Annex 3):

- Strateški razvoj turističnih centrov v Sloveniji. Glavni cilji projekta bi bili: spodbujanje sodelovanja in podjetništva v turizmu in sorodnih panogah, povečevanje dolgoročne konkurenčnosti in dvig kakovosti. Projekt bi potekal kot donacijska shema, ki bi podpirala naslednje dejavnosti: skupen tržni nastop turističnih destinacij, skupni programi za dvig standardov izdelkov in storitev, skupni izobraževalni programi in usposabljanje in skupni razvoj proizvodov.

4.3.5. Analiza administrativne zmogljivosti slovenske administracije za upravljanje s strukturnimi skladi

a. Ugotoviti, ali je administrativna zmogljivost slovenskih inštitucij primerna za izvajanje aktivnosti strukturnih skladov.

V okviru raziskave so bile analizirane inštitucije, ki imajo pomembnejšo vlogo pri izvajanju programa Phare in bodo predvidoma ključne za izvajanje aktivnosti strukturnih skladov. Glavne ugotovitve so bile naslednje (Stanton et. al. 2002, str. 5-7):

- Agencija za regionalni razvoj (ARR). ARR je glavni koordinator programov Phare za področje socialne in ekonomske kohezije. Predvidoma se bo ta inštitucija v prihodnje razvila v organ upravljanja za upravljanje strukturnih skladov. Strokovnjaki so ugotovili, da je kadrovska struktura ARR zadovoljiva, ob tem pa opozorili na dve pomanjkljivosti. V prvi vrsti so opazili slabosti v sodelovanju z drugimi inštitucijami, zlasti z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. Druga slabost je nekoliko neustrezna umeščenost ARR v strukturo vlade, deluje namreč v okviru Ministrstva za gospodarstvo. Pomembna vloga ARR je v povezavi z regionalno ravnanje. Preko svojih izpostav v Štanjelu in Mariboru dovolj dobro usklajuje delovanje regionalnih razvojnih agencij na teh področjih.
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ). MDDSZ je pogodbeni organ za projekte Phare za področje človeških virov in socialne politike. V okviru strukturnih skladov bo MDDSZ predvidoma usklajevalo aktivnosti Evropskega socialnega sklada. V raziskavi so strokovnjaki ugotovili, da strukture v ministrstvu ne omogočajo uspešnega izvajanja aktivnosti. Težave so tako v številu kot usposobljenosti zaposlenih. Predvideva

se, da MDDSZ ne bo sposobno samostojno izvajati svojega dela nalog, povezanih z upravljanjem strukturnih skladov.

- Ministrstvo za finance (MF). MF izvaja plačila, povezana s programom Phare, v okviru ministrstva pa bo predvidoma deloval tudi plačilni organ za strukturne sklade v Sloveniji. V raziskavi so strokovnjaki ugotovili, da so strukture v MF dovolj usposobljene kljub kadrovskim težavam. S preходом na izvajanje strukturnih skladov se bo MF predvidoma soočilo s težavami, ki jih bo potrebno odpraviti za uspešno izvajanje programov.

b. Ugotoviti, kakšne so povezave med nacionalno in drugimi ravni in kako deluje princip partnerstva.

Strokovnjaki so na nižjih ravneh obravnavali občinske in regionalne razvojne agencije. Ugotovitve so bile naslednje (Stanton et. al. 2002, str. 54-59):

- Občine. Strokovnjaki so ugotovili, da občine, ki sicer v več primerih nastopajo kot končni prejemnik Phare pomoči, niso razvile zadostnega komuniciranja z nacionalno ravno in tudi ne medsebojnega povezovanja.
- Regionalne razvojne agencije (RRA). RRA so ustanovljene v dvanajstih statističnih regijah in igrajo vlogo izvajalca regionalnih razvojnih programov. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da je komunikacija z nacionalno ravno pomanjkljiva. RRA v tem trenutku še niso ustrezno usposobljene, da bi bile lahko primeren partner za upravljanje strukturnih skladov na regionalni ravni.
- Regionalna strategija. Vlada RS še vedno nima izdelane regionalne strategije razvoja.

c. Predlagati izboljšave tako za organizacijo kot tudi komuniciranje.

Strokovnjaki so predlagali naslednje izboljšave (Stanton et.al. 2002, str. 68-69):

- Slovenska vlada naj dokonča regionalno strategijo z jasno določitvijo odgovornosti in prioritete.
- Glede na pomanjkljiva znanja na regionalni ravni naj se omogoči strokovna pomoč in dodatna usposabljanja.
- ARR naj natančno določi indikatorje uspeha in normative za nadziranje projektov.
- Občine naj okrepijo sodelovanje v okviru regionalnih razvojnih agencij. Cilji in smernice naj bodo jasno določeni, zasledujejo naj skupne razvojne interese.

5. IZVEDBA ANKETE

5.1. Cilj ankete

Za doseg ciljev pričujoče naloge ter potrditev rezultatov analiz sekundarnih podatkov, je bila izvedena tudi primarna raziskava, ki je bila opravljena na vzorcu 180 inštitucij, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo s problematiko MSP. Zaradi zapletenosti tematike, ki je bila predmet raziskave, je sledila odločitev, da je primerneje, da se raziskava osredotoči na

inštitucije namesto na posamezna MSP. Medtem, ko gre v slednjih za omejeno poznavanje problematike, je za inštitucije značilno širše poznavanje stanja, s katerim se soočajo pri vsakodnevnem delu.

Če povzamem temeljne cilje naloge, so bili cilji primarne raziskave naslednji:

- ugotoviti, v kolikšni meri so inštitucije seznanjene s projekti, ki jih podpira EU;
- ugotoviti, kakšno je sodelovanje, na eni strani z malimi podjetji ter na drugi strani z regionalnimi in državnimi inštitucijami;
- ugotoviti, katera so področja, kjer je pomoč EU najbolj potrebna.

5.2. Metoda

Zaradi primerne velikosti vzorca (180 inštitucij) je bila opravljena anketa anketa, pri čemer je bil po pošti oz. elektronski pošti poslan vprašalnik, ki je omogočal kvantitativne odgovore na vprašanja. Z vidika statistične obdelave je takšen vprašalnik najprimernejši. V obdelavi rezultatov so bile uporabljene kvantitativne statistične metode, podrobna statistična analiza pa ni bila izvedena, ker bi preseгла potrebe naloge. Analiza rezultatov je bila izvedena posebej za celotni vzorec ter segmentirano za posamezne inštitucije. Tak pristop omogoča celostni vpogled v problematiko ter ugotovitev morebitnih razlik med posameznimi inštitucijami.

Anketa je bila opravljena v času od 1. do 31. junija 2002.

5.3. Vzorec

V analizo je bilo vključenih 180 inštitucij, ki se ukvarjajo s problematiko MSP v Sloveniji. Sistem podpore MSP je v Sloveniji še nekoliko nepregleden, zato v nekaterih primerih prihaja do podvajanj aktivnosti. V osnovi imajo inštitucije določene okvire delovanja, kar je predstavljeno v nadaljevanju.

a. Lokalni podjetniški centri

PCMG je bil ustanovljen z odlokom vlade z namenom oblikovanja podpornega okolja za razvoj podjetništva v Sloveniji in promocije podjetniške kulture (Vir: Brošura PCMG 2001). Med glavne naloge PCMG sodijo: obveščanje ter svetovalne storitve, usposabljanje podjetnikov, omogočanje finančne pomoči MSP, posebej podjetnikom začetnikom, izvajanje programov Ministrstva za gospodarstvo in izvajanje promocijskih aktivnosti. PCMG izvaja aktivnosti na treh ravneh.

Na nacionalni ravni skrbi za koordinacijo krovna organizacija. Na regionalni ravni aktivnosti izvajajo Regionalni podjetniški centri, na lokalni ravni pa Lokalni podjetniški centri (LPC). Slednjih je skupno 44 (nekateri med njimi hkrati opravljajo vlogo Regionalnega podjetniškega centra).

V dolgoročni viziji razvoja podjetniške politike v Sloveniji zavzema osrednjo vlogo prav PCMG s svojo mrežo LPC. Preko teh centrov poteka izvajanje politik pospeševanja podjetništva ter konkretne aktivnosti v MSP, kot sta financiranje in strokovna pomoč. Za raziskavo so bili LPC izbrani zato, ker imajo verjetno najširši pregled nad stanjem v MSP na

lokalni ravni. Ker se ukvarjajo s širokim spletom aktivnosti so nedvomno dobri poznavalci specifičnih področij ter kot takšni lahko odločilno prispevajo k uspehu te naloge.

b. Območne obrtne zbornice

Obrtna Zbornica Slovenije (OZS) je krovna organizacija, ki združuje fizične osebe – samostojne podjetnike posameznike in pravne osebe – družbe, ki opravljajo dejavnosti na obrtni ali obrti podoben način ali izdelujejo izdelke domače in umetne obrti (OOZ Maribor 2002). Za navedene subjekte je članstvo v OZS obvezno. V okviru krovne organizacije deluje 27 strokovnih sekcij ter 62 OOZ. Osnovne dejavnosti območnih enot so: izdaja obrtnih dovoljenj, vodenje obrtnega registra, obveščanje članov in specializirano svetovanje.

Za območne enote je značilno, da pri dnevnih stikih s člani v okviru svojih rednih dejavnosti, zelo podrobno spoznavajo značilnosti in težave podjetnikov posameznikov na lokalnih ravneh. V raziskavo so bili vključeni zaradi prepričanja, da lahko dovolj reprezentativno predstavijo stanje v segmentu podjetnikov posameznikov ter mikropodjetij na najnižjih ravneh.

c. Območne enote zavoda za zaposlovanje ter uradi dela

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ) v okviru svoje dejavnosti ponuja storitve za brezposelne osebe, ki zajemajo: posredovanje informacij o aktivnosti Zavoda, posredovanje pri zaposlitvah, svetovanje in možnost za vključitev v aktivne programe zaposlovanja. Po drugi strani ZRSZ ponuja delodajalcem predvsem pomoč pri zaposlovanju, izobraževanju in usposabljanju novih delavcev (ZRSZ 2002). V okviru krovne organizacije deluje 12 območnih služb ZRSZ, v okviru teh pa 59 Uradov za delo (UD), ki svoje aktivnosti opravljajo na lokalni ravni.

V iskanju zaposlitev UD vzdržujejo stalne stike s fizičnimi osebami (iskalci zaposlitev) ter podjetji. Kot takšni so UD dobri poznavalci gospodarske problematike na lokalni ravni. V raziskavo so vključeni zaradi poznavanja konkretne problematike, predvsem na področju upravljanja s človeškimi viri v srednje velikih in malih podjetjih.

d. Območne enote Gospodarske zbornice

Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) združuje fizične osebe, ki kot posamezniki opravljajo gospodarsko dejavnost, in pravne osebe, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, in imajo sedež v Republiki Sloveniji (GZS 2002). Za omenjene subjekte je članstvo v GZS obvezno. Glavna področja delovanja so: poslovno informiranje, gospodarska promocija, svetovanje in izobraževanje. V okviru krovne organizacije deluje 22 združenj dejavnosti ter 13 območnih zbornic, organiziranih po regionalnem načelu.

Območne enote oblikujejo stališča in predloge o razvojnih vprašanih posameznih območij, zagotavljajo pomoč in svetovanje pri prestrukturiranju gospodarstva regije. Za MSP oblikujejo kontaktne svetovalne storitve in vrsto promocijskih aktivnosti, kot so seminarji, poslovne konference, posveti, organizacija poslovnih delegacij doma in v tujini, ter udeležbe na sejmi. V raziskavo so bile območne enote GZS vključene zaradi njihovega poznavanja splošnega gospodarskega položaja na regionalni ravni in problematike v posameznih, predvsem v srednje velikih podjetjih. Za nekatere območne enote je značilno zgledno sodelovanje tudi z malimi in mikro podjetji.

Celotni vzorec je zajemal 180 inštitucij, in sicer:

- 44 Lokalnih podjetniških centrov;
- 62 Območnih enot OZS;
- 59 Uradov za delo in območnih enot ZRSZ;
- 15 Območnih enot GZS in združenj.

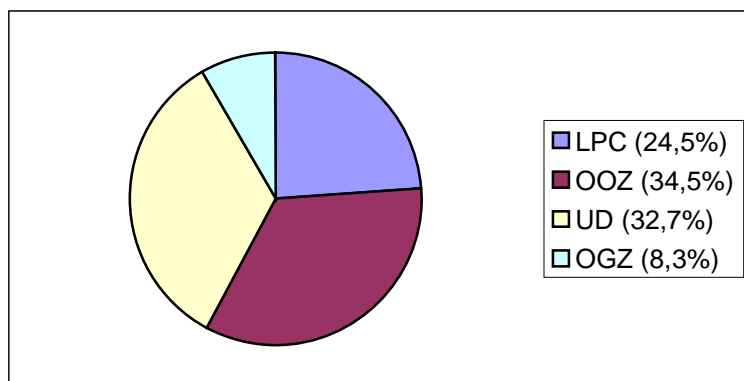
Vzorec raziskave je zajel celotno populacijo in je bil reprezentativen. Delež posameznih inštitucij v celotnem vzorcu je predstavljen v tabeli 6 in sliki 1.

Tabela 6: Deleži posameznih segmentov v celotnem vzorcu raziskave

Inštitucija	Število	Delež v celotnem vzorcu
Lokalni podjetniški centri	44	24,5
Območne obrtne zbornice	62	34,5
Uradi dela	59	32,7
Območne gosp. zbor. in združenja	15	8,3
SKUPAJ	180	100,0

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

Slika 1: Deleži posameznih segmentov v celotni raziskavi

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

5.4. Struktura vprašalnika

Vprašalnik je bil sestavljen tako, da je v večini zahteval kvantitativne odgovore in s tem omogočal celovito kvantitativno statistično obdelavo rezultatov. Glede na cilje naloge in samo raziskavo so bila vprašanja razdeljena v štiri sklope:

- Splošna vprašanja. Gre za ugotavljanje, kakšna je obveščенost posameznih inštitucij ter njihov interes za sodelovanje v projektih EU. Zanimalo nas je, kako dobro inštitucije

poznajo delovanje in značilnosti strukturnih skladov, v obliki katerih bo pomoč EU pritekala v prihodnosti.

- B. Pripravljenost na projekte. V tem delu gre za vprašanja o splošnem položaju malega gospodarstva v regiji kakor tudi interes in sposobnosti za sodelovanje v projektih EU s strani MSP.
- C. Problemska področja. V tem delu so bila postavljena vprašanja o tem, katera področja so najbolj problematična in kam bi bilo smiselno usmeriti podporo EU. Ta sklop, ki se v največji meri naslanja na obstoječe politike EU za področje podjetništva, se nadalje deli na 5 podsklopov: financiranje, poslovna infrastruktura, človeški viri, inovacije in tehnološki razvoj, administrativne ovire.
- D. Dodatna priporočila. V tem delu so anketiranci imeli možnost podati dodatna priporočila in opažanja, ki jih imajo pri svojem delu z MSP.

Vprašalnik je bil izdelan v skladu s temeljnimi cilji naloge ter usklajen po razgovorih s strokovnjaki s posameznih področij. Posebej pomembna je bila predhodna osnova pri definiciji problemskih področij v tretjem delu vprašnika. Področja so bila subjektivno definirana vnaprej, za osnovo pa je bila postavljena podjetniška politika EU in druga teoretična izhodišča. V nekaterih primerih so kot predpostavke vzete splošno sprejete praktične izkušnje, ki bi jih z vprašalnikom želeli dodatno potrditi. V nadaljevanju bodo predstavljena posamezna vprašanja ter pojasnilo s kakšnim namenom so bila vključena v vprašalnik.

A. Splošna vprašanja

1. Ali menite, da je obveščanje javnosti o projektih EU zadostno?

Cilj tega vprašanja je bilo ugotoviti, če državne in druge inštitucije v zadostni meri obveščajo javnost o projektih EU. Na podlagi dodatnih analiz bi bilo mogoče izvesti izboljšave.

2. Ali s strani vladnih organizacij oz. nacionalnih združenj dobivate tekoče informacije o projektih, ki jih podpira EU?

Vprašanje je bilo vključeno v vprašalnik, ker je predhodna analiza nakazala določene težave v promocijskih aktivnostih državnih inštitucij. Okvir naloge dopušča samo subjektivne predloge za izboljšave. Za podrobno analizo bi bilo potrebno izvesti dodatno kvantitativno raziskavo.

3. Ali menite, da daje EU s pomočjo svojih inštitucij v Sloveniji zadostne informacije o možnostih financiranja projektov s strani EU?

Ker je načelno podporo pričujoči nalogi ponudila tudi Delegacija Evropske komisije v Ljubljani je bilo zanimivo vprašanje, ali so potrebne kakšne izboljšave v njihovih aktivnostih informiranja javnosti. Okvir moje naloge omogoča posredovanje predlogov za izboljšave samo v omejenem obsegu.

4. Ali menite, da je pomoč EU v Sloveniji popolnoma pregledna in na voljo širokemu krogu interesentov?

Na podlagi subjektivnih izkušenj ter predhodnih analiz se je pojavil dvom o preglednosti pomoči EU. Vprašanje naj bi to domnevo potrdilo. Okvir naloge omogoča predlog izboljšav.

5. Ali ste že sodelovali pri projektu, ki ga je financirala EU?

Do določene mere lahko potrdi domnevo o obveščenosti ter dostopnosti pomoči delež podjetij, ki sodelujejo v projektih. Ob tem lahko samo podjetja, ki so bila dejansko udeležena v takšnem projektu, opišejo pomanjkljivosti postopkov.

5.1. Ali menite, da je bila procedura prijave projekta zapletena?

Na podlagi konkretnih primerov iz prakse predvidevamo, da je postopek prijav za nekatere inštitucije/podjetja predraga in prezapletena. Če bi bile domneve potrjene v raziskavi, so potrebni predlogi za znižanje zahtev.

5.2. Ali bi vam koristila zunanja pomoč pri pripravi projektov?

V kolikor bi inštitucije na to vprašanje odgovorile pritrdilno, je potrebno razmisliti o izobraževanju ter usposabljanju za prijavljanje na projekte. Glede na to, da gre za posebne procedure bi takšno usposabljanje lahko omogočila EU.

5.3. Ali menite, da je bilo ocenjevanje ter procedura izbiranja projektov pregledna in pravična?

Če bi na to vprašanje inštitucije odgovorile pritrdilno, niso potrebne izboljšave. Inštitucije, ki so bile izbrane, imajo gotovo objektivno mnenje o preglednosti izbora.

6. V kolikšni meri so vam znani principi delovanja evropskih strukturnih skladov?

V bodoče se bo pomoč EU izvajala v obliki strukturnih skladov. V primeru, da niti inštitucije ne poznajo konceptov delovanja, je potrebno dodatno izobraževanje za to poznavanje.

7. Ali menite, da bi potrebovali dodatno izobraževanje in pripravo na izvajanje strukturnih skladov?

Vprašanje dodatno potrjuje prejšnje vprašanje.

8. Do kakšne mere ste bili vključeni v pripravo Državnega razvojnega programa?

Eno od osnovnih načel delovanja strukturnih skladov je široko partnerstvo inštitucij. V primeru, da v Sloveniji inštitucije niso bile vključene v diskusijo o DRP, ki je v nekem smislu temelj izvajanja strukturnih skladov, si vladne inštitucije zaslužijo kritiko.

B. Pripravljenost na projekte

9. Kako bi ocenili klimo v malem gospodarstvu v vaši regiji?

Temeljno vprašanje naj bi pojasnilo, če je splošna podjetniška klima dovolj dobra, da omogoča nove pobude.

10. Ali menite, da podjetniki v vaši regiji v popolnosti izkoriščajo možnosti, ki jih ponujajo nacionalni in mednarodni razpisi?

Vprašanje se navezuje na informiranost javnosti. V primeru pozitivnega odgovora je mogoče iskati rešitve v dveh smereh: v izboljšanju splošne informiranosti ter osveščanju podjetij.

11. V kolikšni meri so podjetniki seznanjeni z vključevanjem v EU in posledicami, ki jih to prinaša?

Vprašanje naj bi odgovorilo, kakšno je mnenje MSP o EU. Delno je povezano z vprašanjem o informiranosti in osveščenosti javnosti.

12. Ali menite, da bo vključevanje v EU negativno vplivalo na malo gospodarstvo v vaši regiji?

Vprašanje, ki je tesno povezano s prejšnjim, naj bi pokazalo na podobo EU v malem gospodarstvu. V primeru slabe podobe je potrebno najprej spremeniti mnenje, saj je v takšnem položaju to osnova za oblikovanje uspešnih projektov EU preslaba.

13. Ali menite, da ima malo gospodarstvo v vaši regiji izdelane ideje, ki bi jih bilo mogoče razviti v uspešne projekte za financiranje s strani EU?

Vprašanje naj bi neposredno odgovorilo, ali obstajajo v regijah in na lokalnih ravneh zadostni potenciali za oblikovanje projektov. Zagovarjamo mnenje, da so lahko samo projekti, ki imajo podporo lokalnih skupnosti, dovolj konkretni za posamezna MSP; takšna je tudi logika strukturnih skladov. Če projektne ideje ni, jih je potrebno vzpodbuditi z različnimi dodatnimi aktivnostmi.

14. Ali menite, da je relacija malo gospodarstvo – regionalna raven dovolj razvita, da omogoča realizacijo potencialnih projektne ideje, ki nastajajo v malem gospodarstvu?

Vprašanje naj bi pojasnilo, če obstaja mehanizem, ki bi identificiral projektne ideje na lokalni ravni in jih razvil v projekte. Ob pomanjkljivem regionalizmu v Sloveniji se zdi, da strukture na regionalni ravni še niso dovolj opredeljene in v zadostni meri usposobljene. V okviru naloge bodo predstavljeni nekateri konkretni predlogi za izboljšave.

15. Ali menite, da je relacija regionalna raven – nacionalna raven dovolj razvita, da omogoča realizacijo projektne ideje?

Vprašanje se nanaša predvsem na odnose z nacionalno ravno. V primeru, da nacionalna raven ne sprejema projektne ideje z lokalne ravni, so potrebne izboljšave.

C. Problemska področja

Financiranje

16. V kolikšni meri pomeni dostop do finančnih sredstev problem za malo gospodarstvo v vaši regiji?

Namen vprašanja je na splošno definirati problem financiranja v posameznih regijah. Domnevamo, da bo večina inštitucij označila problem za resen.

17. V kolikšni meri so v vaši regiji na voljo kreditna sredstva za hitro rastoča mala podjetja?

S splošnega problema se to vprašanje spusti na konkretne instrumente. Namen sklopa vprašanj je, da se ugotovijo prednostne oblike med različnimi načini financiranja.

18. Ali menite, da v vaši regiji obstaja interes malih podjetij za rizični kapital?

Vprašanje logično sledi prejšnjemu in poskuša določiti prednostna razmerja med različnimi načini financiranja. Zaradi težav v financiranju podjetnikov začetnikov smo mnenja, da je vprašanje rizičnega kapitala posebej pomembno.

19. Kakšen je dostop do mikrokreditov za podjetnike začetnike v vaši regiji?

Tudi to vprašanje bo pripomoglo k določanju prednostnih nalog v financiranju MSP. Podobno kot prejšnje vprašanje je to še posebej pomembno za položaj podjetnikov začetnikov.

20. Kakšna je možnost, da mala in srednje velika podjetja v vaši regiji pridobijo garancije za kredite?

Vprašanje se ukvarja s konkretnim problemom garancij za posojila MSP. Pripomoglo bo k določanju prednostnih oblik v financiranju.

Poslovna infrastruktura

21. Ali v vaši regiji primanjkuje proizvodnih prostorov za mala podjetja?

Namen vprašanja je splošno definirati problem pomanjkanja poslovnih prostorov za izvajanje proizvodnih dejavnosti v regiji.

22. Ali cena nepremičnin ovira poslovanje in razvoj malih podjetij?

Tudi to vprašanje je usmerjeno splošno in poskuša definirati problematiko poslovne infrastrukture v regiji. Ob pozitivnem odgovoru so potrebne izboljšave v obliki boljše ponudbe ali subvencioniranja najemnin oz. kupnin.

23. Ali menite, da bi ustanovitev podjetniškega inkubatorja v vaši regiji pomembno vplivala na nastanek novih malih podjetij?

Vprašanje se za razliko od prejšnjih dveh spušča na nivo konkretnih oblik infrastrukture. Namen sklopa vprašanj je, da se določijo prednostne oblike podpore.

24. Ali bi ustanovitev novih poslovnih in obrtnih con vplivala na razvoj malega gospodarstva v vaši regiji?

Tudi to vprašanje govori o eni od konkretnih oblik podpore z namenom določitve prednostnih oblik podpore.

25. Ali menite, da podjetniki v vaši regiji v zadostni meri uporabljajo sodobna komunikacijska sredstva?

To vprašanje se ukvarja s komunikacijskimi sredstvi, ki jih uporabljajo podjetja. Kljub temu, da ne gre za klasično obliko infrastrukture kakor v prejšnjih dveh vprašanjih, obstaja mnenje, da je vprašanje komunikacijskih sredstev dovolj pomembno za vključitev v mojo nalogo.

Človeški viri

26. Ali je v vaši regiji dovolj kadrov za vse potrebe malih in srednje velikih podjetij?

Vprašanje na splošni ravni obravnava problem človeških virov v MSP. Med regijami so sicer pričakovane velike razlike, v principu pa obstaja mnenje, da je problem velik.

27. Do kakšne mere predstavlja v vaši regiji problem neustrezen poklicni profil brezposelnih oseb?

S splošne ravni se to vprašanje spusti na konkretno problemsko področje, to je poklicni presek brezposelnih oseb. V praksi je problem sicer pogosto omenjan, izboljšave pa so možne s poklicno prekvalifikacijo.

28. Do kakšne mere predstavlja v vaši regiji problem zaposlovanje mladih, ki končujejo šolanje?

Vprašanje obravnava konkretno problemsko vprašanje zaposlovanja mladih, ki pa poleg gospodarskega sektorja pomembno zadeva tudi poklicno usposabljanje mladih.

29. Ali menite, da so podjetniki in njihovi zaposleni v vaši regiji usposobljeni za uporabo sodobnih komunikacijskih sredstev?

Vprašanje je povezano s komunikacijsko infrastrukturo v prejšnjem sklopu vprašanj. Razpložljivost infrastrukture in usposobljenost zaposlenih morata iti z roko v roki, sicer so potrebne izboljšave.

30. Ali menite, da imajo podjetniki v vaši regiji zadostna znanja s področja trženja in financ?

Vprašanje zadeva v praksi pogosto omenjano področje posebnih znanj slovenskih podjetnikov. Trženje in finance sta predvidoma področji, kjer je potrebno dodatno izobraževanje in usposabljanje.

Inovacije in tehnološki razvoj

31. Ali menite, da je v vaši regiji dovolj visok delež visoko tehnoloških podjetij?

Splošno vprašanje zadeva izredno pomembno področje tehnološke razvitosti slovenskih podjetij. Področje je nedvomno potrebno razvijati še naprej namen vprašanja pa je ugotoviti, kako na problematiko gledajo na lokalnih ravneh.

32. Ali menite, da obstaja problem v povezavi med raziskovalno sfero ter proizvodnjo?

Vprašanje nadaljuje tematiko tehnološke razvitosti. Glede na to, da je temeljna raziskovalna raven v Sloveniji dobro razvita, je ovira za boljši tehnološki razvoj predvsem slaba povezanost raziskovalcev s podjetji.

33. Ali menite, da imajo inovatorji v vaši regiji zadostna znanja za komercializacijo svojih inovacij?

Tudi to vprašanje se dotika temeljne raziskovalne ravni in želi dokazati domnevo, da imajo inovatorji pomanjkljiva podjetniška znanja. V tem segmentu so nujne izboljšave.

Administrativne ovire

34. Ali menite, da administrativne regulative omejujejo poslovanje malih in srednje velikih podjetij v Sloveniji?

Vprašanje sicer presega okvir naloge, ki se ne ukvarja s političnimi odločitvami (kar zmanjšanje administrativnih ovir nedvomno je), a je zaradi pomembnosti vseeno vključeno v vprašalnik. Vprašanje naj bi potrdilo domnevo, da administrativne ovire še vedno ovirajo razvoj MSP v Sloveniji.

35. Ali menite, da podjetniški sektor sprejema državne "antibirokracijske" ukrepe kot primerne in učinkovite?

Vprašanje se tesno navezuje na prejšnje. Ob številnih kritikah, ki jih je mogoče slišati v stiku s podjetniki, je namen vprašanja ugotoviti, ali gre za splošno mnenje, da so ukrepi države slabi in zahtevajo dodatne izboljšave.

36. Ali menite, da bi učinkovita liberalizacija procedur za ustanovitev in poslovanje podjetja izrazito pospešila nastanek in razvoj novih podjetij?

Vprašanje presega okvir naloge, a je zaradi pomembnosti kljub temu vključeno. V zadnjih letih Slovenija doživlja zastoj v nastajanju novih podjetij in namen vprašanja je ugotoviti, če so razlog za to zapleteni administrativni postopki.

D. Dodatna vprašanja

37. Poleg zgoraj navedenih možnosti navedite še druge vplive, ki omejujejo malo gospodarstvo na vašem območju.

Opisno vprašanje ima namen določiti, poleg vnaprej definiranih problemskih področij, še dodatne izzive, s katerimi se soočajo MSP v slovenskih regijah.

38. Navedite aktivnosti v sektorju malega gospodarstva, kamor bi bilo poleg obstoječih pobud potrebno usmeriti mednarodno pomoč (EU) ali pomoč slovenske vlade.

Namen opisnega vprašanja je dobiti dodatne dobre predloge za usmerjanje mednarodne ter domače pomoči v sektorjih MSP.

6. ANALIZA REZULTATOV

6.1. Cilji

Z izvedbo primarne analize so bili upoštevani osnovni cilji moje naloge. V prvi vrsti je bil namen ankete potrditi nekatere domneve, ki so se oblikovale z analizo sekundarnih podatkov. V posameznih problemskih sklopih pa je bilo potrebno narediti več. Tako smo za potencialna področja pomoči iskali opredelitve prednostnih potreb, za administrativne postopke, povezane s pomočjo EU, je bilo potrebno ugotoviti splošno primernost, za razvoj projektov pa primernost komunikacij ter pristopov na lokalni in regionalni ravni.

6.2. Metodološki pristop

Za analizo ankete je bila uporabljena osnovna statistična obdelava. Za dobljene ocene za posamezna vprašanja sem izračunal povprečne vrednosti. Te so predstavljene v shemi profila povprečnih vrednosti. Takšna metoda omogoča jasn pregled po posameznih vprašanjih in dobro primerjavo med posameznimi inštitucijami, ki so bile anketirane v okviru raziskave.

Glede na to, da je peto vprašanje zahtevalo odgovor "da" ali "ne", ni predstavljeno v profilu povprečnih vrednosti. Prav tako v profilu niso predstavljena vprašanja 5.1., 5.2. in 5.3.

Analiza vprašalnika je bila posebej izvedena za vsako od inštitucij, navedenih v točki 5.3. To je omogočilo, da so bile določene prioritete posameznih inštitucij. Na koncu so bili vprašalniki združeni in opravljena skupna analiza. Ta je omogočila celostni pregled in določitev skupnih prioritet.

Vprašalnik je bil razdeljen na posamezne problemske sklope (tčk. 5.4.). Analiza je bila opravljena po sklopih, po potrebi so komentarji ob tposameznih vprašanjih. V vsaki posamezni analizi inštitucij ter skupni analizi je na začetku predstavljen profil povprečnih vrednosti in kasneje opisna analiza posameznih problemskih sklopov.

V tabeli 7 je predstavljeno razmerje med poslanimi in prispelimi vprašalniki. Vidimo lahko, da je bil v primeru OGZ vrnjen največji delež poslanih vprašalnikov. Medtem ko je bil pri UD ta delež bistveno manjši.

Tabela 7: Delež prispelih vprašalnikov po posameznih inštitucijah

Inštitucija	Število poslanih vprašalnikov	Število prispelih vprašalnikov	Delež prispelih (%)
Lokalni podjetniški centri	44	29	65,9
Območne obrtne zbornice	62	31	50,0
Uradi dela	62	21	33,9
Območne gospodarske zbornice	15	11	73,3
SKUPAJ	180	92	50,3

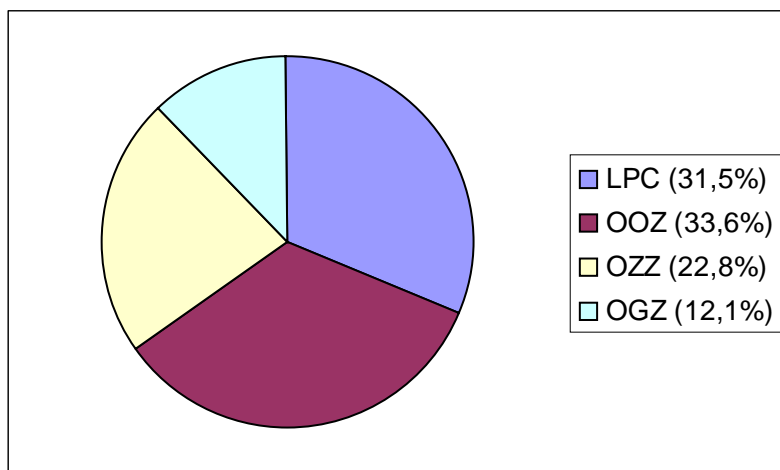
Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

Tabela 8: Delež posameznih inštitucij v populaciji prispelih vprašalnikov

Inštitucija	Število prispelih vprašalnikov	Delež od vseh prispelih vprašalnikov
Lokalni podjetniški centri	29	31,5
Območne obrtne zbornice	31	33,6
Uradi dela	21	22,8
Območne gospodarske zbornice	11	12,1
SKUPAJ	92	100,0

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

Slika 2: Delež posameznih inštitucij v populaciji prispelih vprašalnikov

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

V točki 5.3. je že bil predstavljen delež posameznih inštitucij v celotnem vzorcu. V tabeli 8 in sliki 2 je predstavljen delež posameznih inštitucij v populaciji prispelih vprašalnikov. Ta delež je pomemben, če želimo ugotoviti v kakšni meri je posamezna inštitucija vplivala na rezultate raziskave. Vidimo lahko, da imajo med prispelimi vprašalniki največji delež OOZ.

6.3. Analiza – institucionalno

6.5.1. Lokalni podjetniški centri

Lokalnim podjetniškim centrom (LPC) v Sloveniji je bilo poslanih 44 vprašalnikov. Do roka, ki ga je predvideval časovni okvir analize, je bilo vrnjenih 29 izpolnjenih vprašalnikov, kar pomeni 65,9 % uspešnost. S sliko 3 je predstavljen profil povprečnih vrednosti za odgovore na vprašanja, ki so bila v vprašalniku številčena od 1 do 36. V nadaljevanju sledi analiza po posameznih problemskih sklopih.

A. Splošna vprašanja

Odgovori na splošna vprašanja od 1 do 4 se gibljejo okoli srednje vrednosti. V pozitivnem smislu rahlo odstopa vprašanje 2, ki je doseglo povprečno vrednost 4,7, kar kaže na zadostno informiranost s strani vladnih organizacij in nacionalnih združenj. V negativnem smislu izstopa vprašanje 4, ki je doseglo povprečno vrednost 3,1, kar kaže na nezadovoljstvo LPC s preglednostjo pomoči EU.

Na vprašanje 5 je 72,4% LPC odgovorilo, da so že sodelovali v projektih, ki jih je financirala EU. Podvprašanja 5.1. (povprečna vrednost 2,9), 5.2. (povprečna vrednost 3,2) in 5.3. (povprečna vrednost 3,4) so pod povprečjem in kažejo na to, da se anketiranci strinjajo, da so procedure prijave na projekte zapletene in da sta ocenjevanje ter izbira relativno nepregledna.

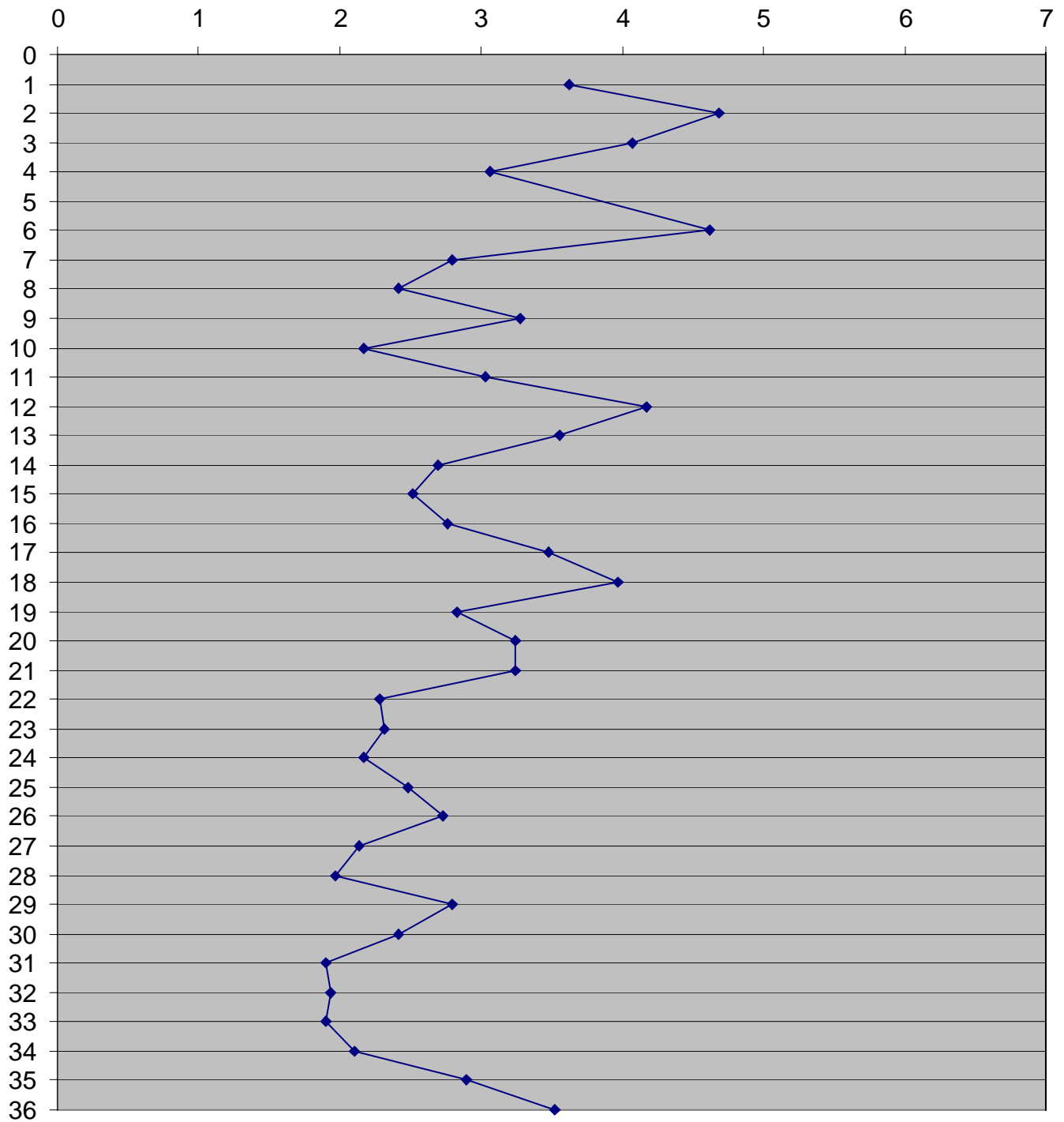
Odgovori na vprašanja od 6 do 8 so zelo različni. Visoka povprečna vrednost za vprašanje 6 (4,6) kaže na to, da LPC dobro poznajo principe delovanja strukturnih skladov. Po drugi strani

pa odgovor na vprašanje 8, kjer je povprečna vrednost 2,4, izrazito nizka in kaže na to, da anketiranci do sedaj niso bili vključeni v aktivnosti v tej zvezi.

B. Pripravljenost na projekte

Odgovori na vprašanja od 9- do 15 so različni. Kljub temu, da je gospodarska klima relativno dobra (povprečni odgovor na vprašanje 9 je 3,2) pa izrazito nizka vrednost za vprašanje 10 (2,2) kaže na to, da MSP praktično ne izkoriščajo možnosti, ki jih ponujajo tuji razpisi. Če gremo korak dlje, lahko ob nizkih vrednostih za vprašanja 14 (2,7) in 15 (2,5) ugotovimo, da je glavni razlog za takšno stanje slaba komunikacija med lokalno, regionalno in nacionalno ravno. Sicer visoka vrednost za vprašanje 13 (3,6) kaže na to, da v malem gospodarstvu obstaja izbira dobrih projektov. Podjetniki so dobro seznanjeni z vključevanjem Slovenije v EU, ki po mnenju anketirancev ne bo prineslo izrazitih negativnih posledic.

Slika 3: Profil povprečnih vrednosti za LPC

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

C. Problemska področja

Odgovori na vprašanja, ki obravnavajo problemska področja, se večinoma gibljejo pod srednjo vrednostjo. To kaže na to, da so bile pravilno definirane največje nevarnosti za razvoj MSP. Pomembno pa je, da tudi v okviru posameznih področij izstopajo nekatera konkretna vprašanja, ki jasno kažejo, kam je potrebno v prvi vrsti usmeriti pomoč EU.

Financiranje

Odgovori na vprašanja od 16 do 20 se razlikujejo. Višje povprečne vrednosti za vprašanja 17 (3,5) in 18 (4,0) kažejo na to, da anketiranci menijo, da je dostop do kreditov in rizičnega kapitala v njihovih regijah zadosten. Ob vprašanju 18 bi omenil možnost napake, saj ni jasno, ali so anketiranci pravilno razumeli termin "rizični kapital". Nizke povprečne vrednosti za vprašanja 16. (2,7), 19. (2,8) kažejo, da se anketiranci strinjajo, da je problem financiranja pomemben, ob tem pa najbolj izpostavljajo dostop do mikrokreditov. Dostop do garancij je v okviru povprečja in ni kritičen.

Poslovna infrastruktura

Povprečna vrednost za vprašanje 21 (3,2) kaže na to, da obstaja problem primernih prostorov za opravljanje dejavnosti MSP. Še bolj izrazit je problem cene nepremičnin, na kar kaže nizka povprečna vrednost za vprašanje 22. (2,7). Glede posameznih oblik infrastrukture so vsa vprašanja pod srednjo vrednostjo. Anketiranci kot najbolj potrebno ocenjujejo razvoj novih poslovnih in obrtnih con (povprečna vrednost 2,2 za vprašanje 24). Nekoliko višja povprečna vrednost za vprašanje o inkubatorjih (2,3) prav tako kaže, da je tudi tu potreba velika. Uporaba sodobnih komunikacijskih orodij med MSP je prav tako nizka, na kar kaže nizka povprečna vrednost za vprašanje 25.

Človeški viri

Vprašanja od 26 do 30, ki zadevajo področje človeških virov, so vsa po vrsti globoko pod srednjo vrednostjo. Z nizko povprečno vrednostjo vprašanja 26 (2,7) je izrazito izpostavljen problem človeških virov. Kot najbolj kritični področji se kažeta neustrezna izobrazba brezposelnih (vrednost 2,1 za vprašanje 27) ter zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje (vrednost 1,9 za vprašanje 28). Znanja podjetnikov s področja sodobnih komunikacijskih orodij (vrednost 2,8 za vprašanje 29.) in trženja ter financ (vrednost 2,4 za vprašanje 30.) so kljub nekoliko višjim vrednostim še vedno slaba in zahtevajo ukrepanje.

Inovacije in tehnološki razvoj

Vprašanja od 31 do 33 kažejo izrazito nizke vrednosti, kar pomeni, da je področje tehnološkega razvoja izrazito zapostavljeno. Vsa tri vprašanja glede deleža tehnoloških podjetij, povezave med raziskovalno sfero in proizvodnjo ter vprašanje o komercializaciji inovacij so dobila povprečne vrednosti 1,9, kar je zaskrbljujoče.

Administrativne ovire

Na področju administrativnih ovir je položaj nekoliko boljši, kar kažejo dobljene vrednosti za vprašanja od 34 do 36. Anketiranci so mnenja, da administrativne ovire omejujejo razvoj MSP (ocena 2,1 za vprašanje 31) po drugi strani pa so relativno zadovoljni z dosedanjimi ukrepi vlade in ne menijo, da bi časovno skrajševanje procedur izrazito vplivalo na razvoj novih podjetij.

D. Dodatna priporočila

Med predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 37. o drugih vplivih, ki omejujejo razvoj MSP v njihovi regiji, so najbolj zanimivi naslednji:

- nepoznavanje globalnih trendov;
- nepripravljenost podjetij na povezovanje;
- pomanjkanje podjetniške kulture;
- pomanjkanje inventivnih in inovativnih podpornih institucij na lokalnem nivoju;
- pomanjkanje izobraževanja iz upravljanja naravne in kulturne dediščine;
- slabe cestne povezave – slabo razvita infrastruktura;
- premajhna odprtost in zmožnost velikih podjetij;
- nenaklonjenost tveganju in pomanjkanje samoiniciative.

Med predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 38 o drugih področjih, kamor bi bilo po njihovem mnenju mogoče usmeriti pomoč EU, so najbolj zanimivi naslednji:

- animiranje podjetij ter izvedba srečanj s potencialnimi mednarodnimi partnerji za konkretne projekte, proizvode, sodelovanje;
- informacijska tehnologija za podjetnike;
- razvoj novih programov zaposlovanja;
- etnografske posebnosti;
- sofinanciranje svetovalne pomoči pri prijavih.

6.5.2. Gospodarske zbornice

Območnim enotam Gospodarske zbornice Slovenije je bilo poslanih 15 vprašanih. Do roka, ki ga je predvideval časovni okvir analize, je prišlo 11 izpolnjenih vprašalnikov, kar pomeni 73,3 % uspešnost. V sliki 4 je predstavljen profil povprečnih odgovorov na vprašanja, ki so bila v vprašalniku oštevilčena od 1 do 36. V nadaljevanju sledi analiza po posameznih problemskih sklopih.

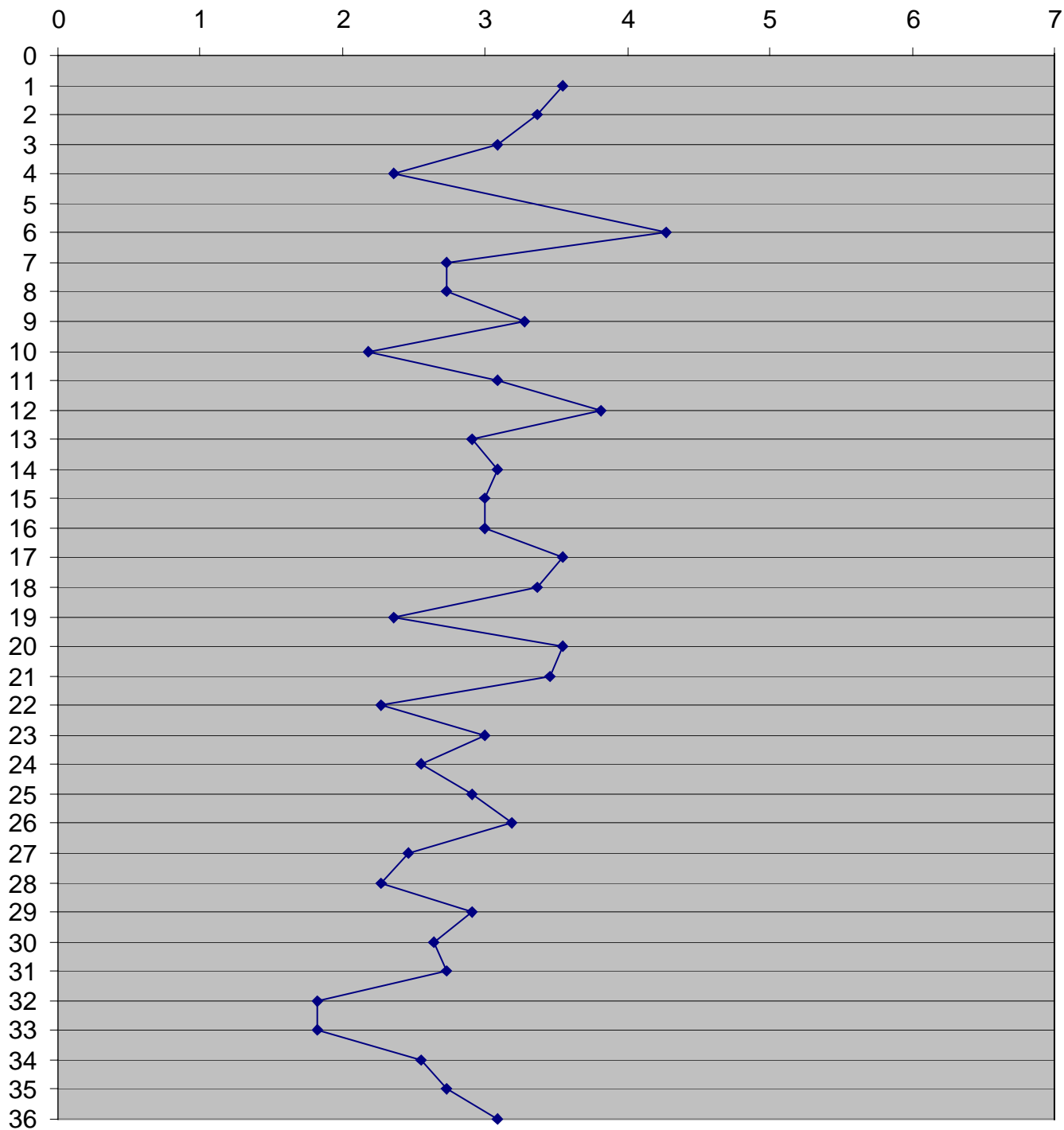
A. Splošna vprašanja

Analiza pri OGZ je za vprašanja od 1 do 4 pokazala nekoliko nižje vrednosti kot v primeru LPC. To kaže na to, da so OGZ slabše informirane o projektih EU. Izrazito slabo je mnenje anketirancev o preglednosti pomoči, kar kaže povprečna vrednost 2,4 za vprašanje 4.

Delež OGZ, ki so v preteklosti že sodelovale v programih, ki jih je podpirala EU, je z 81 % visok. Ob tem pa so anketiranci mnenja, da so postopki zapleteni, na kar kaže izredno nizka vrednost 2,0 za vprašanje 5.1. in nepregledni, na kar kaže nizka vrednost 2,2 za vprašanje 5.3.

Tudi OGZ relativno dobro poznajo načela delovanja strukturnih skladov, na kar kaže vrednost 4,3 za vprašanje 6. Kljub temu pa menijo, da bi bilo koristno dodatno izobraževanje na to temo. OGZ so bile v omejenem obsegu vključene v pripravo DRP, kar kaže nizka ocena (2,7) za vprašanje 8.

Slika 4: Profil povprečnih vrednosti za Območne gospodarske zbornice

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

B. Pripravljenost na projekte

Na vprašanja od 9 do 15 so OGZ v povprečju odgovarjale nekoliko bolj pesimistično kot LPC. Nizka vrednost za vprašanje 10 (2,2) kaže na to, da MSP ne izkoriščajo v zadostni meri

možnosti, ki jih ponujajo razpisi. Vključevanje Slovenije v EU, po mnenju anketirancev ne bo negativno vplivalo na položaj MSP, kar kaže ocena 3,8 za vprašanje 12. OGZ podobno kot LPC menijo, da je povezanost med lokalno, regionalno in nacionalno ravno prešibka.

C. Problemska področja

Odgovori, ki zadevajo problemska področja, se v glavnem gibljejo pod srednjo vrednostjo, kljub temu da so v povprečju nekoliko manj pesimistični kot v primeru LPC.

Financiranje

Financiranje je tudi s strani OGZ opredeljeno kot izrazit problem malega gospodarstva. To kaže nizka ocena 3 za vprašanje 16. Glede oblik financiranja, ki so najbolj potrebne, so OGZ izpostavili mikrokredite, kjer je povprečna vrednost 2,4. Nekoliko manj problematični se zdijo krediti (vrednost 3,5 za vprašanje 17), rizični kapital (vrednost 3,4 za vprašanje 18) in garancije (vrednost 3,5 za vprašanje 20).

Poslovna infrastruktura

Poslovno infrastrukturo tudi OGZ opredeljujejo kot pomembno oviro za razvoj MSP v njihovi regiji. Posebej zaskrbljujoči so zopet odgovori na vprašanje 22 o cenovnih vidikih (vrednost 2,3). Anketiranci se strinjajo, da so cene poslovnih prostorov previsoke. Tudi OGZ dajejo rahlo prednost razvoju obrtnih in poslovnih con pred novimi podjetniškimi inkubatorji. Po mnenju anketirancev MSP še vedno ne uporabljajo v zadostni meri ne sodobnih komunikacijskih orodij (vrednost 2,9 za vprašanje 25.).

Človeški viri

Kljub temu da so OGZ na vprašanja od 26. do 30. odgovorile nekoliko manj pesimistično kot LPC, se strinjajo, da človeški viri predstavljajo resen problem njihovih regij. OGZ posebej skrbi zaposlovanje mladih, ki končujejo šolanje (vrednost 2,3 za vprašanje 28.) za razliko od LPC pa izpostavljajo tudi znanja s področja trženja in financ (vrednost 2,6 za vprašanje 30.).

Inovacije in tehnološki razvoj

OGZ so v povprečju mnenja, da je v regijah delež visoko tehnoloških podjetij prenizek (vrednost 2,7 za vprašanje 31) kot kritično pa so opredelili povezavo podjetij z raziskovalnimi inštitucijami (oceni 1,8 za vprašanja 32 in 33).

Administrativne ovire

Povprečne vrednosti za odgovore od 34 do 36 so še vedno pod srednjo vrednostjo vendar niso zaskrbljujoče. OGZ se strinjajo z LPC, da skrajševanje administrativnih postopkov ne bi bistveno vplivalo na nastanek novih MSP (vrednost 3,1 za vprašanje 36).

D. Dodatna priporočila

Med predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 37. o drugih vplivih, ki omejujejo razvoj MSP v njihovi regiji, so najbolj zanimivi naslednji:

- neprijazno okolje za podjetništvo;
- pomanjkljivo znanje tujih jezikov med podjetniki;
- nelojalna konkurenca javnega sektorja.

Med predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 38 o drugih področjih, kamor bi bilo po njihovem mnenju moč usmeriti pomoč EU, so najbolj zanimivi naslednji:

- organizirano izobraževanje;
- druge oblike zaposlovanja, npr. delo na daljavo;
- razvoj kooperacij;
- nastopi na sejmih, vključno s promocijskim materialom;
- podpora direktnim povezavam med malimi podjetji;
- pretok poslovnih informacij.

6.5.3. Obrtne zbornice

OOZ je bilo poslanih 62 vprašanih. Do roka, ki ga je predvideval časovni okvir analize, je bilo prejetih 31 izpolnjenih vprašalnikov, kar pomeni 50 % uspešnost. S sliko 5 je predstavljen profil povprečnih odgovorov na vprašanja, ki so bila v vprašalniku oštevilčena od 1 do 36. V nadaljevanju sledi analiza po posameznih problemskih sklopih.

A. Splošna vprašanja

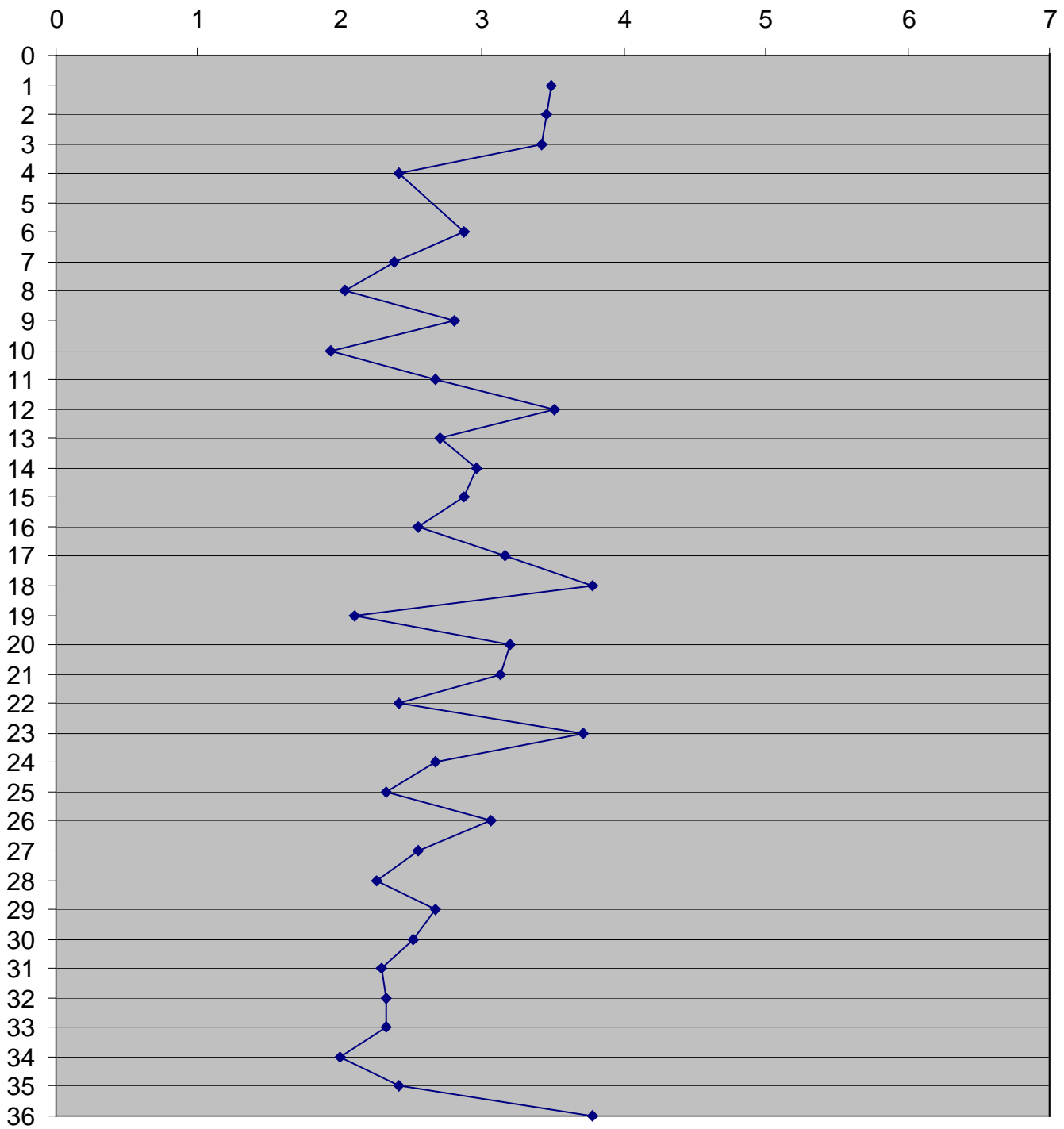
Odgovori OOOZ na vprašanja od 1 do 4 imajo v povprečju nižje vrednosti, kot v primeru LPC in OGZ. Anketiranci v tem primeru niso posebej navdušeni nad informiranjem niti s strani državnih inštitucij, niti s strani inštitucij EU. Izrazito negativno so opredelili preglednost pomoči EU, saj vrednost za vprašanje 4 znaša le 2,4. V povprečju je le 32,3 % OOOZ v preteklosti že sodelovalo pri razpisih sofinanciranih s strani EU, kar je manjši delež kot v primeru LPC in OGZ. Anketiranci so se strinjali, da so procedure zapletene, zanimivo pa je, da je relativno velik del prepričan, da je procedura izbiranja projektov pregledna (ocena 3,6 za vprašanje 5.3.). To je lahko posledica manjšega deleža anketirancev, ki so v preteklosti že sodelovali pri projektih.

Odgovori na vprašanja od 5 do 8 potrjujejo, da tudi OOOZ niso bile vključene v pripravo DRP (ocena 2,0 za vprašanje 8.). Ob tem je za OOOZ značilno nekoliko slabše poznavanje načel strukturnih skladov kot v primeru LPC in OGZ.

B. Pripravljenost na projekte

Odgovori na vprašanja od 9 do 15 so podobni kot v primeru LPC in OGZ. Kot najpomembnejša ovira za razvoj je opredeljena komunikacija. Anketiranci prav tako dvomijo v obstoj kakovostnih projektnih idej v malem gospodarstvu, kar kaže nizka vrednost 2,7 za vprašanje 13.

Slika 5: Profil vrednosti za Območne Obrtne zbornice

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

C. Problemska področja

Odgovori na vprašanja o problemski področjih so nekoliko bolj pesimistična kot v primeru LPC in OGZ v glavnem pa gre za podobne značilnosti.

Financiranje

Glede financiranja MSP se OÖZ strinjajo, da gre za pomembno oviro za nadaljnji razvoj. Oblika, ki jo opredeljujejo kot najbolj potrebno, so mikrokrediti, s povprečno vrednostjo odgovorov 2,1. Nekoliko manj kritično je financiranje s krediti, rizični kapital in garancije za kreditiranje.

Poslovna infrastruktura

Poslovna infrastruktura in njena cena sta tudi s strani OÖZ opredeljena kot pomembna ovira za razvoj MSP, kar kažejo odgovori na vprašanja od 21 do 25. Najbolj priporočljiva oblika za podporo EU so po mnenju anketirancev nove poslovne in obrtne cone, kar kaže ocena 2,7 za vprašanje 27. Pomemben problem je neuporaba sodobnih komunikacijskih orodij.

Človeški viri

V odgovorih, ki se nanašajo na človeške vire, se OÖZ v veliki meri strinjajo z LPC in OGZ. Kot glavni problem je tudi v tem primeru opredeljeno zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje ter pomanjkanje znanj s področja trženja in financ.

Inovacije in tehnološki razvoj

Odgovori na vprašanja v zvezi s tehnološkim razvojem so praktično na enaki ravni (povprečna vrednost za vprašanja od 31 do 33 je 2,3). To kaže na kritičen položaj tehnološkega razvoja, povezave z univerzami ter komercializacije inovacij.

Administrativne ovire

Medtem ko se OÖZ strinjajo, da administrativni postopki pomembno ovirajo MSP, pa so podobno kot LPC in OGZ mnenja, da časovno skrajševanje procedur ne bi izrazito vplivalo na povečanje števila novih podjetij.

D. Dodatna priporočila

Med predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 37 o drugih vplivih, ki omejujejo razvoj MSP v njihovi regiji, so najbolj zanimivi naslednji:

- neprimerna davčna zakonodaja;
- nezainteresiranost lokalne skupnosti;
- plačilna disciplina;
- premalo znanja računalništva in tujih jezikov;
- pomanjkanje kooperacij med podjetji in obrtniki;
- pomanjkanje razvojno naravnanih projektov.

Predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 38 o drugih področjih, kamor bi bilo po njihovem mnenju mogoče usmeriti pomoč EU, so najbolj zanimivi naslednji:

- uvedba davčnega svetovanja;
- uvedba poklicnega izobraževanja;
- pospeševanje razvoja izdelkov, primernih za izvoz;

- pospeševanje kakovosti v malem gospodarstvu;
- promocija pozitivnega imidža malega gospodarstva;
- razvoj podeželja – zmanjševanje razlik med centrom in okolico.

6.5.4. Uradi za delo

Na UD je bilo poslanih 62 vprašanih. Do roka, ki ga je predvideval časovni okvir analize je bilo prejetih 21 izpolnjenih vprašalnikov, kar pomeni 33,9% uspešnost. V tem primeru gre za daleč najnižjo odzivnost na anketo. O razlogih za tako nizko odzivnost lahko samo ugibamo. V sliki 6 je predstavljen profil povprečnih odgovorov na vprašanja, ki so bila v vprašalniku oštevilčena od 1 do 36. V nadaljevanju sledi analiza po posameznih problemskih sklopih.

A. Splošna vprašanja

Odgovori na vprašanja od 1 do 4 so bili v primeru UD v povprečju nekoliko slabši kot v primeru LPC, OGZ in OZZ. Dobljene vrednosti se za vprašanja o informiranosti gibljejo med 3,2 in 3,3. Na vprašanje 4, o preglednosti pomoči EU so UD odgovorili izrazito negativno.

Na to se veže tudi relativno nizek delež anketirancev, ki so v preteklosti že sodelovali v projektih, ki jih je podpirala EU. Takšnih je bilo samo 47,6% od vseh prispelih vprašalnikov. Z nizkimi vrednostmi za vprašanja 5.1. ter 5.2. se potrjuje, da anketiranci menijo, da so procedure za projekte preveč zapletene.

Odgovori na vprašanja od 6 do 8 kažejo na dobro poznavanje načel strukturnih skladov. Ob tem pa tudi UD v povprečju niso bili vključeni v pripravo DRP.

B. Pripravljenost na projekte

Odgovori na vprašanja od 9 do 15 se v glavnem ujemajo z odgovori LPC, OGZ in OZZ. Tudi OZZ in UD so prepričani, da je gospodarska klima v njihovih regijah relativno dobra. Ob tem ne pričakujejo, da bi vključevanje Slovenije v EU negativno vplivalo na malo gospodarstvo. Kot eno glavnih ovir za uspešen razvoj projektov omenjajo pomanjkanje komunikacije, verjamejo pa, da imajo MSP dobre projektne ideje.

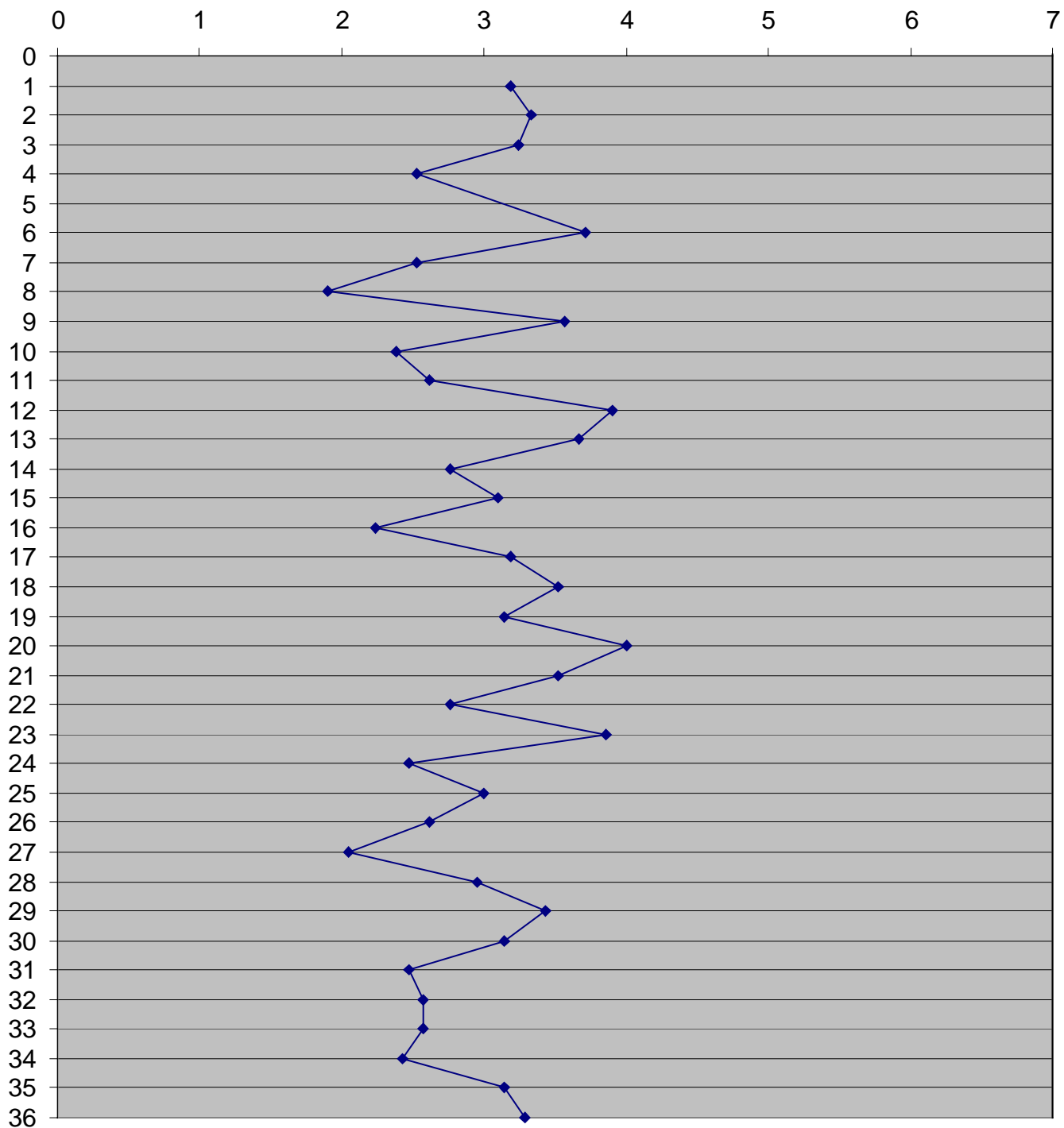
C. Problemska področja

Večino področij so tudi UD opredelili kot kritične. Prioritete se v glavnem ujemajo z LPC, OGZ in OZZ ob tem, da v tem primeru zasledimo nekatere posebnosti, ki nemara izvirajo iz značilnosti dela UD.

Financiranje

Odgovor na vprašanje 16 potrjuje, da financiranje predstavlja eno glavnih razvojnih ovir (ugotovljena povprečna vrednost znaša le 2,2). Tudi UD menijo, da v regijah primanjkuje mikrokreditov. Temu ob bok pa so dodali tudi običajno kreditiranje, ki v primeru LPC, OGZ in OZZ ni bilo ena od prioritete.

Slika 6: Profil vrednosti za Urade za delo

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

Poslovna infrastruktura

Na področju poslovne infrastrukture so bili odgovori nekoliko bolj pozitivni kot v primerih LPC, OGZ in OOO. Opredeljene prioritete so podobne. Tudi UD dajejo prednost razvoju poslovnih in obrtnih con.

Človeški viri

Med anketiranimi inštitucijami so UD nedvomno najbolj pristojni za ocenjevanje področja človeških virov. Menijo, da je področje problematično, za razliko od LPC, OGZ in OZZ pa dajejo prednost neustrezni poklicni izobrazbi. Za področji zaposlovanja mladih in znanja podjetnikov menijo, da sta sicer problematični, vendar ne kritični.

Inovacije in tehnološki razvoj

To področje so tudi UD opredelili kot eno najbolj problematičnih. Vsa tri vprašanja za to področje so dobila nizke vrednosti (med 2,5 in 2,6), kar pomeni majhen delež tehnoloških podjetij ter slab prenos inovacij v prakso.

Administrativne ovire

Na področju administrativnih ovir se UD strinjajo z ostalimi inštitucijami. Zopet je zanimiv odgovor na vprašanje 36, kjer so anketiranci mnenja, da časovno skrajševanje procedur ne bo vplivalo na razvoj novih podjetij.

D. Dodatna priporočila

Med predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 37, o drugih izzivih, ki omejujejo razvoj MSP v njihovi regiji, so najbolj zanimivi naslednji:

- neustrezno ravnanje s kadri;
- neugodna podjetniška klima;
- finančna nedisciplina na trgu;
- slabe prometne povezave.

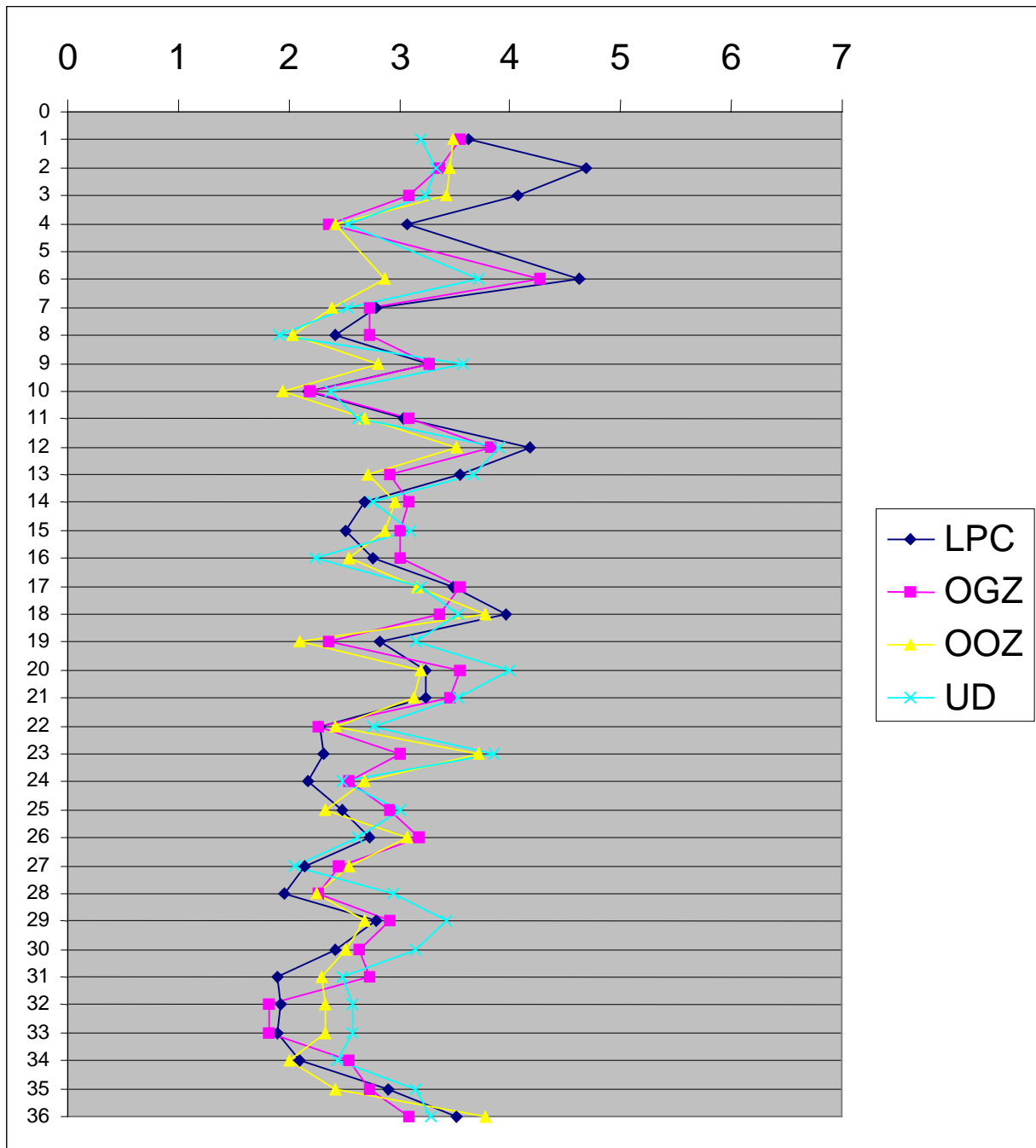
Predlogi, ki so jih anketiranci navedli kot odgovor na vprašanje 38, o drugih področjih, kamor bi bilo po njihovem mnenju moč usmeriti pomoč EU, so najbolj zanimivi naslednji:

- davčne vzpodbude za nastanek novih podjetij;
- razvijanje povezav in partnerstev;
- razvijanje regionalnih programov;
- motiviranje za podjetnost.

6.5.5. Skupna analiza

V sliki 7 so skupaj predstavljeni vsi profili povprečnih vrednosti. V nadaljevanju sledi primerjava, kjer so opredeljene skupne točke in morebitne razlike med organizacijami.

Slika 7: Primerjava posameznih profilov povprečnih vrednosti

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

A. Splošna vprašanja

V splošnih vprašanjih se vzorec med posameznimi inštitucijami približno ujema. Nekoliko bolj optimistične so bile ocene LPC, posebej pri vprašanju 2, ki zadeva informiranost s strani vladnih organizacij. Vse inštitucije se strinjajo, da je največji problem preglednost pomoči EU in dostopnost širšemu krogu interesentov.

Največji delež v sodelovanju pri projektih EU je mogoče zaznati pri OGZ, ki so kar v 81,2% primerov v preteklosti že sodelovali. Na nasprotni strani je v projektih EU sodelovalo samo 32,3% Ooz. Inštitucije se strinjajo, da so procedure za prijavo projektov nepregledne in zapletene, zopet pa povprečje pri LPC kaže nekoliko bolj optimistično sliko.

B. Pripravljenost na projekte

Tudi v tem delu se vzorci med inštitucijami ujemajo. Najbolj pesimistične ocene so podali Ooz. Inštitucije se strinjajo, da največji izziv ostaja relativno majhen delež podjetij, ki se udeležujejo nacionalnih in mednarodnih razpisov. Velik problem predstavlja tudi komunikacija med lokalno in regionalno ter nacionalno ravno. V tem segmentu so najbolj negativne ocene podali LPC.

C. Problemska področja

Financiranje

Vse inštitucije so se strinjajo, da financiranje predstavlja veliko oviro za hitrejši razvoj malega gospodarstva. Najbolj pesimistične so ocene UD. Vse inštitucije se strinjajo, da so najbolj potrebna oblika mikrokrediti. Po drugi strani se strinjajo, da je potreba po rizičnem kapitalu nekoliko manjša.

Poslovna infrastruktura

Osnovni vzorec je podoben za vse inštitucije, ob tem da Ooz in UD menijo, da ustanavljanje novih podjetniških inkubatorjev ne bi tako odločilno vplivalo na razvoj malega gospodarstva. Inštitucije se strinjajo, da je najbolj potrebna ustanovitev novih poslovnih in obrtnih con. Ob tem so predvsem Ooz izpostavili premajhno uporabo sodobnih komunikacijskih orodij.

Človeški viri

Osnovni vzorec je za vse inštitucije podoben, najbolj pesimistično oceno, glede razpoložljivosti kadrov so podali ravno v UD, ki se zdijo najbolj pristojne inštitucije za to področje. Vse ostale inštitucije, razen UD, so kot najbolj pereč problem izpostavile zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje. Velik izziv predstavljajo tudi pomanjkljiva znanja s področja financ in trženja.

Inovacije in tehnološki razvoj

To področje je na splošno med najslabše ocenjenimi. Posebej pesimistične ocene so podali LPC in OGZ. Nekoliko bolj optimistične so bile ocene Ooz in UD. Odgovori na vsa tri vprašanja so bila na podobno nizki ravni, kar pomeni, da ni zadostnih povezav med raziskovalci in podjetji in da imajo podjetniki premalo znanj za komercializacijo morebitnih inovacij.

Administrativne ovire

V tem segmentu se ocene vseh inštitucij obrnejo v pozitivno smer. Zdi se, da administrativne ovire kljub vsemu ne predstajajo tako pomembne ovire za razvoj malega gospodarstva.

6.4. Sklepi – institucionalno

V zadnjem delu analize ankete bodo na osnovi analiz posameznih profilov povprečnih vrednosti in na osnovi primerjav podani nekateri sklepi, ki bodo usmerjeni predvsem na izrazite pomanjkljivosti, ki so bile zaznane s strani anketirancev, in konkretne potrebe, ki so opredeljene, ter smeri, v katerih velja iskati rešitve tudi ob pomoči EU.

A. Splošna vprašanja

Odgovori na vprašanja jasno kažejo, da informacije o projektih, financiranih s strani EU, niso dovolj široko dostopne in so nepregledne. Tako državne inštitucije kot tudi EU bi morale, s pomočjo svojih predstavništev v Sloveniji storiti več za informiranje, predvsem neposredno pri MSP.

Dodatna aktivnost, ki jo lahko izvedejo državne inštitucije, je informiranje podjetij o principih evropskih strukturnih skladov. Posebej je pomembno, da se, v skladu s principom partnerstva, vključi čim širši krog interesentov v pripravo programskih osnov.

Konkretni predlogi bodo podani v zaključku naloge.

B. Pripravljenost na projekte

Vse inštitucije, ki so kakorkoli vključene v razvoj malega gospodarstva, morajo še naprej pospeševati razvoj projektnih predlogov na ravni malega gospodarstva. Na višjih ravneh, posebej regionalni in nacionalni ravni, pa je potrebno zagotoviti stalno vertikalno komunikacijo in preverjanje predlogov. Samo na tak način se lahko projektne ideje uspešno razvijejo v projekte, ki bodo deležni sofinanciranja tudi s strani EU.

Konkretni predlogi bodo podani v zaključku naloge.

C. Problemska področja

Financiranje

Področje financiranja ostaja pomembna ovira za hitrejši razvoj malega gospodarstva. Anketiranci v prvi vrsti izpostavljajo potrebo po pripravi mikro kreditiranja za mala podjetja. Nekoliko nižje je bila opredeljena potreba po rizičnem kapitalu in garancijah za kredite. Ob tem velja poudariti, da obstaja možnost napak. Garancije za kredite so v nekaterih regijah že na voljo in inštitucije teh regij nedvomno ne vidijo velike potrebe po dodatnih sredstvih. Prav tako lahko sklepamo, da je potreba po rizičnem kapitalu vendarle velika, ne pride pa toliko do izraza, saj je delež hitro rastočih malih podjetij, ki so morebitni uporabniki rizičnega kapitala, v celotni populaciji relativno majhen.

Konkretni predlogi za to področje bodo podani v zaključku naloge.

Poslovna infrastruktura

Tudi poslovna infrastruktura je bila opredeljena kot ena pomembnejših ovir v razvoju. Med oblikami so anketiranci izpostavili potrebo po novih poslovnih in obrtnih conah. Kot izrazito previsoke so opredeljene cene poslovnih prostorov. Pri vprašanju o poslovnih inkubatorjih ponovno opozarjam na možnost napake. Takšni inkubatorji v nekaterih regijah že obstajajo, zato tam ni potrebe po dodatnih zmogljivostih.

Konkretni predlogi za to področje bodo podani v zaključku naloge.

Človeški viri

Po pričakovanju je pomemben izziv tudi razvoj človeških virov. Glede na zastavljena vprašanja lahko ugotovimo, da je najbolj izpostavljeno zaposlovanje mladih oseb, ki končajo šolanje. Projekte za izboljšanje stanja gre torej iskati predvsem v tej smeri. Posebni izobraževalni programi bi bili nedvomno koristni tudi na področju trženja in financ ter uporabe sodobnih komunikacijskih orodij.

Konkretni predlogi za to področje bodo podani v zaključku naloge.

Inovacije in tehnološki razvoj

To področje se je pokazalo kot najbolj problematično. Delež visoko tehnoloških podjetij v Sloveniji je nedvomno premajhen, vzroki za to pa so tako v povezavah med raziskovalno sfero in proizvodnjo kot tudi v komercializaciji inovacij. Na tem področju je potrebno identificirati vrsto konkretnih ukrepov, ki bodo podrobneje opisani v zaključku naloge.

Administrativne ovire

To področje se po eni strani ne kaže kot izrazito problematično, po drugi strani pa urejanje tega področja presega okvir možnosti, ki jih ponuja financiranje s strani EU. Pravila na tem področju mora opredeliti vlada brez zunanje pomoči, zato za to področje ne bodo podani konkretni predlogi.

6.5. Analiza – regionalno

6.5.1. Namen analize

Kot je bilo že omenjeno obstaja zaradi velikih razlik med regijami možnost napak in subjektivnih vplivov na posamezna vprašanja. Da bi dobili reprezentativno sliko potreb in da bi izločil možnost napake z vidika regionalnih posebnosti, je bilo smiselno vprašalnik analizirati tudi na regionalni osnovi. Tako so bile opravljene analize prispelih vprašalnikov še za vsako od dvanajstih statističnih regij. V tem primeru je bil zanemarjen institucionalni vidik in obravnavane vse inštitucije po posameznih regijah kot enotna populacija.

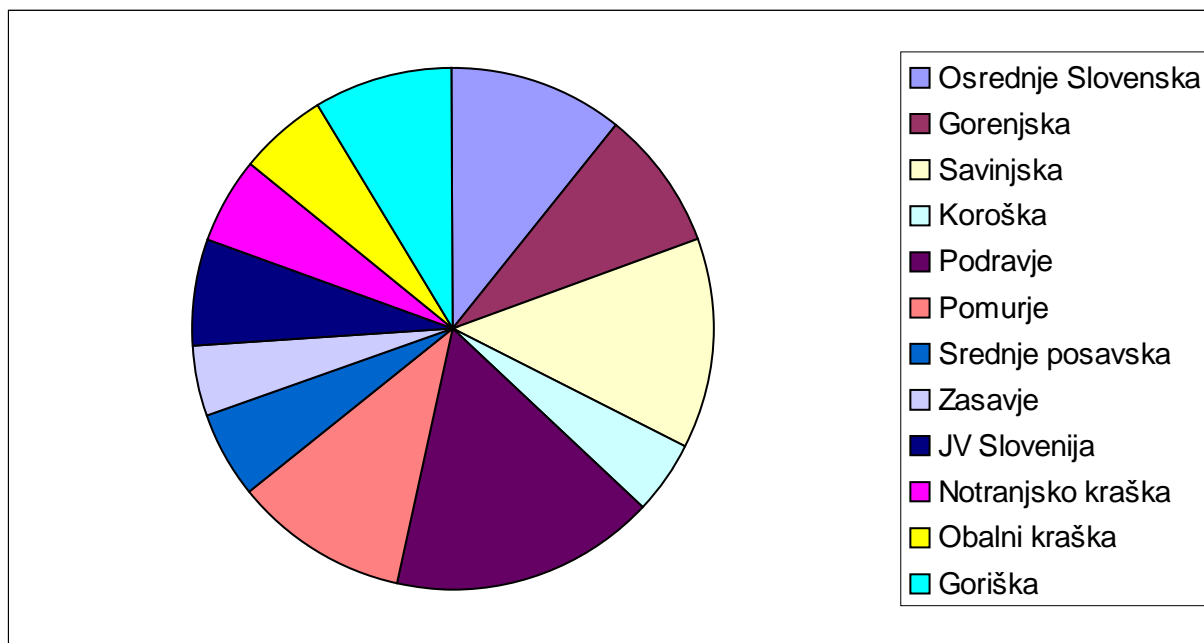
V tabeli 9 in sliki 8 je predstavljeno število prispelih vprašalnikov iz posamezne statistične regije in njihov delež v celotni populaciji. Vidimo lahko, da izrazitega vpliva posamezne regije ni, kljub temu da izstopata Savinjska regija in Podravje

Tabela 9: Število prispelih vprašalnikov po statističnih regijah in njihov delež v celotni populaciji

Statistična regija	Število prispelih vprašalnikov	Delež v populaciji prispelih
Osrednje Slovenska	10	10,9
Gorenjska	9	9,8
Savinjska	12	13,0
Koroška	4	4,3
Podravje	14	15,2
Pomurje	10	10,9
Srednje posavska	5	5,4
Zasavje	4	4,3
JV Slovenija	6	6,5
Notranjsko kraška	5	5,4
Obalni kraška	5	5,4
Goriška	8	8,7
SKUPAJ	92	100,0

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

Slika 8: Delež prispelih vprašalnikov po posameznih regijah

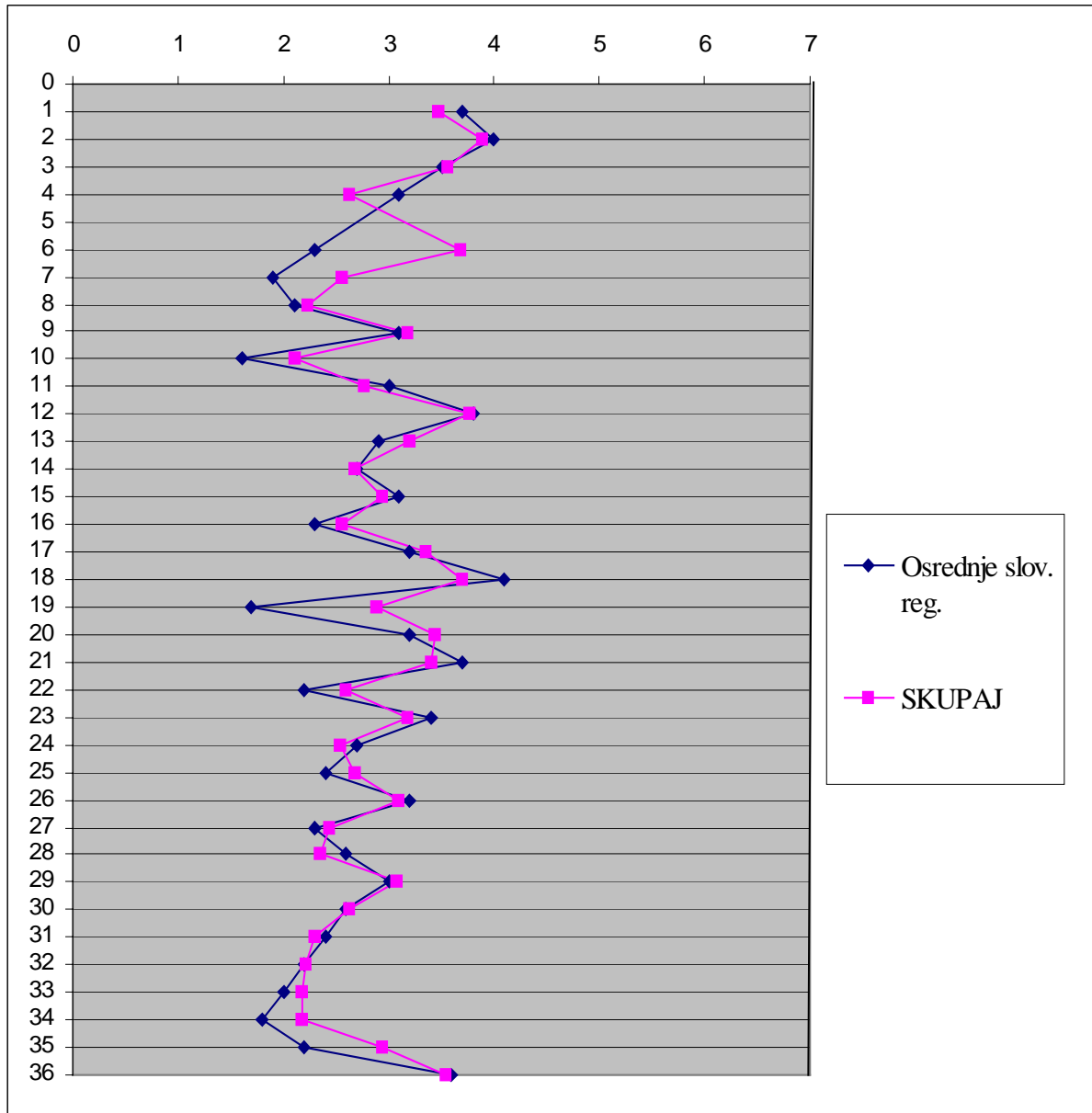

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

6.5.2. Izvedba analize – regionalno

V nadaljevanju so predstavljeni profili povprečnih vrednosti za vseh 12 statističnih regij. V vsaki od shem je dodan tudi srednji profil povprečnih vrednosti za vse prejete vprašalnike. Primerjava med obema profiloma pokaže, kako posamezne regije odstopajo od povprečja. Tokrat niso bile izdelane podrobne analize po posameznih vprašanjih, ampak gre za predstavitev izrazitih odstopanj od povprečja. Odstopanja namreč kažejo, v katerih vprašanjih regija netipično vpliva na povprečno vrednost.

Slika 9: Profil vrednosti za Osrednjo slovensko regijo v primerjavi s povprečjem

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

a. Osrednje slovenska regija

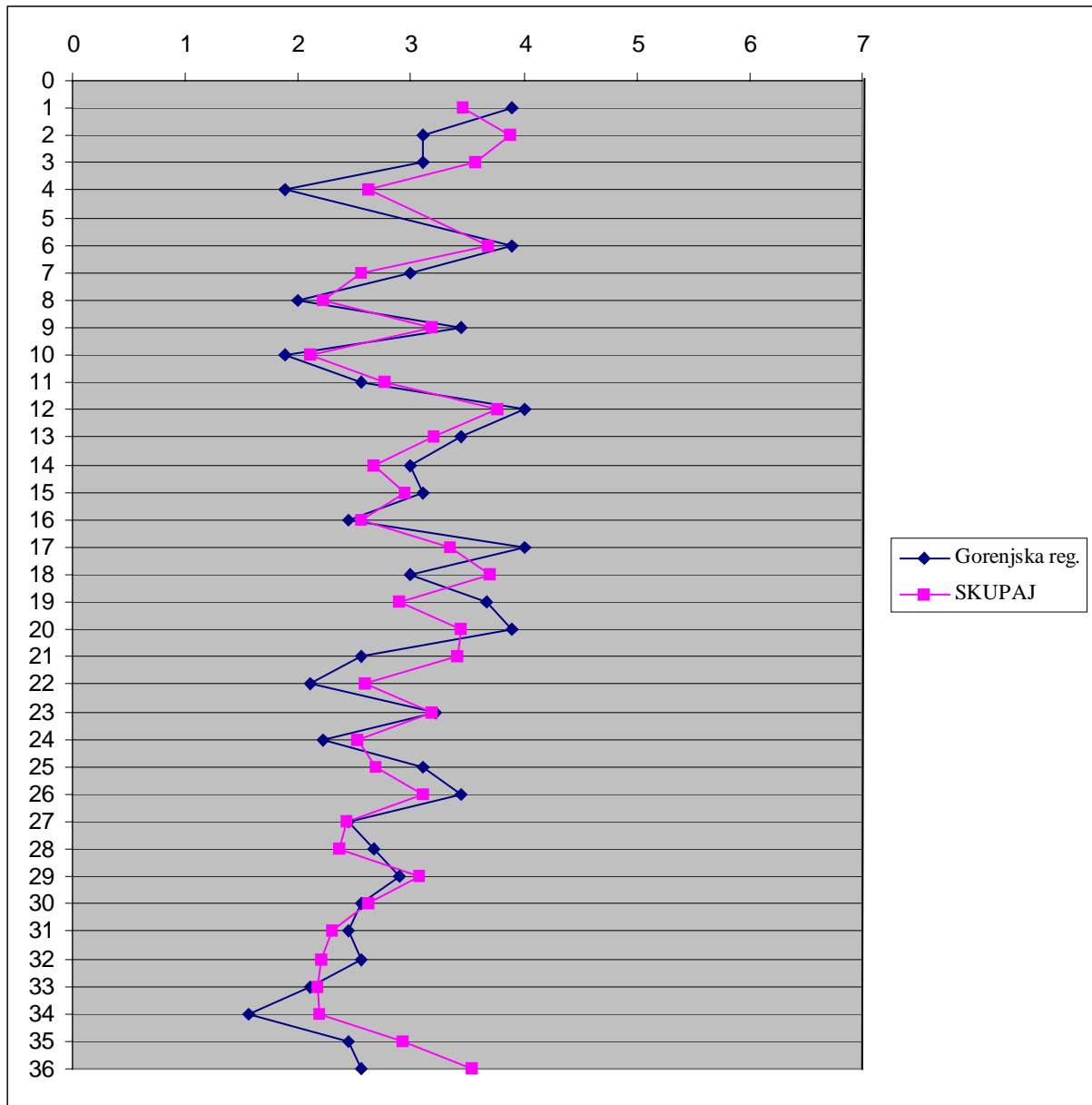
V sliki 9 je predstavljen profil vrednosti za Osrednje slovensko regijo v primerjavi s povprečnim profilom. Izrazito odstopanje od povprečja lahko vidimo pri vprašanju 6, ki ugotavlja poznavanje načel strukturnih skladov. Vidimo, da inštitucije v Osrednje slovenski regiji v povprečju poznajo veliko slabše ta načela kot inštitucije drugje v Sloveniji. Razlog za to je najverjetneje nesodelovanje v programih EU. V primerjavi s povprečjem, ko je v celotni populaciji sodelovalo 52,2% inštitucij v programih EU, je številka pri Osrednj slovenski regiji izrazito manjša, saj je bilo v tej regiji takih inštitucij le 20%.

Naslednje vprašanje, kjer se kaže veliko odstopanje od povprečja je vprašanje 19, ki zadeva dostop do mikrokreditov. Glede na odgovore se kaže veliko večja potreba po mikrokreditih kot v povprečju. Iz tega lahko sklepamo, da v tej regiji še ni mikrokreditnih shem za podporo MSP. Drugače se vzorec ujema s povprečjem, dobljene ocene pa so nekoliko nižje od povprečnih, kar je morda presenetljivo.

b. Gorenjska regija

Profil povprečnih vrednosti za Gorenjsko regijo (Slika 10) je v vprašanjih od 2 do 4, ki zadevajo informiranost o projektih EU, nižji od povprečja. V Gorenjski regiji je v projektih EU sodelovalo 33,3%, kar je nižje od povprečja. Nizka številka nekoliko preseneča, saj je Gorenjska upravičena do sredstev Phare za čezmejno sodelovanje in bi pričakovali, da bodo inštitucije tesneje vključene v projekte. Morda je vzrok temu slaba informiranost. Vsekakor bo v tej regiji potrebno storiti nekoliko več za informiranje MSP in inštitucij. Drugače se profil povprečnih vrednosti v glavnem ujema s povprečjem. V delu, ki zadeva poslovno infrastrukturo, so odgovori nekoliko nižji od povprečja, v delu, ki zadeva financiranje pa so nekoli višji od povprečja. Zdi se, da je v regiji na voljo relativno več mikrokreditov in garancij za kredite.

Slika 10: Profil vrednosti za Gorenjsko regijo v primerjavi s povprečjem

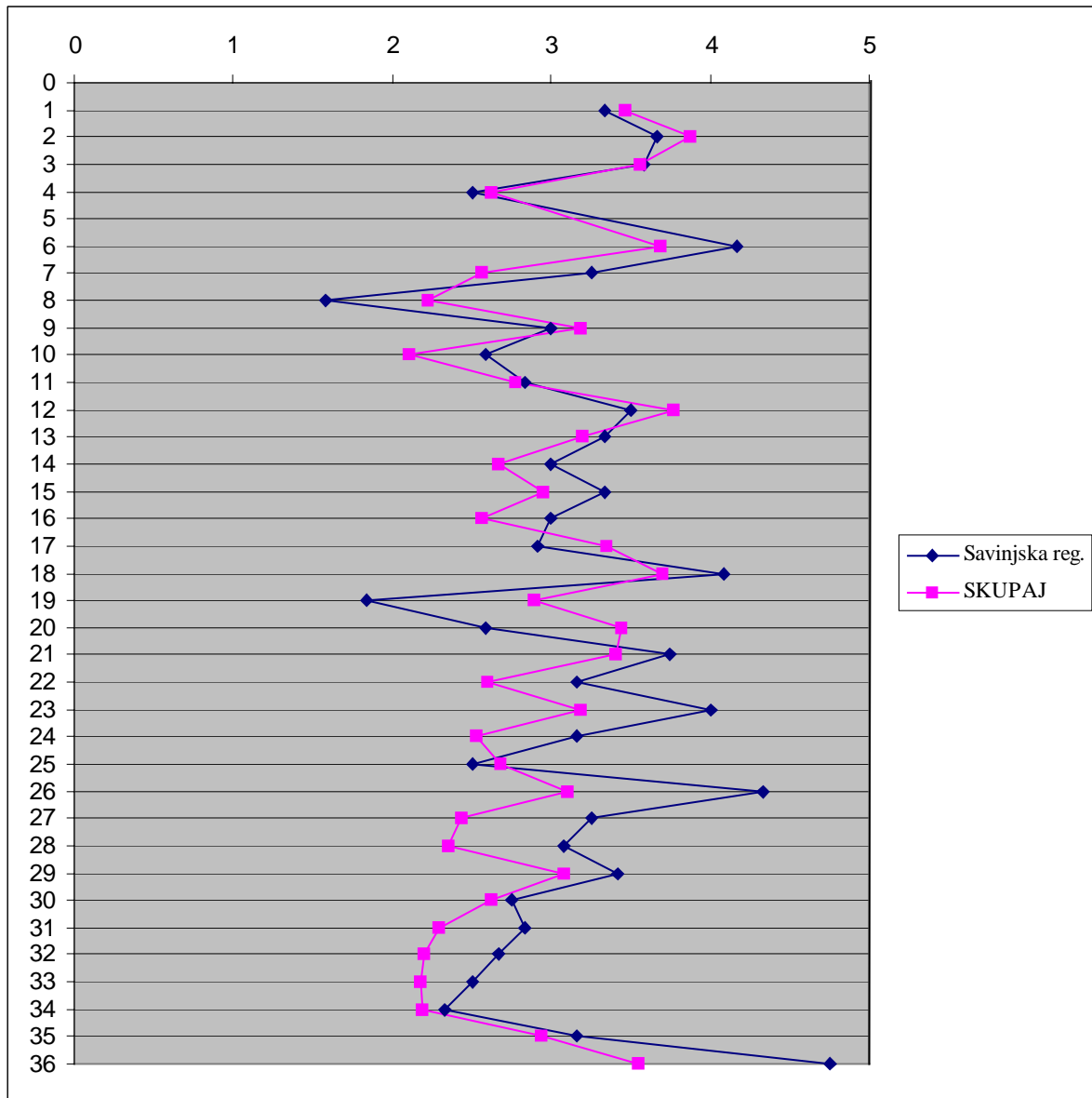
Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

c. Savinjska regija

V povprečju kaže profil povprečnih vrednosti za Savinjsko regijo (Slika 11) višje vrednosti od povprečja. Posebej visoke so vrednosti za vprašanje 6, ki zadeva poznavanje strukturnih skladov in za vprašanja od 21 do 29 iz česar lahko sklepamo, da poslovni prostori v regiji ne predstavljajo posebnega problema. Prav tako so inštitucije prepričane, da je v regiji na voljo dovolj človeškega potenciala. V Savinjski regiji je v programih EU že sodelovalo 41,7% inštitucij, kar je še vedno nekoliko pod povprečjem. Nizke ocene je dobilo vprašanje 8, kar pomeni, da so inštitucije iz te regije podpovprečno sodelovale pri pripravi DRP. Nizke so tudi vrednosti za vprašanji 19 in 20 iz česar lahko sklepamo, da v regiji ni na razpolago nobenih možnosti mikrokreditiranja ali pridobivanja garancij za kredite MSP. Zanimivo je, da so

inštitucije iz regije skoraj soglasne v tem, da skrajšanje procedur za ustanovitev podjetja ne bi pospešilo razvoja MSP. Spodbude je torej potrebno iskati drugje.

Slika 11: Profil vrednosti za Savinjsko regijo v primerjavi s povprečjem

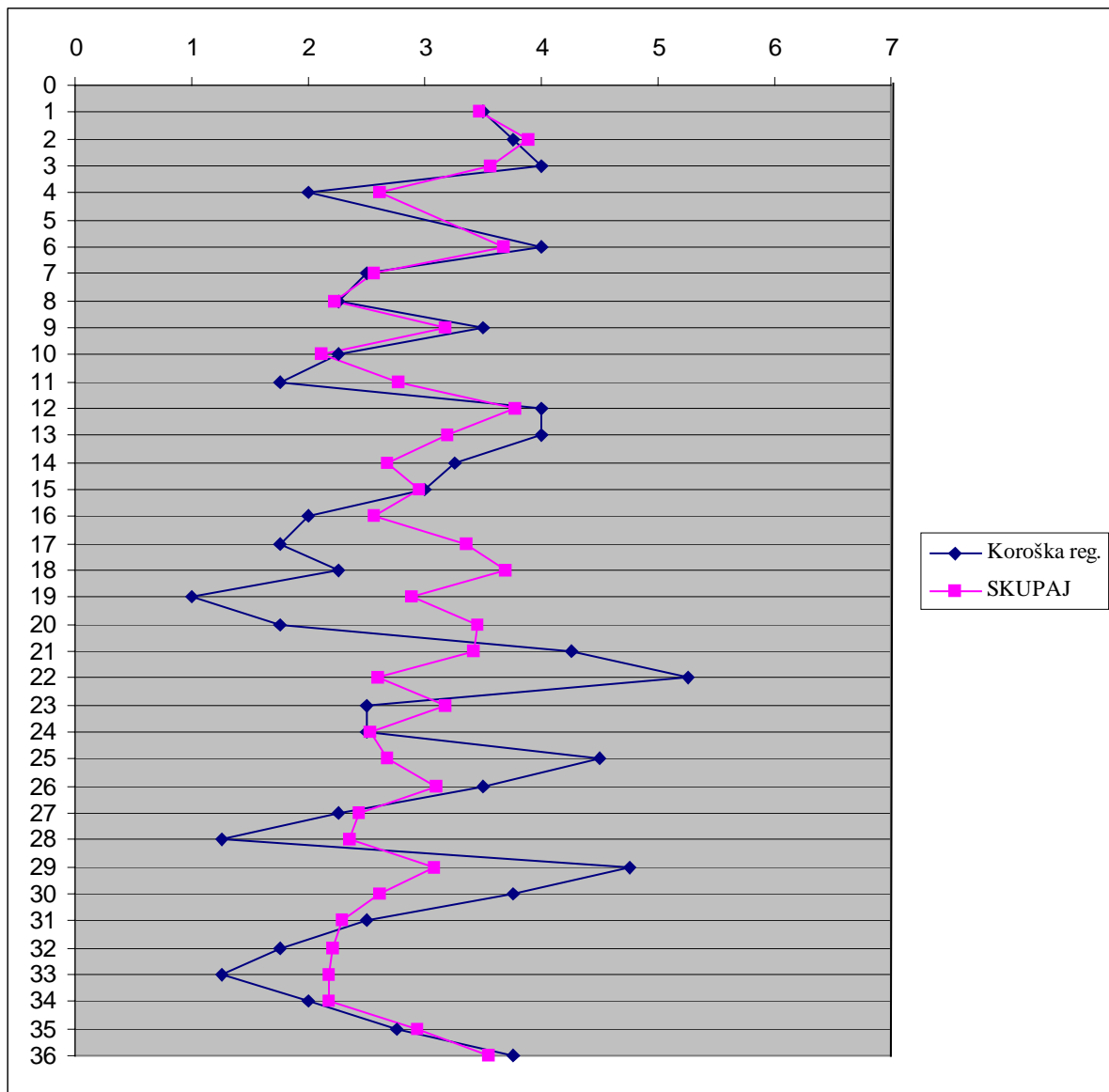
Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

d. Koroška regija

Do vprašanja 15 se profil povprečnih vrednosti za Koroško regijo (Slika 12) v glavnem ujema s povprečnimi vrednostmi. V regiji je kar 100% inštitucij že sodelovalo v projektih EU. To gre pripisati dejstvu, da je Koroška upravičena do sodelovanja pri programu Phare za čezmejno sodelovanje. Velik problem v regiji predstavljajo vse oblike financiranja MSP. Vprašanja 21 in 22 sta visoko nad povprečnimi vrednostmi. Iz tega lahko sklepamo, da poslovni prostori v regiji ne predstavljajo problema. Prav tako je primerna cena. Visoke vrednosti za vprašanja 25,

29 in 30, kažejo na zadostno usposobljenost podjetnikov v regiji. Po drugi strani velik problem predstavlja zaposlovanje mladih, ki končajo izobraževanje, kar kaže podpovprečna vrednost za vprašanje 28.

Slika 12: Profil vrednosti za Koroško regijo v primerjavi s povprečjem

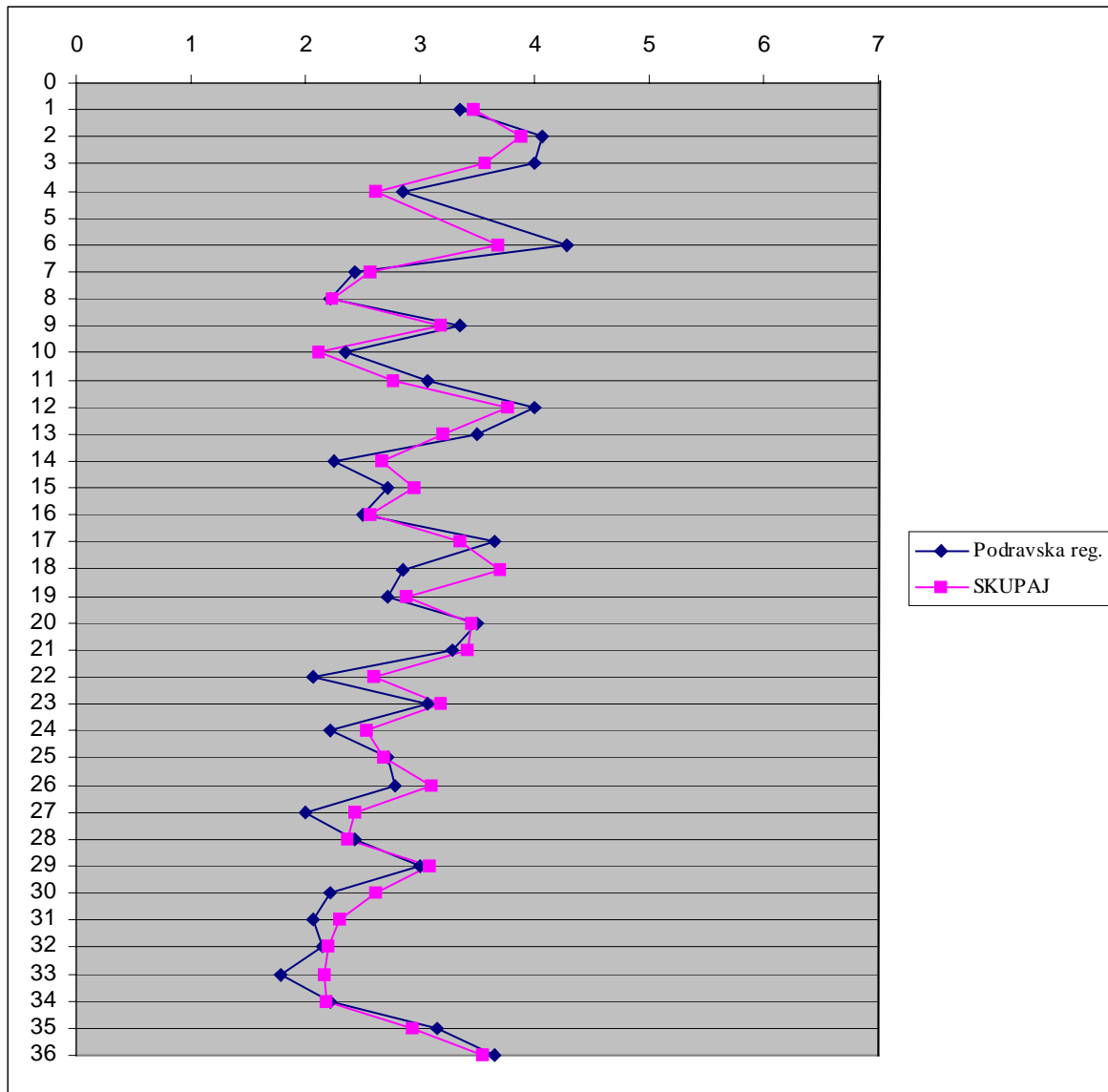
Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

e. Podravje

Profil povprečnih vrednosti za Podravje (Slika 13) se ujema s povprečnimi vrednostmi. V prvem delu, ki zadeva informiranost in poznavanje strukturnih skladov, so vrednosti nekoliko višje od povprečja. Kar 64,3% inštitucij je že sodelovalo v projektih EU. Razlog za to je verjetno v upravičenosti regije do sodelovanja v programu Phare za čezmejno sodelovanje. Kasneje so v delu, ki obravnava poslovno infrastrukturo in človeške vire, ocene nekoliko nižje

od povprečja. Nižja od povprečne je tudi vrednost za vprašanje 33, kar kaže na težave v zvezi s komercializacijo inovacij.

Slika 13: Profil vrednosti za Podravsko regijo v primerjavi s povprečjem

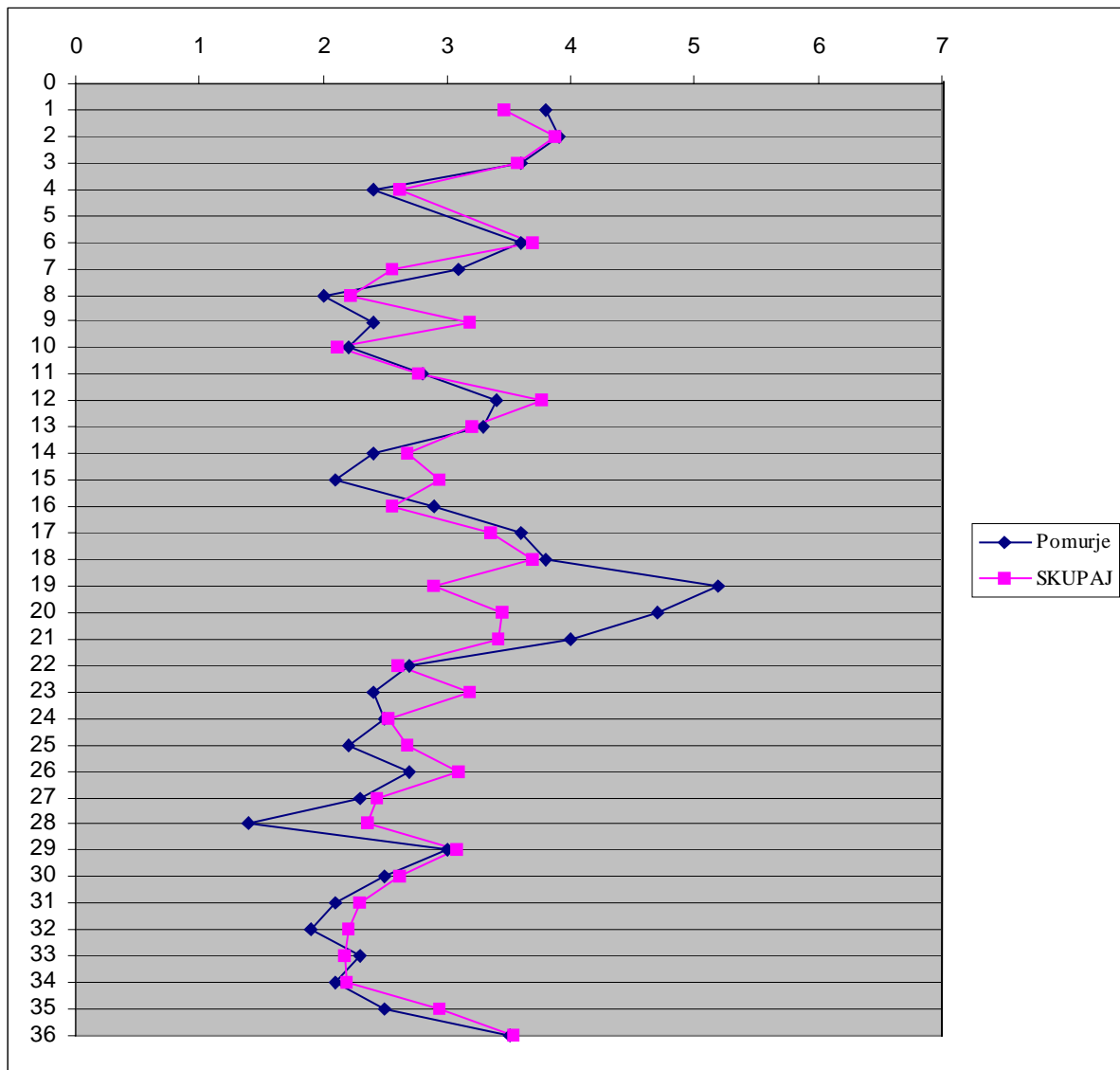
Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

f. Pomurje

Profil vrednosti za Pomurje (Slika 14) se ujema s povprečnimi vrednostmi, vidna pa so nekatera izrazita odstopanja. Med inštitucijami v regiji, ki so poslala vprašalnike, jih je 80% že sodelovalo v projektih EU. Pomurje je upravičeno do sodelovanja v dveh programih Phare za čezmejno sodelovanje – program sodelovanja z Avstrijo in Madžarsko, zato visoka stopnja sodelovanja ne preseneča. Večja odstopanja od povprečja se kažejo pri vprašanjih od 19 do 21. Iz odgovorov na ti dve vprašanji lahko sklepamo, da je v regiji na voljo dovolj mikrokreditov

in garancij za kredite. Visoka ocena za vprašanje 21 nam pokaže, da inštitucije niso pretirano zaskrbljene zaradi dostopnosti poslovnih prostorov, kljub temu da se strinjajo, da bi nov poslovni inkubator in nove poslovne cone pozitivno vplivale na razvoj. Nižja od povprečja je vrednost za vprašanje 28, kar pomeni, da je v regiji pereč problem zaposlovanja mladih po končanem šolanju.

Slika 14: Profil vrednosti za Pomursko regijo v primerjavi s povprečjem

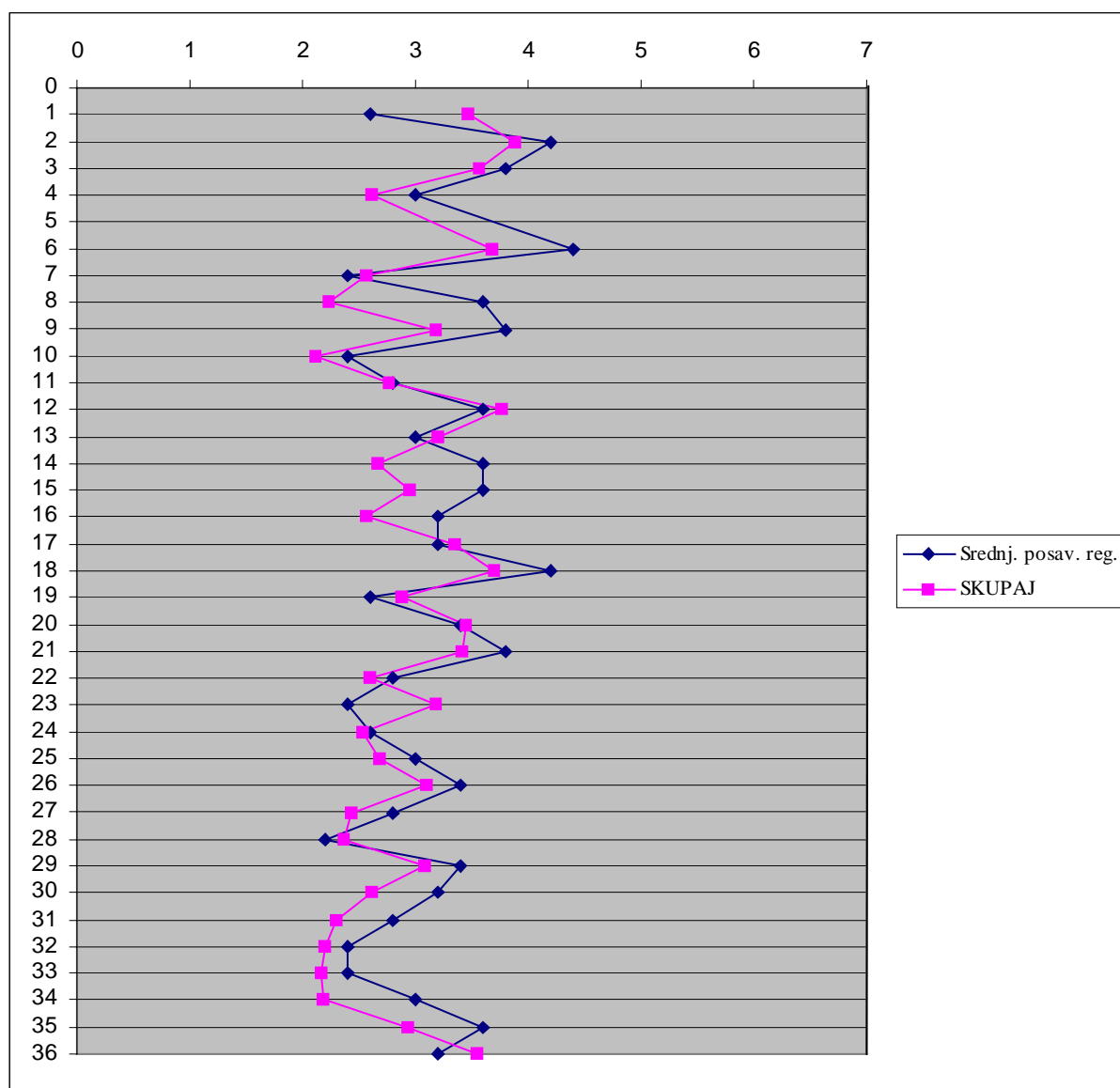

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

g. Srednje posavska regija

Profil vrednosti za Srednje posavsko regijo (Slika 15) se v osnovi ujema s povprečnimi vrednostmi, v glavnem je moč zaznati višje vrednosti. Posebej visoke so ocene za vprašanji 14 in 15, kar pomeni, da je komunikacija med lokalno, regionalno in nacionalno ravno v tej regiji nadpovprečna. V programih EU je v tej regiji sodelovalo 40% inštitucij, kar je nekoliko pod povprečjem.

Slika 15: Profil vrednosti za Srednje posavsko regijo v primerjavi s povprečjem

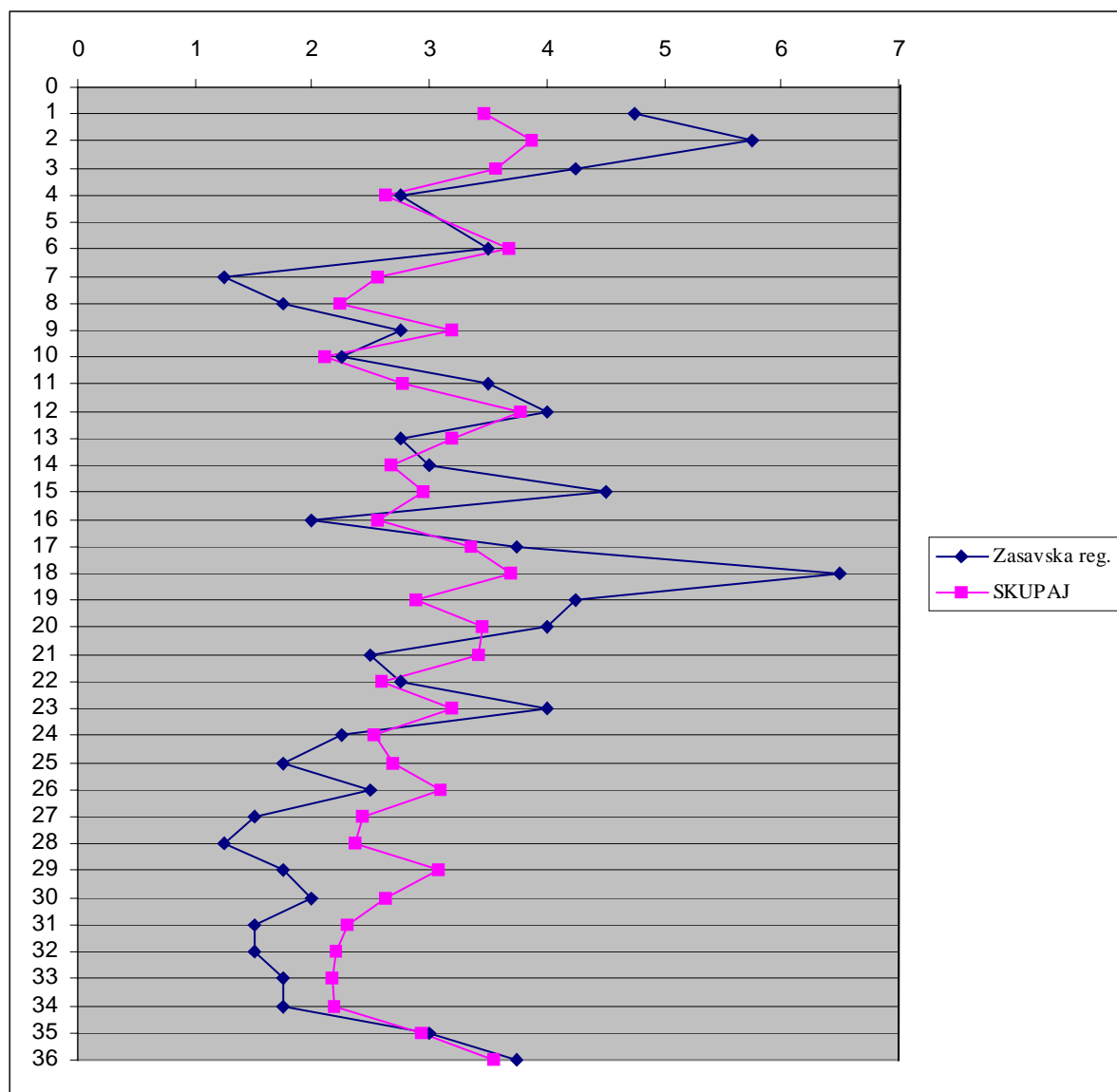

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

h. Zasavje

Profil povprečnih vrednosti za Zasavsko regijo (Slika 16) v veliki meri odstopa od povprečja. Začetek kaže na to, da so v regiji nadpovprečno informirani o projektih EU. Po drugi strani bi potrebovali izobraževanje o strukturnih skladih, kajti nobena od inštitucij, ki so posredovale odgovore, namreč v preteklosti ni bila vključena v projekte EU. V regiji so prepričani, da dovolj dobro deluje komunikacija med regionalno in nacionalno ravtnjo. Financiranje MSP v tej regiji očitno ne predstavlja prevelikega problema, saj imajo vprašanja o financiranju nadpovprečne vrednosti. Nižje od povprečnih so vrednosti za človeške vire in inovacije ter tehnološki razvoj. To kaže, da so intervencije potrebne v usposabljanju delovne sile in v spodbujanju tehnološkega razvoja.

Slika 16: Profil vrednosti za Zasavsko regijo v primerjavi s povprečjem

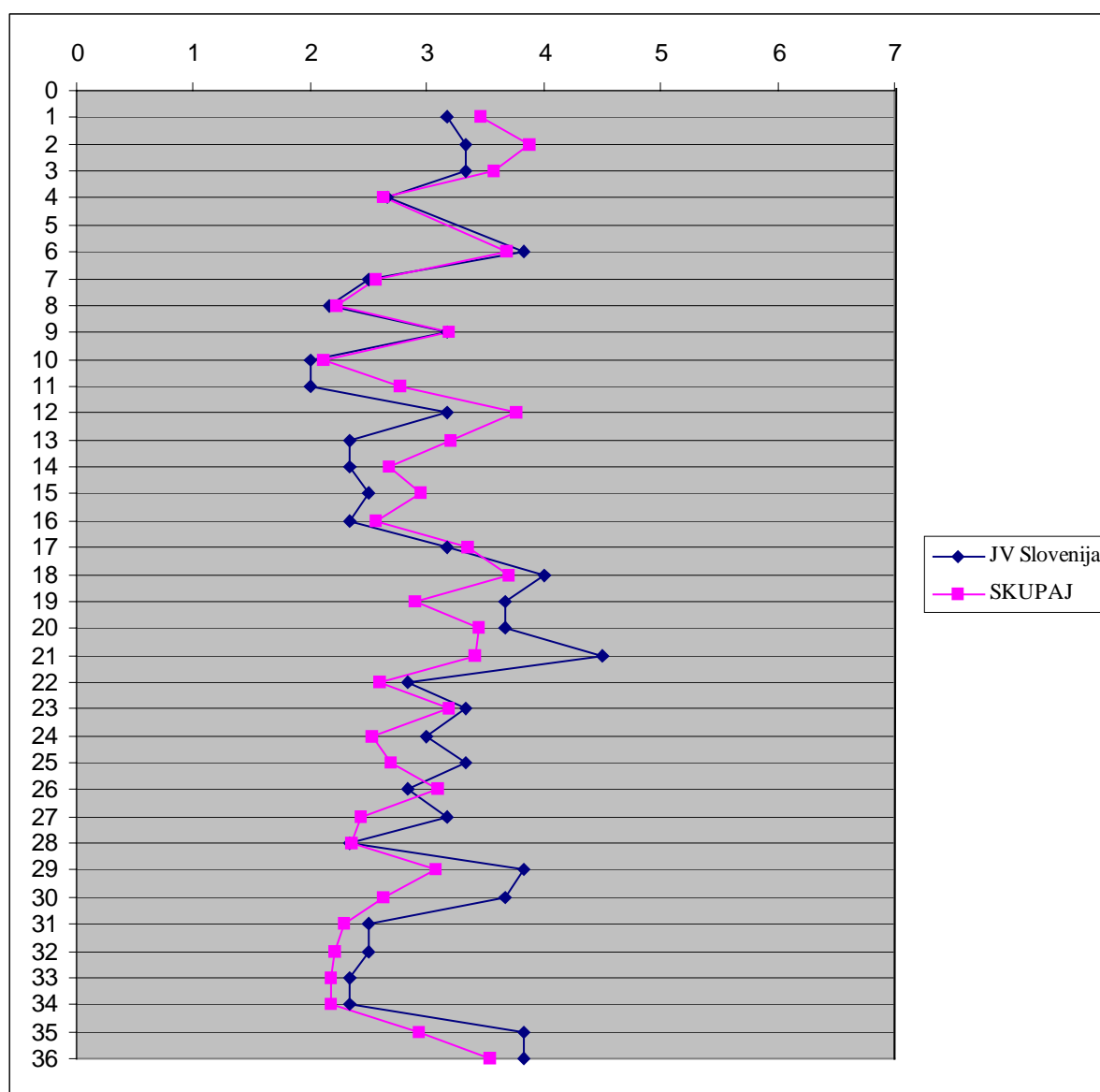

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

i. JV Slovenija

Profil povprečnih vrednosti za JV Slovenijo (Slika 17) se v osnovi ujema s povprečnimi vrednostmi. Višje od povprečnih vrednosti so bila ocenjena vprašanja od 18 do 20. Nekatere oblike financiranja v tej regiji očitno ne predstavljajo večjega problema. Višje od povprečnih so tudi vrednosti za poslovno infrastrukturo. Inštitucije iz te regije so prepričane, da so podjetniki dovolj usposobljeni za uporabo sodobnih komunikacijskih orodij kot tudi za trženje in finance.

Slika 17: Profil vrednosti za JV Slovenijo v primerjavi s povprečjem

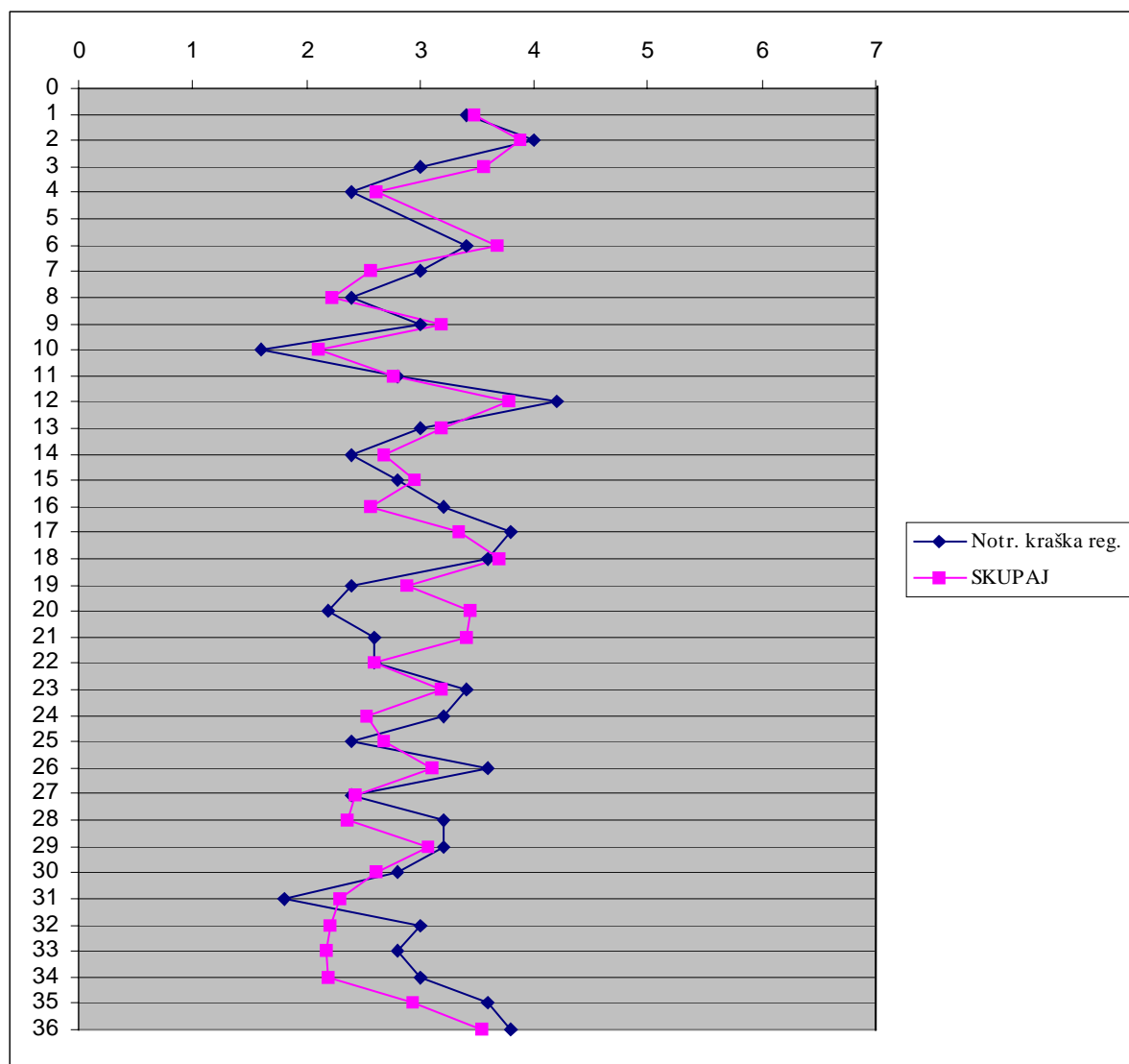

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

j. Notranjsko kraška regija

Profil vrednosti se v osnovi ujema s povprečnim vzorcem (Slika 18). V regiji je 40% inštitucij že sodelovalo v projektih EU, kar je nižje od povprečja. Vprašanja od 19 do 21 so dobila nižje ocene od povprečnih, kar pomeni, da v regiji ni na voljo mikro kreditov in garancij za kredite ter da primanjkuje poslovnih prostorov. Višje od povprečnih so ocene o primernosti politike glede administrativnih ovir.

Slika 18: Profil vrednosti za Notranjsko kraško regijo v primerjavi s povprečjem

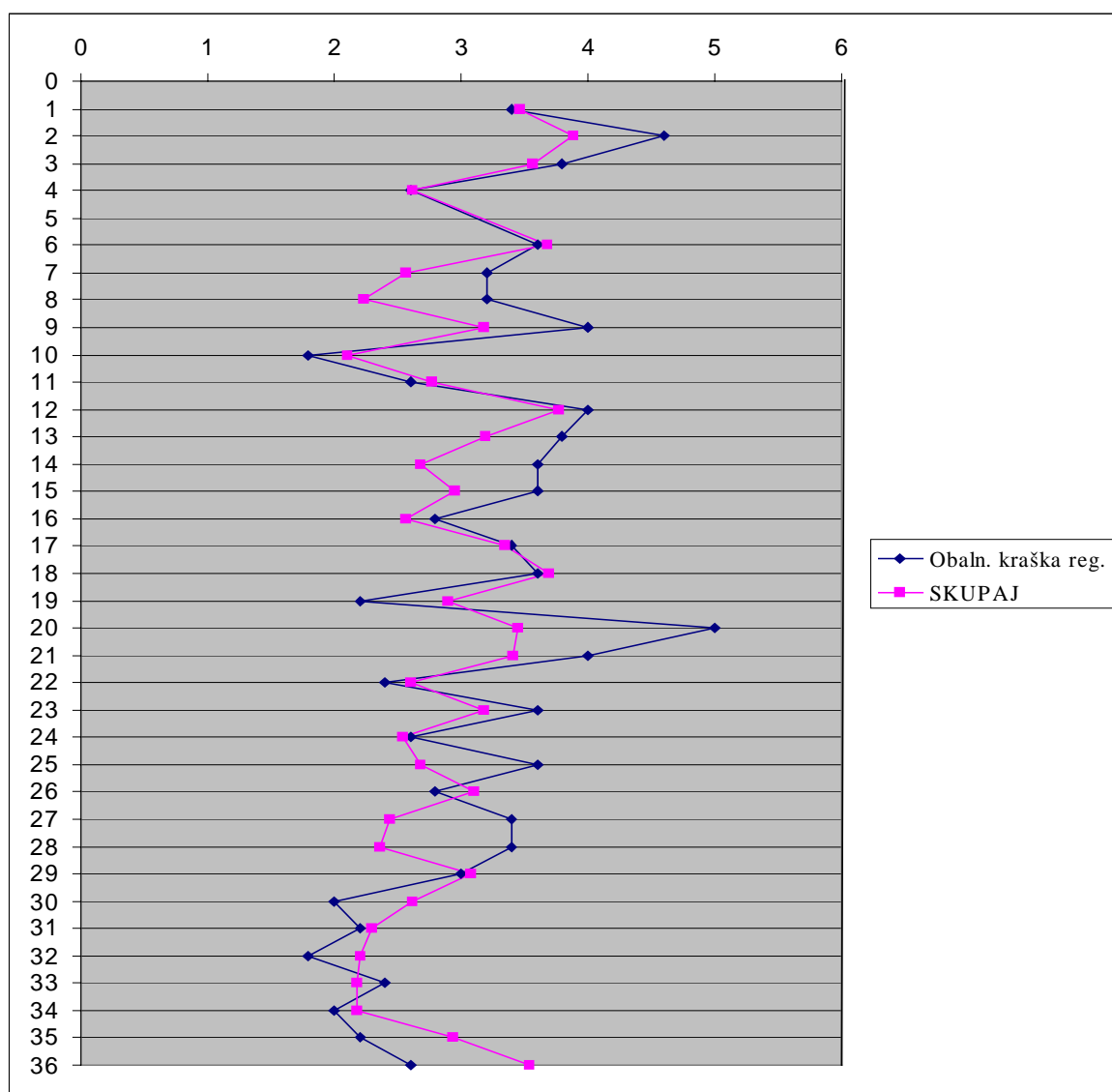

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

k. Obalno kraška regija

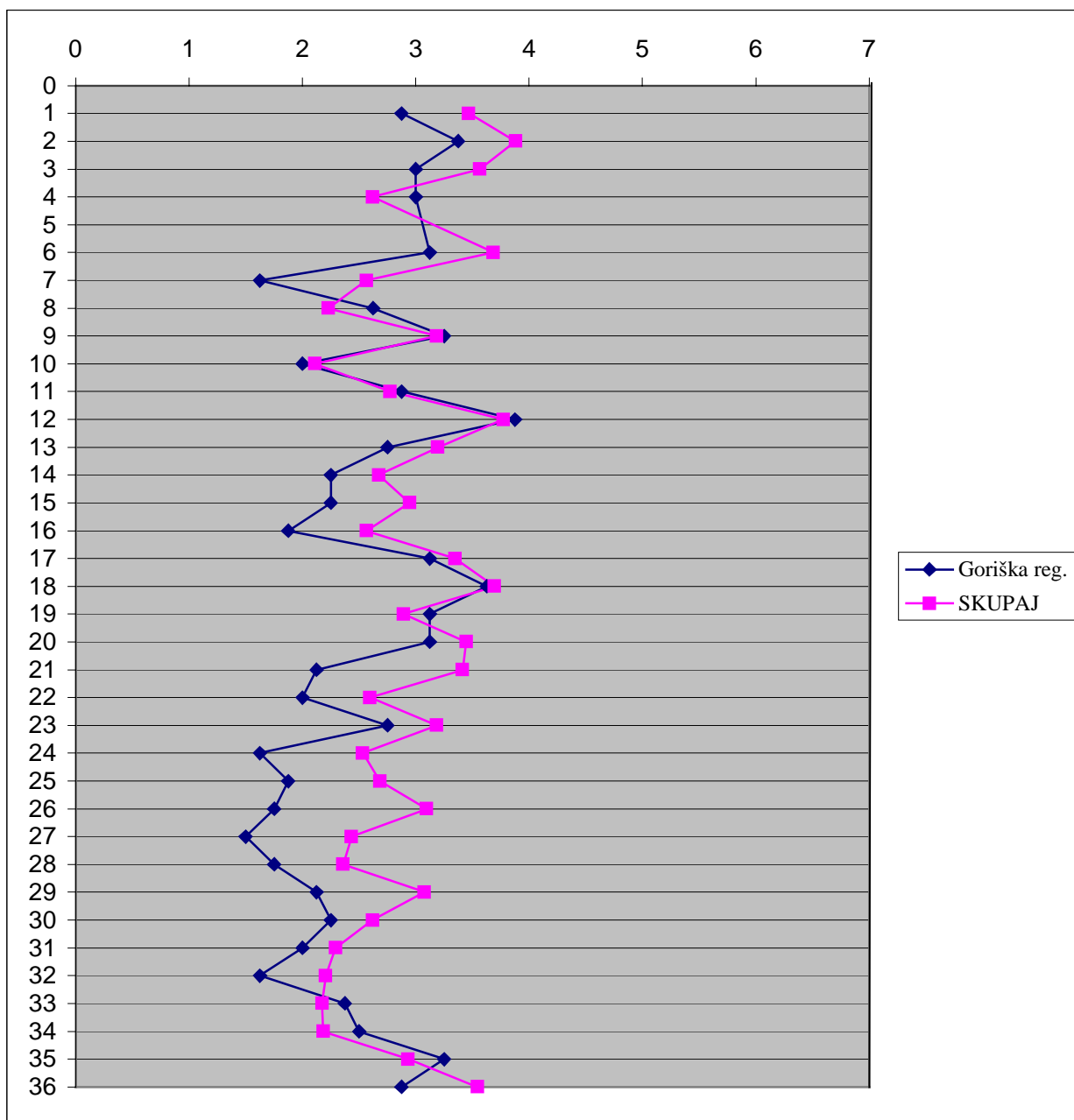
Profil povprečnih vrednosti za Obalno kraško regijo (Slika 19) v nekaterih delih precej odstopa od povprečnega vzorca. Informiranost v regiji je očitno nadpovprečna, posebej so zadovoljni z informacijami s strani vladnih organov. Nadpovprečne so tudi vrednosti za vprašanja o poznavanju strukturnih skladov. Pri financiranju se kaže nadpovprečna potreba po mikrokreditih, garancij pa je očitno dovolj. Prav tako je nadpovprečna razpoložljivost poslovnih prostorov, ne kaže se potreba po podjetniškem inkubatorju, kljub temu so cene poslovnih prostorov ocenjene kot previsoke. Boljše od povprečja je stanje na področju človeških virov, predvsem glede poklicnega profila nezaposlenih in zaposlovanja mladih. V regiji so nekoliko podpovprečno ocenili ustreznost ukrepov države na administrativnem področju.

Slika 19: Profil vrednosti za Obalno kraško regijo v primerjavi s povprečjem

Vir: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade

Slika 20: Profil vrednosti za Goriško regijo v primerjavi s povprečjem

1. Goriška regija

Profil povprečnih vrednosti za Goriško regijo (Slika 20) kaže negativna odstopanja od povprečja na področju informiranja. Kljub temu je kar 87,5% inštitucij že sodelovalo pri projektih EU. Posledica tega je bržkone dobro poznavanje principov strukturnih skladov. Izrazito negativna odstopanja od povprečja lahko zaznamo pri vprašanjih od 13. do 17., kar pomeni, da je slabo razvita komunikacija, ob tem pa je velik problem financiranja, zlasti primanjkuje kreditov. Negativno odstopanje je vidno tudi pri vprašanjih od 20 do 32, kar kaže na velike težave pri razpoložljivosti poslovnih prostorov, ustreznosti človeških virov ter prenosu tehnologij. Na splošno vrednosti za Goriško regijo kažejo izrazito podpovprečne vrednosti. Ker celotna regija ni med razvojno najbolj problematičnimi, je mogoče razloge za tako stanje iskati v nehomogenosti regije.

6.5.3. Sklepi – regionalno

Na osnovi posameznih analiz po regijah so v tem delu podani pomembnejši zaključki. Za vsak del vprašalnika so bila opisana izrazita odstopanja od povprečnih vrednosti. Tako z metodološkega vidika upoštevamo napako, ki je v institucionalni analizi nastala zaradi razlik v regijah. Z vsebinskega vidika je analiza opozorila na posebne potrebe v posameznih regijah, kar je potrebno upoštevati pri oblikovanju zaključkov naloge.

A. Splošna vprašanja

Odgovori na splošna vprašanja se pri večini regij ujemajo s povprečnimi vrednostmi. Podpovprečna informiranost je značilna za Gorenjsko regijo in JV Slovenijo, kjer so prepričani tudi o nepreglednosti pomoči EU. Nadpovprečna informiranost je značilna za Zasavje in Obalno kraško regijo. Visok delež sodelovanja v projektih EU imajo večinoma regije, ki so upravičene do sodelovanja v programu Phare za čezmejno sodelovanje. To so: Goriška, Podravje, Koroška regija in Pomurje. Zelo nizek delež sodelujočih je bil zabeležen v Zasavju, Posavski in Osrednje slovenski regiji. V teh regijah bo nedvomno potrebno storiti več pri informiranju in tudi pri izobraževanju.

B. Pripravljenost na projekte

Odgovori na vprašanja se pri večini regij ujemajo s povprečnimi vrednostmi, kar pomeni, da bodo na teh področjih potrebne velike izboljšave.

Podpovprečna pripravljenost na projekte se kaže v JV Sloveniji. Posebej negativne so ocene o obstoju primernih projektov v MSP. Nekoliko nad povprečjem so ocene za Koroško regijo, Srednje posavsko regijo in Obalno kraško regijo. V vseh primerih gre za pomanjkljivo komunikacijo med lokalno, regionalno in nacionalno ravno. Poseben primer predstavlja Zasavje, kjer se kaže izrazito pozitivno odstopanje od povprečja za vprašanje o komunikaciji med regionalno in nacionalno ravno. Očitno so v tej regiji vzpostavili dobro komunikacijo z nacionalno ravno, kar se kaže tudi pri nekaterih drugih vprašanjih, predvsem pri informiranosti.

C. Problemska področja

Financiranje

Iz povprečno nizkih vrednosti je jasno, da so potrebe po finančnih sredstvih še vedno velike. Glede na obliko pomoči se prednostna področja razlikujejo po regijah. V nekaterih regijah so izrazite potrebe po vseh oblikah financiranja. Vrednosti za Koroško regijo so npr. nizko pod povprečjem, posebej slab je dostop do mikrokreditov. Ti so nedostopni v večini regij (Obalno kraška, Srednje posavska, Savinjska, Osrednje slovenska regija). Druga najbolj iskana oblika so garancije za kredite, večinoma tudi v naštetih regijah. Po drugi strani je očitna relativno dobra dostopnost mikrokreditov in garancij v Pomurju in Zasavski regiji. Garancije so nadpovprečno na voljo v Obalno kraški regiji. Zanimivo je, da imajo nekatere regije, ki so priznane kot razvojno problematične, na voljo dovolj virov financiranja. Razlog za njihov zaostanek je torej drugje. Pri ostalih regijah so nedvomno potrebne dodatne spodbude, predvsem v obliki mikrokreditov za MSP.

Poslovna infrastruktura

Profil povprečnih vrednosti se za vprašanja o poslovni infrastrukturi v nekaterih regijah dobro ujema s povprečnimi ocenami. V drugih regijah je mogoče zaznati izrazita odstopanja. Nadpovprečno zaskrbljenost nad dostopnostjo prostorov in nad cenami so izrazile inštitucije iz Podravske in Gorenjske regije. Zanimivo je, da je v nekaterih regijah, ki so priznane kot razvojno problematične, na voljo dovolj poslovnih prostorov in tudi cena ni tako vprašljiva. Takšno je npr. stanje v Koroški regiji. V Pomurju in JV Sloveniji je razpoložljivih dovolj prostorov, problem pa predstavlja njihova cena. Glede oblik ponekod praktično ni potrebe po (novih) poslovnih inkubatorjih. Takšni regiji, ki očitno že imata inkubatorje in ne potrebujeta dodatnih kapacitet, sta Zasavska in Savinjska regija. Med oblikami prevladuje potreba po poslovnih conah, ki je najbolj izrazita v Goriški regiji.

Človeški viri

V nekaterih regijah, kot so Koroška, Srednje posavska in Pomurska regija, je razpoložljivost delovne sile presenetljivo ocenjena na ravni povprečja ali celo rahlo nad povprečjem. Je pa za te regije izrazito negativna ocena za možnosti zaposlovanja mladih po končanju šolanja. To je segment, kjer bo nedvomno potrebno izboljšati možnosti. Za celotni del o človeških virih je profil povprečnih vrednosti nižji od povprečja za Goriško regijo, višji pa za Savinjsko regijo.

Inovacije in tehnološki razvoj

V tem delu je tudi povprečni profil povprečnih vrednosti izrazito nizek. Izboljšave na tem področju so nedvomno ena ključnih točk v hitrejšem razvoju sektorja MSP. Med regijami v negativnem smislu odstopajo od povprečja Koroška, Goriška in Zasavska regija. Nekoliko višje od povprečnih so vrednosti za Savinjsko, Srednje posavsko regijo in JV Slovenijo.

Administrativne ovire

Zanimivo je, da nekatere bolj razvite regije, kot so Gorenjska, Osrednje slovenska in Obalno kraška, ukrepe vlade na področju administrativnih ukrepov ocenjujejo podpovprečno. Po drugi strani so nekatere višje od povprečnih ocene v Savinjski, Notranjsko kraški regiji in JV Sloveniji.

7. SKLEPI IN PRIPOROČILA

Na koncu naloge so predstavljeni pomembnejši sklepi in odgovori na temeljna vprašanja, ki so bila zastavljena ob začetku dela. V točki, ki obravnava institucionalne okvire, so podani konkretni predlogi, predvsem v smislu izboljšanja komunikacije, pretoka informacij in splošnega izobraževanja o problematiki EU in strukturnih skladov. V nalogi je bilo ugotovljeno, katere so pomanjkljivosti inštitucij, ki se bodo vključevale v proces izvajanja strukturnih skladov. Na žalost bodo za odgovor na to vprašanje, ki je eno ključnih za uspešnost, poleg strokovnih, pomembni tudi politični kriteriji. Slednji v nalogi niso upoštevani.

V delu, ki se nanaša na aktivnosti v malem gospodarstvu, so bili opredeljeni ukrepi, ki jih je potrebno izvesti na mikro ravni. Z izvedbo ankete so bile ugotovljene nekatere ključne

pomanjkljivosti znotraj MSP, stanje pa lahko izboljšajo tako slovenske inštitucije in agencije kot tudi zunanji donatorji, med katerimi je najbolj aktivna EU.

Najpomembnejši del je nedvomno obravnava problemskih področij. Za vsako vnaprej določeno področje, so bile z izvedbo ankete ugotovljene ključne prednosti in pomanjkljivosti. Slika je pokazala, da so vsa navedena vprašanja pomembna za razvoj MSP. Z nalogo pa so bili na osnovi možnosti, ki jih dopuščajo programi EU, določeni prednostni cilji, ki zaslužijo posebno pozornost. Dodatno širino je naloga dobila z analizo po posameznih regijah, saj se je pokazalo, da so nekatere potrebe po regijah specifične.

Na podlagi opredeljenih prednostnih ciljev so bili podani konkretni predlogi za projekte, ki bi jih bilo v bodoče mogoče financirati iz strukturnih skladov. Predlogi so oblikovani na podlagi tukaj predstavljenih analiz, poleg tega se v nekaterih točkah sklicujejo na podobne prakse, ki so že bile izvedene v državah članicah EU. Ker sodobna podjetniška politika spodbuja izmenjavo dobrih praks lahko ugotovimo, da mednarodni primeri ponujajo primerljive rešitve tudi za slovenske primere.

7.1. Institucionalni okviri

Analiza sekundarnih podatkov (točka 4.2.5. in 4.3.5.) je pokazala, da nekatere inštitucije še niso pripravljene na naloge, ki jih bodo predvidoma opravljale v okviru strukturnih skladov. Podobne sklepe je mogoče razbrati tudi iz analize ankete (točka 6.3.). Analiza ankete je pokazala, da je posebej problematično informiranje inštitucij in komunikacija med lokalno, regionalno in nacionalno ravno, ki ponekod praktično ne obstaja. Ker je eden temeljnih principov strukturnih skladov partnerstvo, so na tem področju potrebne velike izboljšave.

7.1.1. Organizacijski okvir izvajanja aktivnosti

Temeljni organizacijski okvir na nacionalni ravni bo v končni obliki definiran politično. Na temelju DRP (točka 3.1.) lahko sklepamo, kdo bodo glavni nosilci nalog. Analiza sekundarnih podatkov (točka 4.2.5. in 4.3.5.) kaže pri nekaterih od teh inštitucij, predvsem MDDSZ, še veliko pomanjkljivosti. Ministrstva in ostale inštitucije na nacionalni ravni morajo do vstopa Slovenije v EU okrepiti svoje zmogljivosti z večjim številom usposobljenih zaposlenih. Zaposleni morajo poleg osnovnih zahtev (znanje angleščine, univezitetna izobrazba, morebitna specializacija na vsebinskih področjih) osvojiti znanja priprave projektov, projektnega menadžmenta in spoznati načela delovanja EU inštitucij in mehanizmov. Ta znanja je mogoče pridobiti do določene ravni s teoretičnim izobraževanjem in usposabljanjem. Toda praktična znanja in izkušnje, ki so ključnega pomena za uspešno upravljanje projektov, je mogoče pridobiti le s sodelovanjem v sedanjih aktivnostih. Predpristopna pomoč EU in projekti, ki v tem okviru potekajo, nudijo odlično priložnost za takšno usposabljanje. Ministrstva bi morala v večji meri vključiti svoje zaposlene v spremljanje teh projektov. Prav načrtovane donacijske sheme, ki se bodo izvajale v letu 2003 in 2004, lahko zaradi svojih značilnosti in razsežnosti pripomorejo k usposobitvi ustreznega števila zaposlenih. Odločitve o upravljanju s človeškimi viri je potrebno sprejeti hitro, drugače bo priložnost izgubljena.

Nižja institucionalna raven, ki bo sodelovala pri upravljanju s strukturnimi skladi, so regije in lokalne skupnosti. Analiza sekundarnih podatkov (točka 4.3.5.) kaže, da tudi občine in regije še niso ustrezno usposobljene. Največja pomanjkljivost je komunikacija z nacionalno ravno.

Tudi zaposlene v RRA in občinah je mogoče vključiti v spremljanje projektov Phare in drugih projektov, posebej pri projektih čezmenjega sodelovanja, ko je pomemben del odgovornosti na lokalni ravni.

7.1.2. Izobraževanje o strukturnih skladih

Tako zaposleni v ministrstvih kot tudi zaposleni v RRA in lokalnih skupnostih morajo pred aktivno vključitvijo v projekte EU pridobiti temeljna znanja s področja strukturnih skladov in politike EU (točka 4.3.5.). Tudi v analizi ankete (točka 6.3.) so inštitucije izrazile veliko zanimanje za dodatno usposabljanje s področja strukturnih skladov.

Temeljno usposabljanje s tega področja mora zagotoviti slovenska vlada, lahko tudi v sodelovanju z EU, ki ponuja nekatere možnosti plačila tujih strokovnjakov. Smiselna je tudi vključitev strokovnjakov v projektih Phare, ki se še izvajajo, predvsem v t. i. "twinning" projektih, kjer sodelujejo državni uslužbenci iz držav članic EU. V kasnejših fazah razvoja človeških virov je potrebno z EU doseči dogovor o sodelovanju večjega števila javnih uslužbencev v programih predpristopne pomoči.

7.1.3. Informacije in komunikacija

V analizi ankete (točka 6.3.) se je informiranost inštitucij, z manjšim odstopanjem LPC, pokazala kot precejšnji problem. Posebej zaskrbljujoče so nizke ocene za vprašanje o preglednosti pomoči. Pretekla udeležba v projektih EU je bila visoka, klub temu pa je večina udeležencev menila, da so procedure za prijavo preveč zapletene.

Vlada mora predvsem na regionalni ravni zagotoviti boljšo informiranost o projektih EU. V prvi vrsti mora javnost informirati o temeljnih načelih programov EU in strukturnih skladov. Javnost je potrebno obvestiti predvsem o tem, kje so na voljo dodatne informacije in v kakšni obliki se objavljajo aktualni razpisi. Na vseh ravneh mora biti poskrbljeno, da so informacije o razpisih objavljene na čim več mestih, ko gre za lokalne projekte, tudi v lokalnih sredstvih obveščanja. Ker se postopki za prijavo do končanja predpristopnih programov Phare ne bodo spremenili, mora vlada zagotoviti pomoč potencialnim prijaviteljem. Takšna pomoč v določeni meri že poteka z organizacijo splošnih delavnic in izobraževalnih seminarjev ob konkretnih razpisih. Storit pa je potrebno korak dlje in ponuditi osebno obravnavo posameznih prijaviteljev z odgovori na njihova vprašanja.

Iz analize ankete (točka 6.3.) je razvidno, da je uspešnost komuniciranja med najslabše ocenjenimi deli ankete. Komunikacija na lokalno-regionalni in regionalno-nacionalni ravni v večini regij ni dovolj razvita, da bi omogočala uspešno izpeljavo projektov iz projektnih idej, ki nastajajo na lokalnih ravneh. Komunikacija se lahko spodbuja tudi s postavitvijo formalnih komunikacijskih kanalov in mehanizmov ter polformalnimi in neformalnimi stiki. Za postavitev formalnih struktur bo odgovorna vlada, ko bodo jasni institucionalni okviri izvajanja strukturnih skladov. Regionalna in lokalna raven bosta s tem po eni strani dobili možnosti, po drugi strani pa prevzeli odgovornosti za posredovanje informacij navzgor do nacionalne ravni in navzdol do posameznih subjektov. Druga možnost so neformalni odnosi, ki se že razvijajo predvsem v povezavi z izvajanjem nekaterih obstoječih projektov. Ti odnosi lahko služijo kot temelj za vzpostavitev formalnih struktur. Bolj kot formalne oblike, omogoča neformalna oblika odnosov izmenjavo mnenj tudi v horizontalni smeri med sorodnimi inštitucijami ter uporabo dobre prakse v širšem smislu.

7.2. Aktivnosti v malem gospodarstvu

7.2.1. Izobraževanje

Predpogoj za uspešno oblikovanje projektov in sodelovanje v programih EU je poznavanje temeljnih načel na najnižjih ravneh, kjer nastajajo projektne ideje. Anketa je pokazala (točka 6.3.), da se MSP redko udeležujejo nacionalnih in mednarodnih razpisov. Razlogov za tako stanje je več: pomembnejša sta pomanjkanje informacij in premalo znanja za vključitev v take projekte. Podobno kot v primeru inštitucij bi morala vlada, lahko v sodelovanju z EU, organizirati osnovno izobraževanje za podjetnike, z vsebinami, povezanimi z EU in možnostmi v okviru programov podpore. Pomemben poudarek takih izobraževanj bi moral biti na predstavitvi virov informacij. Na regionalni in lokalni ravni bi se RRA in LPC morali usposobiti do te ravni, da bi lahko podjetnikom nudili pomoč pri prijavi na konkretne projekte. Takšna pomoč je lahko subvecionirana ali brezplačna, lahko tudi organizirana v okviru vaučerskega sistema.

Poleg vsebin EU bi morali dobiti podjetniki dodatne informacije in se izobraževati na področju projektnega načrtovanja. Podjetniki se morajo usposobiti, da svojo podjetniško idejo, v sodelovanju z lokalno ali regionalno podporno mrežo pripeljejo do zasnove projekta, ki bi omogočala uspešen razvoj projekta in kasnejše sofinanciranje.

7.2.2. Priprava na vključitev Slovenije v EU

Anketni vprašalnik je vseboval tudi vprašanja o pričakovanjih MSP glede vključevanja Slovenije v EU. Analiza (točka 6.3.) je pokazala, da so slovenska MSP relativno slabo seznanjena s posledicami, ki jih prinaša vključevanje v EU. Odgovor na vprašanje, če bo vključevanje negativno vplivalo na MSP, ni bil izrazito negativen, bržkone zato, ker so bili anketiranci inštitucije. Če bi bili anketiranci podjetja bi bile vrednosti nedvomno veliko nižje.

Vlada in odgovorne inštitucije morajo začeti intenzivno obveščati MSP o vseh vidikih vključevanja Slovenije v EU. Mednarodne raziskave kažejo, da naj širitev EU ne bi izrazito negativno vplivala na malo gospodarstvo v državah kandidatkah. Kljub temu MSP dvomijo o širitvi, ker niso seznanjena s posledicami vključitve v EU.

Zanimiv je primer Avstrije, kjer je vlada pred vstopom v EU v okviru programa EUROFIT, ki ga je razvil Institut za gospodarske raziskave sprejela različne ukrepe za pripravo avstrijskih MSP za vstop. Razvoj projekta in t. i. faza analize sta se začela že leta leta 1988. V središču so bili trije glavni ukrepi (Lettmayr 2000, str. 53):

- Pogovor s podjetji je bila enodnevna aktivnost, za katero se je na skupaj treh delavnicah izšlo 300 podjetniških svetovalcev. Stroški individualnega svetovanja v podjetjih so bili v veliki meri povrnjeni.
- Brezplačne brošure za samoocenitev ("Ali sem pripravljen na vstop v EU?") so bile poslano MSP na podlagi naročil.
- Na koncu so bile organizirane dvodnevne podjetniške delavnice, na katerih so lahko podjetniki v osebni razgovoru s svetovalcem razpravljali o svojih problemih in dvomih v zvezi z vstopom v EU.

Ostale aktivnosti, ki so sledile, so bile oblikovanje brošur, prilagojenih posameznim panogam in specialistično svetovanje.

7.2.3. Spodbujanje projektnega načrtovanja

Slovenski podjetniki so sicer strokovno dobro usposobljeni, primanjkuje pa jim poslovnih znanj. Med ta bi lahko uvrstili tudi menadžerska znanja, ki so odločilna tudi pri pripravi in vodenju projektov. Podjetnike bi bilo potrebno spodbuditi, da iščejo dodatna znanja, ki so potrebna za uspešen razvoj projekta od ideje do projektnega predloga. V začetnih fazah tega procesa bi lahko ustrezno usposobljen podjetnik sam upravljal s tem procesom. V kasnejših fazah je potrebno nuditi ustrezno strokovno pomoč (npr. pravno svetovanje, patentna zaščita, administrativno svetovanje), ker MSP z omejenimi možnostmi ne morejo pokrivati specialističnih področij.

7.3. Problemska področja

7.3.1. Financiranje

Financiranje MSP se je pokazalo tudi v tej nalogi za eno glavnih ovir za hitrejši razvoj. Glede posameznih oblik financiranja je mogoče ugotoviti, da je velika potreba prav v vseh segmentih. Zaradi omejenih možnosti, ki jih ponuja državna pomoč in pomoč EU, bodo določena prednostna področja, kjer se bodo upoštevale po eni strani finančne možnosti podpore in po drugi strani značilnosti projektov. Zavedati se je potrebno, da vse oblike niso primerne za podporo EU ali slovenske vlade.

Splošno vprašanje o financiranju je pri vseh inštitucijah, ki so odgovarjale na anketo, dobilo zelo nizko oceno (točka 6.3.). Najnižje so to področje ocenili UD. Glede posameznih oblik financiranja je očitno, da je potreba po kreditnih sredstvih v vseh regijah manjša kot po ostalih oblikah. Zaradi relativno dobro razvitega bančnega sistema v Sloveniji je očitno, da so krediti na voljo. Vprašanje je kakšni so postopki za pridobitev, zahteve po garancijah in podobno, a tega moja opravljena ni obravnavala.

Anketirane inštitucije so izrazile nizko potrebo po rizičnem kapitalu. Tu sicer dopuščamo možnost, da nekatere od inštitucij ne vedo natančno, za kakšno obliko financiranja gre, zato pri tem vprašanju obstaja možnost napake. Razlog za relativno visoko oceno je bržkone tudi ta, da je rizični kapital bolj usmerjen na srednje velika podjetja, ki predstavljajo manjši relativni delež v vseh MSP. Po pogovoru s predstavnikom enega od redkih skladov rizičnega kapitala v Sloveniji sem dobil pojasnilo, da ta oblika ni najbolj uspešna v primerih, ko jo izvajajo javne inštitucije. To kažejo tudi slovenske izkušnje iz preteklosti. Če bi se torej oblikoval projekt sklada rizičnega kapitala, ki bi bil financiran iz strukturnih skladov, bi ga bilo potrebno izpeljati preko zasebne finančne inštitucije in ne preko katere od državnih ali paradržavnih inštitucij.

V nasprotju z rizičnim kapitalom se kaže velika potreba po mikrokreditih za podjetnike začetnike in za mikro podjetja. Vse inštitucije so ta segment ocenile kot izredno problematičen. Podobna slika je v regijah, razen tam, kjer je jasno, da sklad mikrokreditov že obstaja in je trg z njim zasičen (Pomurje in Zasavje). Mikrokreditne sheme je mogoče postaviti na nacionalni ravni, kjer je preglednost sicer nekoliko slabša. Če bi bile sheme omejene na posamezne regije, kjer bi se izvajale tudi upravljalске naloge, bi bili potrebni vložki relativno majhni dosežen učinek pa je lahko velik. Upravljanje na ravni regij oz. na lokalni ravni je smiselno tudi zato,

ker gre za bolj neposreden stik s podjetniki. Mikrokreditne sheme so zelo primerne za financiranje s strani države in tudi iz evropskih strukturnih skladov. V številnih državah članicah že deluje veliko mikrokreditnih shem, ki so bile financirane na ta način.

Garancijske sheme za kredite MSP so bile v Sloveniji podprte na regionalni ravni že v okviru predpristopne pomoči Phare. V nekaterih primerih se je mehanizem dobro razvil in pomembno prispeval k razvoju malega gospodarstva v teh regijah. V analizi se je ta oblika pokazala kot nekoliko manj problematična od mikrokreditiranja, vendar kljub temu zelo pomembna, posebej če izločimo vpliv regij, ki že imajo garancijske sheme in nove potrebe niso tako izrazite (Zasavje, Pomurje, Obalno kraška regija). Ker je oblika primerna za financiranje tudi iz strukturnih skladov, se pomoč EU lahko nadaljuje tudi v prihodnje, predvsem v regijah, kjer se po njem kaže največja potreba (npr. Koroška in Notranjsko kraška regija).

7.3.2. Poslovna infrastruktura

Na splošno vprašanje o poslovni infrastrukturi so anketiranci v povprečju dali dokaj nizke ocene (točka 6.3.). Ob upoštevanju vpliva nekaterih regij, kjer ni pomanjkanja poslovnih prostorov (npr. Koroška regija, Pomurje) je problem še bolj izrazit. Anketiranci v vseh regijah so se strinjali, da je velik problem cena nepremičnin. Vprašanje je bilo med najnižje ocenjenimi v celotni anketi. V Gorenjski, Podravski in Obalnokraški regiji je ocena še nekoliko nižja od povprečja. Poslovna infrastruktura zahteva relativno velika finančna vlaganja, vendar je primerna (je celo ena od prioritet) za financiranje iz strukturnih skladov.

Vprašanja, ki so se nanašala na specifične oblike, so nakazala prednostna področja. Anketiranci so ureditev novih poslovnih in obrtnih con postavili pred poslovne inkubatorje. Pri slednjih je k pozitivnejši oceni prispeval tudi vpliv regij, kjer že delujejo inkubatorji in trenutno zadovoljujejo vse potrebe (npr. Zasavska regija). Ker je očitno, da za podjetnike začetnike in mikropodjetja npr. financiranje predstavlja večji problem kot poslovni prostori, bi kot prioriteto za financiranje EU izpostavil poslovne cone. Te so odločilnega pomena predvsem za rastoča podjetja, ki prerastejo okvir inkubatorjev ali "domačih garaž" in potrebujejo večje poslovne prostore. Predpogoj za vlaganje v poslovne cone je zaveza regionalnih in nacionalnih oblasti, da bodo poslovne cone namenjene zgolj poslovni dejavnosti in da je prostor na voljo po subvencioniranih cenah.

7.3.3. Človeški viri

Analiza ankete (točka 6.3.) je pokazala, da se gospodarstvo, kljub velikemu številu brezposelnih oseb, sooča s pomanjkanjem ustrezne delovne sile. V nekaterih regijah je stanje nekoliko boljše od povprečja (Savinjska regija), razlogi za tako stanje pa presegajo okvir naše analize.

Največji izziv predstavlja zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje. Ob tem je stanje v nekaterih manj razvitih regijah (Koroška regija, Pomurje) že kritično, saj je to vprašanje dobilo najnižje ocene v celotni anketi. Na tem področju je nedvomno potrebno sprejeti ustrezne vrste podpore, v začetku omejene na regije, kjer se to vprašanje kaže kot najbolj kritično. Ob tem ni popolnoma jasno kakšne spodbude bi izboljšale stanje, saj je problematika širša in je tesno povezana z razvitostjo gospodarstva.

Nekoliko bolj jasni so možni ukrepi za reševanje neustrezne poklicne kvalifikacije, ki prav tako onemogoča zaposlovanje in hitrejši razvoj MSP. Tudi s pomočjo EU je potrebno oblikovati

izobraževalne sheme, ki bodo nudile teoretično in praktično usposabljanje in se odzivale na konkretne potrebe v podjetjih. V pripravi takih programov bi morala sodelovati podjetja, izobraževalne inštitucije in predstavniki brezposelnih.

Pri komunikacijskih znanjih in znanjih s področja trženja in financ je ciljna skupina nekoliko drugačna. V teh primerih bi se izobraževalni programi osredotočili na obstoječe podjetnike in tiste, ki bi lahko to postali v prihodnje. V začetku bi bili oblikovani splošni programi usposabljanja, ki bi se kasneje, v skladu s posameznimi potrebami, prilagodili ožjim ciljnim skupinam, lahko tudi v obliki osebnega svetovanja.

7.3.4. Tehnološki razvoj

Področje tehnološkega razvoja je dobilo najnižje ocene v anketnem vprašalniku (točka 6.3.), kar potrjuje, da gre za najbolj kritičen segment v slovenskih MSP. To potrjuje tudi nizka dodana vrednost, ki je v slovenskih MSP daleč pod povprečjem EU. Na področju tehnološkega razvoja in prenosa tehnologij v podjetja so potrebni intenzivni ukrepi za izboljšave z različnimi mehanizmi in pristopi.

Aktivnosti za povišanje deleža tehnoloških podjetij presegajo okvire pomoči EU, saj mora izboljšanje stanja na tem področju zagotoviti vladna makro ekonomska politika. Lahko pa se posamezni projekti dobro vključijo v nakatere od dejavnosti, ki skupaj omogočijo uresničitev ali izpolnitev tega makroekonomskega cilja. Dva od teh segmentov, ki sta bila vključena tudi v moj vprašalnik, sta nedvomno komercializacija inovacij in prenos tehnologij iz univerz in izobraževalnih inštitucij. Ti dve področji omogočata sofinanciranje s strani strukturnih skladov, ki prav tehnološki razvoj postavljajo med prve prioritete. V državah članicah je bila izvedena vrsta uspešnih projektov, ki lahko služijo kot primeri dobrih praks za slovenske pobude.

7.3.5. Administrativne ocene

Anketirane inštitucije so v glavnem mnenja, da administrativne ovire zelo zavirajo razvoj podjetništva. So pa v glavnem prepričane, da so ukrepi vlade za odpravljanje teh ovir in poenostavitev postopkov ustrezni. Po mnenju anketirancev skrajšanje časa za ustanovitev podjetja naj ne bi bistveno vplivalo na ustanavljanje večjega števila novih podjetij. Inštitucije so bržkone mnenja, da so ostale procedure, ki spremljajo samo ustanavljanje, podjetja bolj vprašljive ter da je spodbude za rast števila podjetij potrebno iskati drugje, denimo pri izboljšanju dostopa do finančnih sredstev.

Vprašanje odpravljanja administrativnih ovir se namesto na projektni ravni rešuje na politični ravni. Tako ni pravih potreb za financiranje s strani EU. Konkretni projekti zato ne bodo predlagani.

7.4. Regijski vidiki in posebnosti

a. Osrednje slovenska regija

V Osrednje slovenski regiji, kjer inštitucije slabo poznajo principe strukturnih skladov (točka 6.5.1.), je potrebno izvajati dodatno izobraževanje s temi vsebinami. Kljub temu da gre za gospodarsko razvito regijo, očitno ni razpoložljivih mikrokreditnih shem. Ta regija bi bila lahko ena od izbranih za to vrsto pomoči.

b. Gorenjska regija

V Gorenjski regiji je potrebno izboljšati informiranost o možnostih v okviru projektov EU, da bi povečali delež inštitucij, ki sodelujejo v projektih. To lahko poteka s pomočjo splošnih izobraževalnih programov in specialističnega svetovanja.

c. Savinjska regija

Ker se ocene za regijo ujemajo s povprečnimi, so za izboljšanje stanja v malem gospodarstvu ustrezni ukrepi, navedeni v točki 7.3.

d. Koroška regija

V regiji je potrebno pripraviti projekte, ki bodo izboljšali stanje na področju financiranja. Premalo je mikrokreditov, kreditov in možnosti za garancije. Vprašanje, kako omogočiti zaposlovanje mladim, ki končajo šolanje, je povezano s splošnim gospodarskim položajem v regiji, vendar je tudi na tem področju možno oblikovati nekatere projekte, ki bi izboljšali sedanje stanje.

e. Podravje

Ker se ocene za regijo ujemajo s povprečnimi, so za izboljšanje stanja v malem gospodarstvu ustrezni ukrepi, navedeni v točki 7.3.

f. Pomurje

V Pomurju je očitno na voljo dovolj mikrokreditov in garancij za kredite. Če bodo takšni projekti oblikovani na regionalni ravni, Pomurje ni ena od prednostnih regij. Drugačno je stanje na področju zaposlovanja mladih za kar velja podobno kot v primeru Koroške regije.

g. Srednje posavska regija

Ker se ocene za regijo ujemajo s povprečnimi, so za izboljšanje stanja v malem gospodarstvu ustrezni ukrepi, navedeni v točki 7.3.

h. Zasavje

V Zasavju je očitno na voljo dovolj kreditov, mikrokreditov in garancij za kredite. Če bodo takšni projekti oblikovani na regionalni ravni, Zasavje ni ena od prednostnih regij. Po drugi strani pa so velike težave na področju človeških virov in prenosa tehnologij. Ob določitvi prednostnih regij, je Zasavje gotovo ena prvih regij, kjer naj se izvedejo projekti s temi vsebinami. Med inštitucijami, ki so vrnile vprašalnike, ni nobena sodelovala v projektih EU. S splošnimi izobraževalnimi programi in boljšim obveščanjem je potrebno sodelovanje spodbuditi.

i. JV Slovenija

Ker se ocene za regijo ujemajo s povprečnimi, so za izboljšanje stanja v malem gospodarstvu ustrezni ukrepi, navedeni v točki 7.3.

j. Notranjsko kraška regija

Ker se ocene za regijo ujemajo s povprečnimi, so za izboljšanje stanja v malem gospodarstvu ustrezni ukrepi, navedeni v točki 7.3.

k. Obalno kraška regija

V regiji je očitno na voljo dovolj garancij za kredite in poslovnih prostorov, tako da pri tovrstnih projektih Obalno kraška gotovo ne bo sodila med prednostne regije. Nadpovprečna sta tudi ustreznost poklicnega profila zaposlenih in možnosti za zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje. Ostala področja ustrezajo celotnemu profilu, reševanje pa lahko poteka na načine, ki so opisani v točki 7.3.

l. Goriška regija

V Goriški regiji je očitno velika potreba za oblikovanje novih poslovnih con. Če bi se podpora poslovnim conam omejila na regije, je Goriška regija ena od prednostnih. Prav tako je podpovprečno stanje na področju človeških virov in prenosa tehnologij. Ukrepi so nujno potrebni s pomočjo nacionalnih ali regionalno omejenih razpisov.

8. ZAKLJUČEK

Temeljni cilj te naloge je bil ugotoviti, kakšna je pripravljenost slovenskega malega gospodarstva na črpanje sredstev iz evropskih strukturnih skladov. Ta cilj je bil dosežen s pomočjo posameznih ciljev, ki so se nanašali na stanje v pospeševalni mreži za malo gospodarstvo, na določitev prednostnih področij za črpanje pomoči EU, na predlog institucionalnih okvirov za črpanje pomoči in na predlog konkretnih projektov.

Cilji so bili uresničeni z analizo sekundarnih podatkov in izvedbo ankete. To je bilo opravljeno v inštitucijah, ki se ukvarjajo s problematiko MSP. V reprezentativni vzorec, v teh segmentih je bila namreč zajeta celotna statistična populacija, so bili vključeni LPC, OGZ, OOO in UD iz vseh 12 statističnih regij v Sloveniji. Anketa je bila analizirana z dveh vidikov. V prvi fazi je bila opravljena analiza po posameznih inštitucijah. Tako smo dobili pregled interesov, značilnosti in razlik na institucionalni ravni. Ker se je pokazalo, da so med posameznimi regijami velike razlike, je bila v drugi fazi opravljena analiza po posameznih regijah. Tako smo dobili pregled med razlikami na regionalni ravni.

Z analizo podatkov je bilo ugotovljeno, da pospeševalna mreža za malo gospodarstvo še vedno ne sodeluje v zadostni meri z MSP. Pri nekaterih inštitucijah se je izkazalo, da je odstotek MSP, ki iščejo njihovo pomoč, izrazito nizek. Ker MSP sama niso sposobna razvijati projektnih idej do stopnje, ki bi omogočala financiranje EU, je razumljivo, da je tesnejše sodelovanje nujno. Nekoliko problematično ostaja tudi informiranje in komunikacija med podjetji in političnimi ravni, kar prav tako zavira nastajanje uspešnih projektov.

Najpomembnejši del te naloge je bila določitev prednostnih področij za pomoč EU. Ob izvedbi analize z vidika institucionalnih razlik se je pokazalo, da med anketiranci ni bilo pretiranih razlik v mnenjih. Glavne težave MSP ostajajo dostop do financiranja, razpoložljivost poslovnih prostorov in pomanjkanje visokih tehnologij v podjetjih. Tudi glede mehanizmov v okviru teh

problemskih sklopov so se odgovori inštitucij ujemali. Večje razlike so se pokazale pri analizi z vidika regij. Nekatere regije določenih mehanizmov podpore praktično nimajo, v drugih pa je možnosti dovolj. Zanimivo je, da prav regije, ki so priznane za razvojno problematične, npr. Pomurje, ne zaznavajo nobenega pomanjkanja podpornih mehanizmov.

Na osnovi analize sekundarnih podatkov in ankete so na koncu predstavljeni nekateri konkretni predlogi projektov, ki bi jih bilo moč izvesti s pomočjo strukturnih skladov. Projekti se ujemajo s pravili strukturnih skladov, podobne aktivnosti pa so se pokazale kot uspešne že v nekaterih državah članicah EU.

VIR

1. Aleš Zupan: Raziskava Pripravljenost MSP na strukturne sklade. Ljubljana 2002.

LITERATURA

1. Aljančič Mojca, Horvat Andrej: Regionalna politika Evropske unije in strukturni skladi. Brošura. Ljubljana: Delegacija evropske skupnosti, 2001.
2. Barber J. et. al.: Barriers to Growth in Small Firms. London and New York: Routledge 1990. 203 str.
3. Brown Robert: Finance for Fast Growing Small Firms. Bled: Financing of Small and Meddium Enterprises, Conference proceedings, 2001. 9 str.
4. Commission of the European Communities: Commission Recommendation on improving and simplifying the business environment for business start-up. Brussels: Commission of the European Communities 1997. 34 str.
5. Commission of the European Communities: Council Regulation 1960/1999 of 21 June 1999 – Laying down general provisions on the structural funds. Official Journal of the European Communities 161/26.06.99. Brussels: European Communities, 1999.
6. Commission of the European Communities: Council Regulation 1783/1999 of 12 July 1999 on the European Regional Development Fund. Official Journal of the European Communities 213/12.07.99. Brussels: European Communities, 1999.
7. Commission of the European Communities: Helping Business Start-up. Brussels: The European Communities, 2000. 36 str.
8. Commission of the European Communities: Redno poročilo evropske komisije o napredku kandidatk za leto 2001. Bruselj: Evropska komisija 2001.
9. Commission of the European Communities: Report from the Commission to the council, the European Parliament, the Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions – Creating an entrepreneurial Europe: The activities of the EU for small and medium-sized enterprises. Brussels: European Commission 2001. 137 Str.
10. Delegacija Evropske Komisije v Sloveniji: Pre-accession instruments. Murska Sobota: Proceedings of the Regional Seminar on the European Social Fund, 2002.
11. Delegacija evropske komisije: Phare Monthly Report March 2002. Ljubljana: EC Delegation, 2002. 44 str.
12. Elo Esko: Microcredits in Finland. Bled: Proceedings of the Fourth Round Table on Financing SMEs, 2002. str.138-139.
13. Fuster Julio et.al.: Strategic Possibilities for Development of Technological Centres in Slovenia, Final Report. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo, 2002. 33 str.

14. Fuster Julio et.al.: Strategic Possibilities for Development of University Based and Spin-off Incubators in Slovenia, Final Report . Ljubljana: Ministrstvo za Gospodarstvo, 2002. 25 Str.
15. Generalna direkcija za regionalni razvoj: Predstavitev primerov dobrih praks pri financiranju iz strukturnih skladov – Inovacijski centri za MSP v Španiji.
[http://europa.eu.int/comm/regional_policy/projects/stories/details.cfm?pay=ES&the=6&sto=446&lan=5], 07.12.2002
16. Gorup Stojan: Inkubator Sežana (od oživitve propadlega industrijskega kompleksa do podjetniške cone). EIC Novice – uspešni evropski projekti, Ljubljana, posebna številka, letnik III, April 2000, str. 43-45.
17. Grippa Gianluca: Meeting on PHARE with Representatives of Member States of the European Union 13 October 2000. Ljubljana: Delegacija Evropske komisije, 2000.
18. Iz dejavnosti ZRSZ. [URL: <http://www.ess.gov.si/html/elementi-okvirjev/F-dejavnost.htm>], ZRSZ 25.08.2002 .
19. Kenda Albina: Novinke v EU že prvo leto plačnice, Finance, Ljubljana 58/1237.
20. Kung Shiann-far: Global Pictures of Science Parks: A Lesson for the World Technopolis Association.
[URL: <http://www.kisdj.co.kr:8080/WTA/eng/documents/symposium/97/2-1.htm>], 26.11.2002
21. Lajović Dragan: Preduzetništvom u novi milenijum. Podgorica: CID, 2001. 239 str.
22. Lettmayr Christian: Evropsko pravno okolje malih in srednjih podjetij – izziv ali grožnja? Maribor: Zbornik referatov mednarodne konference Legal Aspects of SME Development & Best Practice in Simplification of SME Legal Environment 2000, str. 52-69.
23. Lyne Ian et.al: Strategic Possibilities for Development of Tourist Centres in Slovenia, Final Report. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo, 2002. 48 str.
24. Mayr Branko, Turk Marta: Pregled stanja malega gospodarstva. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, 2001. 52 str.
25. Ministrstvo za gospodarstvo: Strategija razvoja MSP in podjetništva v Sloveniji za obdobje 2001-2005 – Delovno gradivo. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo, 2000. 65 str.
26. Ministrstvo za gospodarstvo: Državni razvojni program 2001–2006 – predlog. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo, 2001. 248 str.
27. OECD: Business Incubation – International Case Studies. Paris: OECD Publications, 1999. 176 str.

28. O'Shaughnessy Fidelma: Multi-beneficiary programmes and participation in Community programmes, Overview of the Phare Programme and the new Pre-Accession Funds, Brussels: European Commission – Directorate General for Enlargement, 1999, Str 10-16.
29. Papadimitrou Alkis et.al.: Strategic Possibilities for Development of Business Zones in Slovenia, Final Report. Ljubljana: Ministrstvo za gospodarstvo, 2002. 383 str.
30. Področja delovanja Gospodarske zbornice Slovenije. [URL: http://www.gzs.si/si_nov/gzs/default.htm], GZS 23.08.02
31. Predstavitev Območne obrtne zbornice Maribor. [URL: http://maribor.uni-mb.si/mb/yuascii/poslovna/obrtna_z/stran2.htm], OOOZ Maribor 23.08.02.
32. Predstavitev PCMG. [URL: http://www.pcmg.si/Pcmg/saktualno04_compa.htm], PCMG 24.08.02.
33. Rheinisch-Westfalisches Institut für Wirtschaftsförderung in co-operation with European Policies Research Centre: Impact of the Enlargement of the European Union on Small and Medium-sized Enterprises in the Union, Essen and Glasgow. University of Strathclyde Glasgow, November 2000.
34. Rowe D.N.E.: Science Parks as an instrument for Industry & University Technology Transfer. [URL: <http://www.uwsp.co.uk/uwsp-text/htmlfiles/info/cs4.htm>], 18.01.2002
35. Scaramuzzi Elena: Incubators in Developing Countries: Status and Development Perspectives. Washington D.C.: The World Bank, 2002. 34 str.
36. Scarborough Norman M., Zimmer Thomas W.: Effective Small Business Management – An Entrepreneurial Approach. New Jersey: Prentice Hall, 2000. 788 str.
37. Stanton Keith et.al.: Assessment of Phare implementing agency and associated Intermediaries' administrative capacity, Final Report. Ljubljana: Delegation of the European Commission, 2002. 73 str.
38. Tajnikar Maks: Tvegano poslovanje. Ljubljana: Gea College, 1997. 174 str.
39. Timmons Jeffrey A. et.al.: New Venture Creation – Entrepreneurship in the 1990s. Boston: Irwin, 1990. 667 str.
40. Tomanič Vidovič Maja et.al: Strategija razvoja malih in srednjih podjetij in podjetništva v Sloveniji za obdobje 2001-2005. Maribor: Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem, 2000.
41. What is Phare? Brussels: DG Enlargement [URL: <http://europa.eu.int/comm/enlargement/pas/phare/intro.htm>], 22.04.02.
42. Zupan Aleš: Podjetniška politika Evropske unije. Brošura. Ljubljana: Delegacija Evropske komisije v Sloveniji, 2001.

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Aleš Zupan
Snakovška 67
4294 KRIŽE

PRIPRAVLJENOST SLOVENSKEGA MALEGA GOSPODARSTVA NA ČRPANJE FINANČNIH SREDSTEV IZ EVROPSKIH STRUKTURNIH SKLADOV

Spoštovani,

Pred Vami je vprašalnik, ki bo temelj raziskovalne naloge (magistrske naloge), ki bo poskušala ugotoviti, do katere mere je slovensko malo gospodarstvo pripravljeno na črpanje finančnih sredstev iz evropskih strukturnih skladov. S pomočjo rezultatov bo moč odpraviti nekatere pomanjkljivosti, še preden se bo Slovenija vključila v EU, in postaviti trdne temelje za učinkovito uporabo pomoči. Z opredelitvijo področij, ki so najbolj problematična v poslovanju malih in srednje velikih podjetij, bo mogoče določiti prioriteta področja, ki bodo v bodoče deležna pomoči.

Anketa je bila poslana inštitucijam, ki se ukvarjajo s socialno-ekonomsko problematiko, s poudarkom na malih in srednje velikih podjetij.

Prosim Vas, da vprašalnik izpolnite ter ga v 14 dneh odpošljete v priloženi kuverti. V primeru, da vprašanje omogoča oceno od 1–7 (pri čemer je 1 najnižja in 7 najvišja ocena) obkrožite ustrezno oceno. Pri drugih vprašanjih obkrožite odgovor da ali ne, oz. vpišite opisni odgovor. Izpolnjevanje vprašalnika Vam bo v povprečju vzelo 15 min časa.

Vnaprej se Vam zahvaljujem za sodelovanje.

Aleš Zupan

VPRAŠALNIK

Inštitucija:

Kraj:

SPLOŠNO

1. Ali menite, da je obveščanje javnosti o projektih Evropske unije (EU) zadostno?

Sploh ni zadostno	1	2	3	4	5	6	7	Obveščenost je popolna
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	------------------------

2. Ali s strani vladnih organizacij/nacionalnih združenj dobivate tekoče informacije o projektih, ki jih podpira EU?

Ne dobivamo informacij	1	2	3	4	5	6	7	Tekoče nas obveščajo o vseh projektih
------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------------------------

3. Ali menite, da daje EU preko svojih inštitucij v Sloveniji, zadostne informacije o možnostih financiranja projektov s strani EU?

Ne daje informacij	1	2	3	4	5	6	7	Daje zadostne informacije
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------------

4. Ali menite, da je pomoč EU v Sloveniji popolnoma pregledna in na voljo širokemu krogu interesentov?

Ni pregledna	1	2	3	4	5	6	7	Popolnoma pregledna
--------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------

5. Ali ste že sodelovali pri projektu, ki ga je financirala EU?

DA – Smo že sodelovali	NE – Še nismo sodelovali
------------------------	--------------------------

Če ste na vprašanje odgovorili z NE nadaljujte pri vprašanju 6. Če ste odgovorili z DA nadaljujte pri vprašanju 5.1.

- 5.1. Ali menite, da je bila procedura prijave projekta zapletena?

Zelo zapletena	1	2	3	4	5	6	7	Ni bila zapletena
----------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

- 5.2. Ali bi vam koristila zunanja pomoč pri pripravi projektov?

Potrebovali bi pomoč	1	2	3	4	5	6	7	Ne potrebujemo pomoči
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------------

- 5.3. Ali menite, da je bilo ocenjevanje ter procedura izbiranja projektov pregledna in pravična?

Popolnoma nepregledno	1	2	3	4	5	6	7	Popolnoma pregledno
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------

6. V kolikšni meri so vam poznani principi delovanja evropskih strukturnih skladov?

Sploh ne poznamo	1	2	3	4	5	6	7	Popolnoma poznani
------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

7. Ali menite, da bi potrebovali dodatno izobraževanje in pripravo na izvajanje strukturnih skladov?

Potrebno izobraževanje	1	2	3	4	5	6	7	Ne potrebujemo pomoči
------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------------

8. Do kakšne mere ste bili vključeni v pripravo Državnega razvojnega programa?

Nismo bili vključeni	1	2	3	4	5	6	7	Tesno smo sodelovali
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	----------------------

PRIPRAVLJENOST NA PROJEKTE

9. Kako bi ocenili klimo v malem gospodarstvu v vaši regiji

Klima je izrazito negativna	1	2	3	4	5	6	7	Klima je izrazito pozitivna
-----------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------------------

10. Ali menite, da podjetniki v vaši regiji v popolnosti izkoriščajo možnosti, ki jih ponujajo nacionalni in mednarodni razpisi?

Ne izkoriščajo	1	2	3	4	5	6	7	Popolnoma izkoriščajo
----------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------------

11. V kakšni meri so podjetniki seznanjeni z vključevanjem v EU in posledicami, ki jih to prinaša?

Niso seznanjeni	1	2	3	4	5	6	7	Dobro so seznanjeni
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------

12. Ali menite, da bo vključevanje v EU negativno vplivalo na malo gospodarstvo v vaši regiji?

Izrazito negativen vpliv	1	2	3	4	5	6	7	Ne bo negativnega vpliva
--------------------------	---	---	---	---	---	---	---	--------------------------

13. Ali menite, da ima malo gospodarstvo v vaši regiji izdelane ideje, ki bi jih bilo moč razviti v uspešne projekte za financiranje s strani EU ali slovenske vlade?

Nimajo projektnih idej	1	2	3	4	5	6	7	Imajo veliko idej
------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

14. Ali menite, da je relacija malo gospodarstvo – regionalna raven dovolj razvita, da omogoča realizacijo potencialnih projektnih idej, ki nastajajo v malem gospodarstvu?

Ni dovolj razvita	1	2	3	4	5	6	7	Dobro sodelovanje
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

15. Ali menite, da je relacija regionalna raven – nacionalna raven dovolj razvita, da omogoča realizacijo projektnih idej?

Ni dovolj razvita	1	2	3	4	5	6	7	Dobro sodelovanje
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

PROBLEMSKA PODROČJA

FINANCIRANJE

16. V kolikšni meri pomeni dostop do finančnih sredstev problem za malo gospodarstvo v vaši regiji?

Predstavlja velik problem	1	2	3	4	5	6	7	Ni težav z dostopom do sredstev
---------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------------------

17. V kakšni meri so v vaši regiji na razpolago kreditna sredstva za hitro rastoča mala podjetja?

Ni kreditnih sredstev	1	2	3	4	5	6	7	Lahka dostopnost sredstev
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------------

18. Ali menite, da v vaši regiji obstaja interes malih podjetij za rizični kapital?

Obstaja velik interes	1	2	3	4	5	6	7	Ni interesa
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------

19. Kakšen je dostop do mikrokreditov za podjetnike začetnike v vaši regiji?

Ni razpoložljivih mikrokreditov	1	2	3	4	5	6	7	Dovolj možnosti
---------------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

20. Kakšna je možnost, da mala in srednje velika podjetja v vaši regiji pridobijo garancije za kredite?

Ni nobene možnosti	1	2	3	4	5	6	7	Veliko možnosti
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

POSLOVNA INFRASTRUKTURA

21. Ali v vaši regiji primanjkuje proizvodnih prostorov za mala podjetja?

Izrazito primanjkuje	1	2	3	4	5	6	7	Ne primanjkuje
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	----------------

22. Ali cena nepremičnin ovira poslovanje/razvoj malih podjetij?

Izrazito ovira	1	2	3	4	5	6	7	Ne ovira
----------------	---	---	---	---	---	---	---	----------

23. Ali menite, da bi ustanovitev podjetniškega inkubatorja v vaši regiji pomembno vplivala na nastanek novih malih podjetij?

Pomembno bi vplivala	1	2	3	4	5	6	7	Ne bi vplivala
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	----------------

24. Ali bi ustanovitev novih poslovnih/obrtnih con vplivala na razvoj malega gospodarstva v vaši regiji?

Pomembno bi vplivala	1	2	3	4	5	6	7	Ne bi vplivala
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	----------------

25. Ali menite, da podjetniki v vaši regiji v zadostni meri uporabljajo sodobna komunikacijska orodja?

Ne uporabljajo dovolj	1	2	3	4	5	6	7	Dovolj uporabljajo
-----------------------	---	---	---	---	---	---	---	--------------------

ČLOVEŠKI VIRI

26. Ali je v vaši regiji dovolj kadrov za vse potrebe malih in srednjih podjetij?

Ni razpoložljivih kadrov	1	2	3	4	5	6	7	Dovolj kadrov
--------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------

27. Do kakšne mere predstavlja problem v vaši regiji neustrezen poklicni profil brezposlenih oseb?

Predstavlja velik problem	1	2	3	4	5	6	7	Ne predstavlja problema
---------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

28. Do kakšne mere predstavlja v vaši regiji problem zaposlovanje mladih, ki končujejo šolanje?

Predstavlja velik problem	1	2	3	4	5	6	7	Ne predstavlja problema
---------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

29. Ali menite, da so podjetniki in njihovi zaposleni v vaši regiji usposobljeni za uporabo sodobnih komunikacijskih orodij?

Niso usposobljeni	1	2	3	4	5	6	7	So usposobljeni
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------

30. Ali menite, da imajo podjetniki v vaši regiji zadostna znanja s področja trženja in financ?

Nimajo zadostnih znanj	1	2	3	4	5	6	7	Imajo dovolj znanja
------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------

INOVACIJE IN TEHNOLOŠKI RAZVOJ

31. Ali menite, da je v vaši regiji dovolj visok delež visoko tehnoloških podjetij?

Izrazito premajhen	1	2	3	4	5	6	7	Delež je dovolj visok
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------------

32. Ali menite, da obstaja problem v povezavi med raziskovalno sfero ter proizvodnjo?

Problem je izrazit	1	2	3	4	5	6	7	Povezava je dobra
--------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

33. Ali menite, da imajo inovatorji v vaši regiji zadostna znanja za komercializacijo svojih inovacij?

Nimajo dovolj znanja	1	2	3	4	5	6	7	Imajo zadosti znanja
----------------------	---	---	---	---	---	---	---	----------------------

ADMINISTRATIVNE OVIRE

34. Ali menite, da administrativne regulative omejujejo poslovanje malih in srednje velikih podjetij v Sloveniji?

Zelo omejujejo	1	2	3	4	5	6	7	Ne omejujejo
----------------	---	---	---	---	---	---	---	--------------

35. Ali menite, da podjetniški sektor sprejema državne "antibirokracijske" ukrepe kot primerne in učinkovite?

Popolnoma neučinkovite	1	2	3	4	5	6	7	Kot zelo učinkovite
------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------------

36. Ali menite, da bi učinkovita liberalizacija procedur za ustanovitev in poslovanje podjetja izrazito pospešila nastanek in razvoj novih podjetij?

Izrazito bi prispevala	1	2	3	4	5	6	7	Ne bi bilo bistvene spremembe
------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------------

37. Poleg zgoraj navedenih navedite še druge izzive, ki omejujejo malo gospodarstvo na vašem območju.

1.)	
2.)	
3.)	
4.)	
5.)	

38. Navedite aktivnosti v sektorju malega gospodarstva kamor bi bilo, poleg obstoječih spodbud, moč usmeriti mednarodno pomoč (EU) ali pomoč slovenske vlade.

1.)	
2.)	
3.)	
4.)	
5.)	

PRILOGA 2: PREDLOGI KONKRETNIH PROJEKTOV

PREDLOGI KONKRETNIH PROJEKTOV S PODPORO EU

V prilogi sem podal nekatere možne predloge za izboljšanje stanja na različnih področjih razvoja MSP. Predlagane rešitve upoštevajo prioriteta področja in oblike ter možnosti, ki jih bodo ponujala omejena finančna sredstva. Projekti še zdaleč niso edina možnost za reševanje problematike, kažejo pa smeri v katerih je potrebno razmišljati v prihodnje.

1. Financiranje

Za področje financiranja je prednostna naloga mikrokreditiranje. Potrebe v tej zvezi se kažejo v vseh regijah, zato lahko predlagamo projekt na nacionalni ravni. Zanimiv je primer mikrofinanciranja podjetnikov na Finskem (Elo 2002, str. 38). Finnavera je državna inštitucija, ki omogoča MSP dostop do financiranja. Poleg mikrofinanciranja se ukvarjajo tudi z garancijami za kredite. Mikrokrediti, ki jih ponujajo od leta 1996, so v višini med 3.500 € in 35.000 € in tako financirajo projekte do 75 %. Za podjetja z omejeno odgovornostjo se ne zahteva osebnih poroštev podjetnika, ročnost kreditov pa je do 5 let. Država za kreditno shemo letno porabi približno 6 milijonov €. Finančna sredstva za subvencioniranje obrestne mere prispeva tudi evropski strukturni sklad ERDF.

Projekt bi imel v slovenskem primeru naslednje okvire:

Naslov projekta: Mikrokreditna shema za financiranje mikropodjetij in podjetnikov začetnikov.

Problematika: Podjetniki začetniki in mikropodjetja imajo težave z dostopom do finančnih sredstev. Klasične oblike, kot so bančni krediti, ne pridejo v poštev zaradi pomanjkanja bonitet in relativno majhnih kreditnih zneskov.

Mehanizem za izboljšave: Postavitev mikrokreditne sheme, ki bi ponujala kredite v višini 3.000 €-25.000 € brez osebnih garancij podjetnika. Jamstvo za kredit bi prevzela v ta namen ustanovljena javna inštitucija s sodelovanjem države in financiranjem iz EU sklada ERDF. Ročnost kreditov bi bila do 5 let. Obrestna mera bi znašala Euribor + 1,5%. Predhodno je potrebno postaviti mehanizem izbire in spremljanja sheme.

Izvedbene aktivnosti:

- ustanovitev javne inštitucije, ki bi prevzela garancije za mikrokredite;
- izbira finančnih inštitucij, ki bi služili kot posredniki;
- določitev pogojev za pridobitev kreditov in merila izbire;
- postopek izbiranja in ocenjevanja v rednih časovnih intervalih;
- spremljanje aktivnosti in uspešnosti sheme.

Izboljšave so potrebne na vseh področjih financiranja. Če bi morali izbirati, glede na omejena finančna sredstva, bi bile izbrane garancijske sheme za kredite. Glede na to, da je v nekaterih regijah garancij dovolj, projekta ne bi izvajali na nacionalni ravni, ampak bi se omejili na določene regije. Primer Velike Britanije kaže na dobro razvito prakso v garancijah MSP (Brown 2002, str.7). Ena od večjih shem se izvaja javna inštitucija Enterprise Fund. Njihove

sheme se sicer osredotočajo na obstoječa podjetja z možnostjo rasti, večina kreditov pridobljenih na tej osnovi pa je znašala do 30.000 britanskih funtov.

Projekt bi imel v slovenskem primeru naslednje okvire:

Naslov projekta: Garancijske sheme za kredite MSP v izbranih slovenskih regijah.

Problematika: MSP se po začetni stopnji razvoja, ki poteka večinoma s pomočjo lastnih finančnih sredstev, soočijo s potrebo po dodatnem financiranju, s katerim bi omogočili rast podjetja. Ker veliko podjetij še nima ustreznih bančnih bonitet in, ker nimajo nepremičnin in ostalih jamstvenih možnosti, jim je otežen dostop do kreditov. Problem je posebej očiten v nekaterih manj razvitih slovenskih regijah, kjer je odnos bank do MSP še slabši kot v povprečju.

Mehanizem za izboljšave: Stanje bi lahko izboljšala javno podprta shema, ki bi omogočala garancije za kreditov MSP. Višina garancije iz javne sheme bi pokrila do 75 % celotnega kreditnega zneska, ali največ 200.000 €. V začetku bi se shema osredotočila na Koroško in Notranjsko kraško regijo, ki bi služili kot pilotni primer. Ob uspešni izvedbi bi se shema postopno širila na ostale regije, na temelju vnaprej določenih prednosti. Na regionalni ravni bi bila shema izvedena v sodelovanju z lokalnimi partnerji, s celotno koordinacijo in nadzorom.

Izvedbene aktivnosti:

- ustanovitev javne inštitucije, ki bi bila nosilec sheme;
- določitev pogojev za pridobivanje garancij in meril izbire;
- izbira lokalnih partnerjev;
- postopek izbiranja in ocenjevanja v rednih časovnih intervalih;
- spremljanje izvajanja in ocenjevanje uspešnosti.

2. Poslovna infrastruktura

Na področju poslovne infrastrukture so prednostna naloga poslovne in obrtne cone. Potrebe se kaže v vseh regijah, zato bi lahko predlagali projekt na nacionalni ravni, in sicer na temeljih, ki so jih postavili strokovnjaki v projektu Strateške možnosti za razvoj poslovnih con v Sloveniji in so predstavljeni v točki 4.3.1.

Projekt bi imel v slovenskem primeru naslednje okvire:

Naslov projekta: Razvoj majhnih poslovnih con v Sloveniji.

Problematika: Na lokalni ravni se podjetja soočajo s pomanjkanjem prostora za opravljanje svoje dejavnosti. Postopki za pridobitev različnih dovoljenj so dolgotrajni in ovirajo razvoj podjetij. Neskladen razvoj podjetij negativno vpliva na prostorske rešitve razvoja lokalnih skupnosti.

Mehanizem za izboljšave: Z oblikovanjem poslovnih con na lokalni ravni, bi razrešili prostorske vidike načrtovanja gospodarskih aktivnosti in jih obravnavali na enem mestu. Če bi na izbranem prostoru poenotili prostorsko politiko in postopke za pridobivanje dovoljenj, bi podjetnikom omogočili pridobitev poslovnega prostora, v najkrajšem možnem času. Potrebno je urediti tudi cenovne vidike, saj mora biti prostor na voljo po subvencioniranih cenah, razliko pa bo s sofinanciranjem pokrila država in EU. Lokalnim skupnostim in skupinam podjetij bo za ureditev prostora in postavitev komunalne infrastrukture na voljo enkratna pomoč v znesku do največ 500.000 €.

Izvedbene aktivnosti:

- določitev predpogojev za pridobivanje sredstev, predvsem zaveze lokalnih skupnosti, da bodo upravljale s prostorom po vnaprej določenih postopkih (cenovni vidik in lažja pridobitev dovoljenj);
- oblikovanje meril za ocenjevanje in izbiro;
- izvedba razpisa, zbiranje ponudb ter izbira projektov;
- spremljanje izvajanja na lokalni ravni in ocenjevanje rezultatov;
- po enem letu od končanja projekta, ocenjevanje vpliva na lokalne podjetniške aktivnosti.

3. Človeški viri

Na področju razvoja človeških virov je potreba po splošnem izobraževanju in usposabljanju pa tudi po bolj specialističnih oblikah izobraževanja in usposabljanja. Splošni izobraževalni projekt bi predlagali na nacionalni ravni. Pokrival bi usposabljanje podjetnikov v menadžerskih znanjih, pripravi in upravljanju projektov ter trženju in finančah.

Projekt bi imel v slovenskem primeru naslednje okvire:

Naslov projekta: Program usposabljanja podjetnikov in menadžerjev v poslovnih znanjih

Problematika: Slovenski podjetniki so strokovno dobro usposobljeni. Vse analize pa kažejo, da jim primanjkuje podjuniških znanj. Posebej v kasnejših fazah razvoja MSP to dejstvo upočasnjuje njihov hitrejši razvoj. Prav tako je v MSP opaziti pomanjkanje sistematičnosti pri projektne načrtovanju in upravljanju. Procesi upravljanja so neformalni in se prilagajajo trenutnim potrebam, kar onemogoča strateško načrtovanje in bolj sistematično obdelavo kriznih stanj.

Mehanizem za izboljšave: Projekt, sofinanciran s strani države in EU, bi podprl izobraževalne programe za podjetnike. Takšno izobraževanje bi bilo organizirano na lokalnih ravneh in bi bilo za podjetnike brezplačno. Poudarek bi bil na majhnih skupinah sodelujočih, obravnavanju konkretnih primerov iz prakse ter intenzivnemu sodelovanju vseh slušateljev. Predavatelji bi bili specialisti s posameznih področij, ki sicer sodelujejo z MSP in podrobno poznajo njihovo problematiko.

Izvedbene aktivnosti:

- oblikovanje izobraževalnih programov na podlagi opredeljenih potreb;
- določitev pogojev za izvajanje programov in izbira partnerskih inštitucij;
- določitev pogojev za sodelovanje podjetnikov in menadžerjev ter izbira slušateljev;
- izvedba programov;
- na koncu anketiranje slušateljev o primernosti in koristnosti programov;
- ocenjevanje uspešnosti projekta.

Izrazit je problem zaposlovanja mladih, ki končajo šolanje. Za njih bi v izbranih regijah lahko oblikovali naslednji projekt:

Naslov projekta: Spodbude za zaposlovanje mladih v izbranih slovenskih regijah.

Problematika: V slovenskih regijah, ki veljajo za razvojno zaostale, predstavlja velik izziv zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje. Mladi iščejo delo v drugih regijah, se odseljujejo, s tem pa se razvojne razlike še povečujejo. Problematika ima široke razsežnosti in je povezana z gospodarskim položajem v regiji.

Mehanizem za izboljšave: Kljub širini problema je mogoče na projektni ravni izvesti nekatere aktivnosti za izboljšanje stanja. Predvsem je potrebno spodbuditi zaposlovanje mladih v MSP in razvijati samostojne iniciative in samozaposlovanje. Projekt izboljšav, ki bi se izvajal v izbranih regijah z razvojnimi težavami (Pomurje in Koroška regija), bi bil sestavljen iz dveh delov. V prvem delu bi mladim ponudili praktično usposabljanje in izobraževanja za morebitne samostojne iniciative. Usposabljanje bi bilo odgovor na dejanske potrebe v podjetjih, v podjetniškem delu pa bi povzelo osnovna načela podjetništva in samozaposlovanja. Drugi del projekta bi bile direktne spodbude podjetjem (MSP) za zaposlovanje mladih, ki končajo šolanje. Država bi subvencionirala zaposlitev za dobo 9 mesecev. Mladi, ki bi se samozaposlili bi dobili enkratno subvencijo, in sicer v precej višjem znesku, kot ga ponujajo obstoječe spodbude ZRSZ v okviru projekta aktivne politike zaposlovanja.

Izvedbene aktivnosti:

1. del: Izobraževanje

- oblikovanje programov usposabljanja in izbira nosilcev;
- iskanje partnerstev s podjetji, ki opredelijo konkretne potrebe;
- opredelitev ciljne skupine in izbiranje sodelujočih
- izvedba teoretičnega dela programov;
- praktično usposabljanje in poizkusno delo na konkretnem delovnem mestu.

2. del: Neposredne spodbude

- določitev pogojev za sodelovanje in merila izbire;
- zbiranje vlog na podlagi odprtega razpisa;
- stalen postopek izbire;
- spremljanje zaposlenega/samozaposlenega in pomoč;
- ocenjevanje rezultatov projekta.

4. Tehnološki razvoj

Področje tehnološkega razvoja in prenosa tehnologij je velik izziv v vseh regijah. Na nacionalni ravni je potrebno oblikovati kakovostne in zelo praktične projekte. En projekt bi lahko predlagali na temeljih, ki so jih postavili strokovnjaki v projektu Strateške možnosti za razvoj univerzitetnih in "spin-off" inkubatorjev v Sloveniji in so predstavljeni v točki 4.3.2.

Okviri projekta bi bili naslednji:

Naslov projekta: Podpora pri komercializaciji raziskovalnih projektov z univerz in raziskovalnih inštitucij.

Problematika: Strokovnjaki in študenti, ki delujejo v okviru fakultet in raziskovalnih inštitucij, nimajo sredstev in znanj za komercializacijo svojih raziskovalnih projektov. V okviru projekta bi omogočili razvoj njihove raziskovalne ideje do stopnje, ki že jasno kaže podjetniško priložnost.

Mehanizem za izboljšave: Problematiko je potrebno reševati v dveh delih. V prvem delu bi usposobili svetovalce, ki bi ponudili svetovanje na tem področju. Specializirani svetovalci bi svetovali pri razvoju ideje, pripravi poslovnega načrta, patentni zaščiti in pripravi na nadaljnje korake, kot npr. ponudba podjetjem ali samostojna podjetniška pot. Svetovanje bi bilo subvencionirano s strani EU in slovenske vlade, lahko v okviru obstoječih programov (vaučerski sistem).

Drugi del bi obsegal neposredno finančno pomoč raziskovalcem, za stroške, ki bi jih imeli v prvi fazi razvoja raziskovalnega projekta.

Izvedbene aktivnosti:

1. del: Usposobitev svetovalcev:

- oblikovanje izobraževalnih okvirov;
- izbira skupine svetovalcev;
- teoretično usposabljanje v skadu z izobraževalnimi okviri;
- praktična svetovanja v podjetjih;
- financiranje dejavnosti svetovanja za dogovorjeno obdobje.

2. del: Finančna pomoč raziskovalcem:

- nepovratne subvencije raziskovalcem in potencialnim podjetnikom za komercializacijo svojih raziskovalnih projektov v višini do 5000 €;
- finančna pomoč bi se dodeljevala na podlagi predhodno določenih kriterijev;
- spremljanje sheme in ocenjevanje rezultatov.

Možen projekt je shema, ki bi podpirala postavitev tehnoloških inkubatorjev in tehnoloških parkov. Če bi želeli doseči kakovostne rezultate, bi moral biti takšen projekt zelo osredotočen in jasen. Zanimiv primer, ki je bil financiran tudi s strani EU, je mreža inovacijskih centrov za MSP v Valenciji (Generalna direkcija za regionalni razvoj 2002). Inštitut za MSP v Valenciji je spodbudil nastanek mreže inovacijskih centrov za različne gospodarske panoge. Mrežo sedaj sestavlja že 16 centrov, ki se ukvarjajo z oblikovanjem, usposabljanjem, tehnološkimi informacijami in svetovanjem, procesi avtomatizacije, uporabo energije in varovanjem okolja. V okviru industrijske kakovosti nudijo storitve laboratorijskega testiranja, diagnostike kakovosti, standardov in certificiranja. Glede tehnologij podpirajo raziskovalne projekte,

internacionalizacijo poslovanja in odnose z univerzami in raziskovalnimi inštitucijami. Posamezni centri so nastali na območjih, kjer so določene gospodarske panoge močnejše prisotne. Nekateri so vezani na tradicionalne panoge kot so tekstil in obutvena industrija, drugi pa so se specializirali za visoko tehnološke panoge. Pomemben delež pri oblikovanju teh centrov je prispeval sklad ERDF.

Projekt bi imel v slovenskem primeru naslednje okvire:

Naslov projekta: Postavitev mreže inovacijskih centrov za MSP v Sloveniji.

Problematika: Dodana vrednost slovenskih MSP je v povprečju veliko nižja kot v državah EU. Glavni razlog za to je nizka raven tehnološkega razvoja v podjetjih. MSP, zaradi omejenih virov niso sposobni sami navezovati stikov z univerzami in raziskovalnimi inštitucijami. Težave se pojavljajo tudi na drugih področjih, kot naprimer pri upravljanju kakovosti v podjetjih, standardih in certificiranju. Nekateri inovacijski centri v Sloveniji se že ukvarjajo z omenjenimi aktivnostmi, vendar svoje storitve prilagajajo velikim podjetjem.

Mehanizem za izboljšave: Mreža inovacijskih centrov, ki bi ponujali specializirane storitve izobraževanja, svetovanja, prenosa tehnologij pa tudi laboratorijskega testiranja, diagnostike kakovosti, standardov in certificiranja, bi omogočila MSP kakovostni dvig proizvodnje ter povečanje deleža proizvodov in storitev z višjo dodano vrednostjo. Centri bi podpirali aktivnosti v določenih gospodarskih panogah, fizično pa bili locirani na območjih, kjer je koncentracija podjetij v posameznih panogah največja. Poudarek centrov bi bil na storitvah MSP. Država bi določila na podlagi analize oz. pobud iz gospodarstva okvire in lokacije centrov. Sprejetje normativov bi bil pogoj za financiranje.

Izvedbene aktivnosti:

- izvedba analize o lokacijah in oblikah posameznih centrov;
- določitev lokacij in okvira, v katerih bi delovali centri;
- opredelitev financiranja po izteku projekta države in EU (komercializacija storitev centrov);
- oblikovanje posameznih centrov (na osnovi obstoječih oz. ustanovitev novih);
- po potrebi izvedba gradbenih in adaptacijskih del;
- nakup opreme;
- program usposabljanja zaposlenih v centrih po opredeljenih programih;
- delovanje centra v okviru projekta države in EU;
- spremljanje in ocenjevanje rezultatov projekta;
- določitev okvira delovanja in financiranja centrov po izteku projekta.

5. Administrativne ovire

Za področje administrativnih ovir nisem podal konkretnih predlogov, ker menim da problematika presega zasnovo moje naloge in jo je potrebno reševati na drugih ravneh.